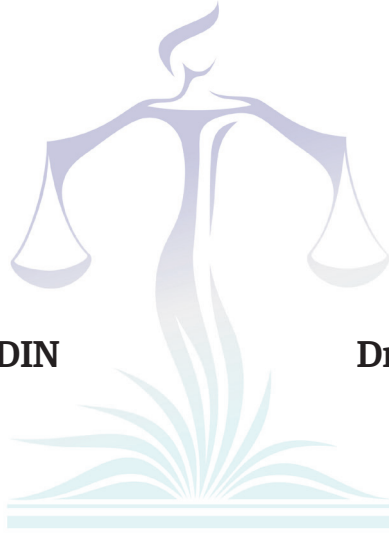

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
YARGITAY BAŞKANLIĞI**

YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARI ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ EĞİTİMİ KOLAYLAŞTIRICI EL KİTABI

Prof. Dr. İnayet AYDIN

Dr. Mustafa SALDIRIM

**Ankara
Şubat, 2019**

*Güçlü bireyler.
Güçlü toplumlar.*

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
YARGITAY BAŞKANLIĞI**

**YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARI
ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ EĞİTİMİ
KOLAYLAŞTIRICI EL KİTABI**

Prof. Dr. İnanet AYDIN

Dr. Mustafa SALDIRIM

Güçlü bireyler.
Güçlü toplumlar.

Ankara
Şubat, 2019

YARGITAY ETİK, ŞEFFAFLIK VE GÜVEN PROJESİ

Bu kitap, Yargıtay Başkanlığı tarafından finanse edilen ve Yargıtay Başkanlığı ile UNDP tarafından yürütülen “Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi” kapsamında basılmıştır.

KISALTMALAR CETVELİ

AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AK	: Avrupa Konseyi
A.Ü.	: Ankara Üniversitesi
CCJE	: Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi
CCPE	: Avrupa Savcıları Danışma Konseyi
dk	: Dakika
E	: Etkinlik (E1: Etkinlik 1 gibi)
m	: Madde
p	: Paragraf
s	: Sayfa
ss	: Sayfa sayısı
UNODC	: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi

SUNUŞ

Yargı etiği ilkelerinin en karakteristik özelliklerinden birisi hiç şüphe yok ki evrensel olmasıdır. Adil, bağımsız, tarafsız ve güven veren bir yargı sisteminin varlığı, hem hâkimlerin hem de Cumhuriyet savcılarının farklı işlevleri olan ve birbirini tamamlayan görevlerini hukuka ve etik ilkelere uygun bir şekilde yapmalarına bağlıdır. Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının ortak yasal ilke ve değerlere sahip olması, adaletin gerçekleştirilmesinde kilit öneme sahiptir. Bu nedenle, Cumhuriyet savcılarının rolü, statüsü ve etik ilkelerine ilişkin olarak uluslararası belgelerde insanlığın ortak mirasına dayalı geniş bir bilgi birikimi vardır. Cumhuriyet savcılığı sistemleri devletten devlete farklılıklar gösterse dahi yukarıda değinilen temel düşünce ve ilkeler tüm çağdaş demokratik toplumlarda kabul edilmektedir.

Hukuk, demokrasi ve insan haklarının en önemli teminatlarından biri olan Cumhuriyet savcılarının toplumda oluşturacağı güven, şeffaf ve topluma karşı hesap verebilirlik bakımından ulaştıkları düzey ile doğru orantılıdır. Bu güveni oluşturmanın ve artırmanın etkili araçlarından birisi de hiç şüphe yok ki hem bireysel hem de kolektif olarak Yargıtay Cumhuriyet savcılarının etik ilkelere uygun davranması ve bunun toplumda görünür kılınmasıdır. 19 Ekim 2017 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet savcılarını “Yargıtay Cumhuriyet Savcılarını Etik Davranış İlkeleri’ni” kabul ederek, yargıya güven ve topluma karşı hesap verebilirlik bakımından çok önemli bir reform yapmışlardır.

Yargıtay Cumhuriyet savcılarında özgü etik ilkelerin belirlenmesinden sonra, en ileri yöntem ve tekniklerle etik eğitiminin verilmesi önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Etik konusundaki evrensel bilgi birikiminin, kaliteli bir eğitimle yaygınlaştırılması, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında yerleşmiş köklü hukuk kültürünün etik değerlerle daha da güçlenmesine önemli katkılar sağlayacaktır. “Etik yol”da güvenle ilerlemek için Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi kapsamında yapılan çalışmaların ulaştığı düzeyin güzel bir örneğini teşkil eden bu Eser’i büyük bir özveri ve titizlikle hazırlayan Sayın Prof. Dr. İnyet Aydın’a ve Sayın Dr. Mustafa Saldırım’a teşekkür ederim.

Mehmet AKARCA
Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı

ÖNSÖZ

19 Ekim 2017 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Mehmet Akarca başkanlığında toplanan Yargıtay Cumhuriyet savcıları tarafından oybirliği ile kabul edilen Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin hayata geçirilebilmesi, hiç şüphe yok ki bu ilkelere arkasında yatan bilgi ve düşüncelerin Yargıtay çalışanları ve toplum tarafından doğru şekilde anlaşılmasına bağlıdır. Bu nedenle, hem meslek mensuplarının hem de toplumun yargı etiği konusunda bilinç düzeyinin yükseltilmesi için gerekli çalışmaların yapılması zorunludur. Etik ilkelerin kolektif olarak tasarlanmasının taşıdığı önemden dolayı "Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri"nin Başlangıç kısmının son paragrafında bu husus veciz şekilde ifade edilmiştir¹. Bu görüşün Yargıtay Cumhuriyet savcıları bakımından da geçerli olduğu şüphesizdir.

Özellikle ülkemizde yargı etiği konusunda, arzulanan ölçüde deneyim ve bilimsel eserler bulunmaması, etik davranış modellerinin ve yargı etiğine ilişkin tartışmaların bilgiye dayalı olarak yapılmasını zorlaştıran en önemli eksikliklerden biridir. Karşılaştırmalı hukukta, bu amaçla gerçekleştirilen çalışmaların ve uygulamaların en az yarım asır önce başladığı düşünülduğünde, yargı etiği konusunda ülkemizde alınması gereken mesafeyi daha isabetli bir şekilde değerlendirebiliriz.

Yargı çalışanları için mesleki davranış kurallarının belirlenmesi ihtiyacı, çok önemli ve oldukça farklı yönleri olan bir konudur. Bu ihtiyaç bir hâkim tarafından aşağıdaki şekilde açıklanmıştır:

"...Biz toplumda belirli bir grubu teşkil ediyoruz. Saygın bir mesleğin seçkin bir parçasını oluşturuyoruz. Her gün bize ciddi seviyede bir güç kullanma yetkisi veriliyor. Bu gücü uygulamanın huzurumuza gelen insanların hayatlarında dramatik etkileri olmaktadır. Vatandaşlar bir gün kaderlerinin bizim muhakememize bağlı olup olmayacağından emin olamaz. Ancak bu gücün, dürüstlüğü, becerisi veya şahsi standartları tartışmaya açık bir kişi tarafından kullanılmasını istemeyeceklerdir. Bildiğimiz şekliyle hukuk sisteminin devamlılığı için hem mahkeme içinde hem de mahkeme dışında bu beklentilere

1 Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri'nin Başlangıç kısmının son paragrafında etik ilkelerin amacı; "Yargıtay üyeleri ile tetkik hâkimlerinin etik davranış standartlarını oluşturarak onlara rehberlik sunmak, yasama ve yürütme mensupları ile avukatların ve toplumun yargıyı daha iyi anlamalarına ve yargıya destek olmalarına yardımcı olmak..." şeklinde ifade edilmiştir.

duyulan güveni sürdürmek üzere tasarlanmış davranış standartlarına ihtiyaç vardır². ...”

Bu kitabın temel amacı, Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri konusunda yapılacak eğitimlerde kolaylaştırıcı olarak görev alacak Yargıtay Cumhuriyet savcılarının kaynak ihtiyacının karşılanmasıdır. Ayrıca, bu kitabın ülkemizdeki yargı etiği tartışmalarının bilgiye dayalı olarak yapılmasına da katkılar sağlamasını ve Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin hem Yargıtay'da hem de toplumda daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmasını dileriz.

Prof. Dr. İnanet Aydın - Dr. Mustafa Saldırım
Ankara,
Şubat 2019

---

2 Thomas. J.B. Judicial Ethics in Australia. Sydney. Law Book Company. 1988, s.7.

TEŞEKKÜR

Projenin tüm aşamalarında çok değerli görüş ve önerilerini bizlerle cömertçe paylaşan Sayın Prof. Dr. Gülriz Uygur'a,

Bu kitabın hazırlanması sırasında çok değerli katkılarını esirgemeyen Yargıtay Birinci Başkanlık Tetkik Hâkimi Sayın Gülşah Sibel Akbulut'a,

Karar kartları ve senaryoların yazımında görev alarak, çok değerli bilgi ve deneyimlerini bizlerle paylaşan Yargıtay Cumhuriyet savcıları;

Sayın Özkan Balcı,

Sayın Halit Eriş,

Sayın Arif Altıncık,

Sayın Ahmet Karabulut,

Sayın Fatma Nur Tekeş,

Sayın Yüksel Uralçin,

Sayın Şahika Onganer'e,

Proje çalışmalarında harcadığı olağanüstü emek ve bu Kitabın düzeltilmelerinde sağladığı katkılardan dolayı Proje Uzmanı Sayın Gözde Hülagü'ye,

Tüm eğitim programlarının organizasyonunda özveri ile çalışan Proje Koordinatörü Sayın Özlem Karaman'a,

Bitmek tükenmek bilmeyen enerjisi ile eğitim faaliyetlerinin her aşamasında çok değerli desteklerini esirgemeyen Proje asistanı Sayın Nazlı Ersoy'a,

çok teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR CETVELİ	III
SUNUŞ.....	V
ÖNSÖZ.....	VII
TEŞEKKÜR.....	IX
BÖLÜM 1: YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARI ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ EĞİTİMİNİN AMAÇ VE İLKELERİ.....	3
1.1. ETİK EĞİTİMİNİN VE YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARI ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI.	3
1.1.1. Etik Eğitiminin Amaçları.....	3
1.1.2. Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri Eğitiminin Amaçları.....	3
1.2. MESLEK ETİĞİ VE YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARI ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ.	4
1.2.1. Meslek Etiği Konusunda Düzenlenen Eğitim Çalışmalarında Uyulması Beklenen Temel İlkeler.....	4
1.2.2. Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri Eğitiminde Uyulması Beklenen Temel İlkeler.....	5
BÖLÜM 2: YETİŞKİN EĞİTİMİNDE ETKİLİ SUNUM VE KOLAYLAŞTIRICILIK BECERİLERİ.	6
2.1. PEDAGOJİ VE ANDRAGOJİ (ANDRAGOLOJİ) KAVRAMLARI. .	6
2.2. YETİŞKİN EĞİTİMİNİN ÖZELLİKLERİ.	6
2.2.1. Yetişkin Eğitiminin Belirgin Özellikleri.....	6
2.2.2. Yetişkin Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	7
2.3. ETKİLİ SUNUM BECERİLERİ.	8
2.3.1. Sunuma Giriş Bölümü.	8
2.3.2. Sunumun Gelişme Bölümü.....	8
2.3.3. Sunumun Sonuç Bölümü.....	9
2.4. YETİŞKİN EĞİTİMİNDE KOLAYLAŞTIRICILIK BECERİLERİ. 9	
2.4.1. Soru Sorma Yöntemi.	9
2.4.1.1. Soru sormanın 5 temel amacı.....	9
2.4.1.2. Yetişkin eğitiminde soru sorarken dikkat edilmesi gereken özellikler.....	10
2.4.2. Yetişkin Eğitiminde Tartışma Yönetimi.....	10
BÖLÜM 3: EĞİTİM PROGRAMININ TANITILMASI.	12

BİRİNCİ GÜN PROGRAM ÇİZELGESİ.....	12
İKİNCİ GÜN PROGRAM ÇİZELGESİ.....	13
BÖLÜM 4: YARGI ETİĞİNDE TEMEL KAVRAMLAR.....	14
4.1. BAĞIMSIZLIK.....	14
4.1.1. Genel Olarak Bağımsızlık.....	14
4.1.2. Yargı Etiği Bakımından Bağımsızlık.....	14
4.1.3. Cumhuriyet Savcıları Bakımından Bağımsızlık.....	16
4.2. TARAFSIZLIK.....	17
4.2.1. Genel Olarak Tarafsızlık.....	17
4.2.2. Yargı Etiği Bakımından Tarafsızlık.....	18
4.3. DÜRÜSTLÜK.....	19
4.3.1. Genel Olarak Dürüstlük.....	19
4.3.2. Yargı Etiği Bakımından Dürüstlük.....	20
4.4. MESLEĞE YARAŞIRLIK.....	20
4.5. EŞİTLİK.....	22
4.5.1. Genel Olarak Eşitlik.....	22
4.5.2. Yargı Etiği Bakımından Eşitlik.....	24
4.6. EHLİYET VE ÖZEN.....	24
4.6.1. Genel Olarak Ehliyet ve Özen.....	24
4.6.2. Yargı Etiği Bakımından Ehliyet ve Özen.....	25
4.7. GÜVEN.....	26
4.7.1. Genel Olarak Güven.....	26
4.7.2. Yargı Etiği Bakımından Güven.....	27
4.8. ŞEFFAFLIK VE TOPLUMA KARŞI HESAP VEREBİLİRLİK.....	29
4.8.1. Şeffaflık Kavramı.....	29
4.8.2. Topluma Karşı Hesap Verebilirlik.....	29
4.8.3. Yargı Etiği İlkeleri ile Şeffaflık ve Topluma Karşı Hesap Verebilirlik Arasındaki İlişki.....	30
4.9. HEDİYE.....	31
4.9.1. Genel Bilgi.....	31
4.9.2. Yargı Etiği Bakımından Hediye.....	32
4.10. ÇIKAR ÇATIŞMASI.....	35
4.10.1. Genel Olarak Çıkar Çatışması.....	35
4.10.2. Yargı Etiği Bakımından Çıkar Çatışması.....	36
BÖLÜM 5: YARGITAY ETİK İLKELERİNİN CEZA KANUNLARI, DİSİPLİN KURALLARI VE DİĞER ETİK İLKELER İLE İLİŞKİLERİ..	37
5.1. GENEL BİLGİ.....	37
5.2. YARGITAY ETİK İLKELERİ İLE DİSİPLİN VE CEZA HÜKÜMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	37

BÖLÜM 6: ETİK KAVRAMI, KAMU ETİĞİ VE MESLEK ETİĞİ İLE YARGI ETİĞİNİN İŞLEVLERİ.	40
6.1. ETİK KAVRAMI.	40
6.1.1. Genel Bilgi.	40
6.1.2. Değer.....	41
6.1.3. İlke.	42
6.1.4. Kural.	43
6.1.5. Standart.	44
6.1.6. Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu Kararları.	45
6.1.6.1. İngiltere ve İskoçya.	45
6.1.6.2. Kanada.	45
6.1.6.3. Amerika Birleşik Devletleri (Virginia Eyaleti, New York Eyaleti, Delaware Eyaleti).	46
6.1.6.4. Avrupa Konseyi.	47
6.1.6.5. Birleşmiş Milletler.....	48
6.1.6.6. Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu.	48
6.1.7. Etik ve Hukuk İlişkisi.	49
6.2. KAMU ETİĞİ.	50
6.2.1. Genel Olarak Kamu Etiği.	50
6.2.2. Kamu Görevi Emanettir.....	50
6.2.3. Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri.	51
6.3. MESLEK ETİĞİ.	52
6.4. YARGI ETİĞİNİN İŞLEVLERİ.....	52
6.4.1. Genel Bilgi.	52
6.4.2. Davranış Standartları Oluşturarak Rehberlik Sunulması. ...	53
6.4.3. Yasama ve Yürütme Mensupları, Avukatlar ve Toplumun Yargıyı Daha İyi Anlamalarının Sağlanması.	53
6.4.4. Yargı Mensuplarının Bireysel ve Kolektif Olarak Etik İlkelere Uyma Sorumluluğunun Vurgulanması.....	53
6.4.5. Yargıtay Çalışanlarını Bağlayıcı Mesleki Davranış Kurallarını Tamamlaması.	54
6.4.6. Kurum Kültürünün Güçlendirilmesi.	54
6.4.7. İnsan Haklarının Korunması.	55
BÖLÜM 7: BİRİNCİ GÜN EĞİTİM ETKİNLİKLERİ.	56
7.1. ETKİNLİK 1: BİRBİRİNİ TANITMA ETKİNLİĞİ.	57
7.2. ETKİNLİK 2: BİLGİ KUMBARASI.	57
7.3. ETKİNLİK 3: NİYET-EYLEM-SONUÇ ÇALIŞMASI.	58
7.4. ETKİNLİK 4: İSTASYON ÇALIŞMASI.....	58
7.5. ETKİNLİK 5: MESLEKİ DAVRANIŞLAR DEĞERİ SENARYO ETKİNLİĞİ.	59

7.6. ETKİNLİK 6: MESLEKİ DAVRANIŞLAR DEĞERİ KARAR KARTI ÇALIŞMASI.	60
7.7. ETKİNLİK 7: BAĞIMSIZLIK DEĞERİ SENARYO ETKİNLİĞİ..	62
7.8. ETKİNLİK 8: BAĞIMSIZLIK DEĞERİ KARAR KARTI ÇALIŞMASI.....	63
7.9. ETKİNLİK 9: MOBBİNG SENARYO ANALİZİ.....	65
7.10. ETKİNLİK 10: TARAFSIZLIK DEĞERİ SENARYO ETKİNLİĞİ.....	67
7.11. ETKİNLİK 11: TARAFSIZLIK DEĞERİ KARAR KARTI ÇALIŞMASI	68
7.12. ETKİNLİK 2 DEVAM: BİLGİ KUMBARASININ AÇILMASI..	70
BÖLÜM 8: İKİNCİ GÜN EĞİTİM ETKİNLİKLERİ.....	71
8.1. ETKİNLİK 12: CEZA YARGILAMASINDA DAVRANIŞLAR DEĞERİ SENARYO ETKİNLİĞİ.....	72
8.2. ETKİNLİK 13: CEZA YARGILAMASINDA DAVRANIŞLAR DEĞERİ KARAR KARTI ÇALIŞMASI.....	72
8.3. ETKİNLİK 14: ÖZEL YAŞAMDA DAVRANIŞLAR DEĞERİ SENARYO ETKİNLİĞİ.....	75
8.4. ETKİNLİK 15: ÖZEL YAŞAMDA DAVRANIŞLAR DEĞERİ KARAR KARTI ÇALIŞMASI.....	76
8.5. ETKİNLİK 16: HEDİYE ETKİNLİĞİ.....	78
8.6. ETKİNLİK 17: ETİK KAVRAM BULMACASI	79
8.7. ETİK KAVRAM BULMACASI VE CEVAP ANAHTARI	81
BÖLÜM 9: YARGIDA ETİK İKİLEMLER VE ETİK DIŞI DAVRANIŞLARI HAKLILAŞTIRMA BİÇİMLERİ.....	83
9.1. ETİK İKİLEM.	83
9.2. ETİK DIŞI DAVRANIŞLARI HAKLILAŞTIRMA BİÇİMLERİ. .83	
9.2.1. Gerekli ise Etikdir (Sahte Gereklilikler Tuzağı).....	83
9.2.2. Sonuçta Herkesin Yararı Sağlanacak.	84
9.2.3. Toplumun Çıkarları İçin İşleri Çabuklaştırmak Amacı ile Bazı Standart ve Prosedürlerin Atlanabileceği Düşüncesi.	84
9.2.4. Kimsenin Durumu Fark Etmeyeceği İnancı.	84
9.2.5. Yakalanırsam Kurum Bana Arka Çıkar İnancı.	85
9.2.6. Başkaları ile Kendini Karşılaştırma.	85
9.2.7. Yüce / Asil / Kutsal Amaç için Yozlaşma (noble cause corruption).....	85
9.2.8. Meslektaşlarının Suçlarını Gizleme.	85
9.2.9. Kimse Zarar Görmeyecek.....	86

9.2.10. Herkes Aynı Şeyi Yapıyor.....	86
9.2.11. Kişisel Olarak Benim Kazancım Yoksa Uygundur.....	86
9.2.12. Hak Ettiğimi Alamıyorum.	86
9.2.13. Hala Tarafsız Olabilirim.	87
9.2.14. Benden Bulmasın Düşüncesi.	87
9.2.15. Yasalsa Sorun Yok Düşüncesi.	87

BÖLÜM 10: ETİK KARAR VERME AŞAMALARI VE DAVRANIŞIN

ETİK AÇIDAN YARGILANMASI.....	88
10.1. ETİK KARAR VERME AŞAMALARI	88
10.1.1. Aşama 1: Etik Problemin Tanımlanması.	88
10.1.2. Aşama 2: Gerçekler Ne Diyor?.	88
10.1.3. Aşama 3: Bütün Tarafların Bakış Açısını Anla.....	89
10.1.4. Aşama 4: Ne Gibi Seçenekler Geliştirilebilir?.....	89
10.1.5. Aşama 5: Ne Yapmam Gerekir?.....	89
10.1.6. Aşama 6: Seçiminizi Nasıl Gerekçelendirebilirsiniz?.....	90
10.1.7. Aşama 7: Kararınızın Sonuçları Ne Oldu?.....	90
10.2. DAVRANIŞIN ETİK AÇIDAN YARGILANMASI.	90

BÖLÜM 11: ETİK BİLGİSİNİ PEKİŞTİRME ETKİNLİKLERİ.....

11.1. ETKİNLİK 18: YARGI ETİĞİ BELLEK MATRİSİ.	91
11.2. ETKİNLİK 19: ETİK KARAR VERME VE ÖRNEK OLAY YAZMA.....	92
11.3. ETKİNLİK 20: RULMAN.	93
11.4. ETKİNLİK 21: KONUŞMA HALKASI.....	93

BÖLÜM 12: YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARI ETİK DAVRANIŞ

İLKELERİ İLE İLGİLİ ÖRNEK SENARYOLAR.....	95
12.1. MESLEKİ DAVRANIŞ DEĞERİNE İLİŞKİN SENARYOLAR.	95
12.2. BAĞIMSIZLIK DEĞERİNE İLİŞKİN SENARYOLAR.	96
12.3. TARAFSIZLIK DEĞERİNE İLİŞKİN SENARYOLAR.....	97
12.4. CEZA YARGILAMASINDA DAVRANIŞLAR DEĞERİNE İLİŞKİN SENARYOLAR.	98
12.5. ÖZEL YAŞAMDA DAVRANIŞLAR DEĞERİNE İLİŞKİN SENARYOLAR.....	99

EKLER.....

1. YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARI ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ EĞİTİMİ PROGRAMI DEĞERLENDİRME FORMU....	101
2. ETİK SÖZLÜK.	103

3. KAYNAKLAR.....	105
4. BİYOGRAFİLER.....	108
Prof. Dr. İnayet AYDIN.....	108
Dr. Mustafa SALDIRIM.....	109

Etik değer ve ilkeler “kötü” insanlar için değildir. Etik davranmak isteyen kişiler için belirsiz durumlarda rehberlik sağlamak içindir.

Hiçbir yağmur tanesi kendisini selden sorumlu tutmaz.

John Ruskin

BÖLÜM 1: YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARI ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ EĞİTİMİNİN AMAÇ VE İLKELERİ

1.1. ETİK EĞİTİMİNİN VE YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARI ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI

1.1.1. Etik Eğitiminin Amaçları

Etik eğitimi bireylere mesleğin değer, ilke, kural ve standartlarının uygulanması için gerekli bilgi, beceri ve tutumları geliştirme konusunda yardımcı olmaya çalışır. Etik eğitiminin ayrıntılı amaçları şunlardır:

Profesyonel meslek sahiplerinin;

a) Etik sorunların fark edilmesi ve analizi konusunda üst düzeyde beceriler geliştirmesinin sağlanması,

b) Etik yükümlülük ve kişisel sorumluluk duygusunun güçlendirilmesi,

c) Etik ikilemler ve belirsizlik durumlarında ortaya çıkan baskı ve taleplere direnmek konusunda daha güçlü ve cesaretli bir tavır geliştirmelerinin sağlanması,

ç) Etik dışı davranışların nasıl haklı gösterildiği konusunda farkındalık geliştirilmesi,

d) Etik karar verme süreci hakkında katılımcıların bilgilendirilmesi.

1.1.2. Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri Eğitiminin Amaçları

Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri eğitiminin temel amacı; Yargıtay'da, hukukçularda ve toplumda ortak bir yargı etiği anlayışı geliştirmek ve etik ilkelerin yaygınlaştırılmasını sağlamaktır. Etik ilkelere uyulduğuna dair toplumda oluşan inanç, yargıya olan güveni artıracak en önemli faktörlerden biridir. Halkın, yargıya güveni ise yargı bağımsızlığının en önemli teminatıdır. Bu nedenle, etik eğitiminin genel amaçlarına ek olarak, Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri eğitiminin özel amaçları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

a) Yargıtay'da kolektif etik bilinci oluşturarak, halkın Yargıtay'a olan güveninin artırılması,

b) Yargıtay Cumhuriyet savcıları üzerinde bağlayıcı mesleki davranış kurallarını tamamlayan etik ilkelerin anlam ve içeriklerinin değerlendirilmesi,

c) Etik davranış ilkelerinin yasama, yürütme, avukatlar ve toplum tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla Yargıtay Cumhuriyet savcılarının bireysel ve kolektif davranış şekilleri hakkında bilinç düzeyinin yükseltilmesi ve bunun toplum tarafından görünürlüğünü sağlamaya yönelik davranış modellerinin tanıtılması,

ç) Etik davranış modelleri aracılığıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6'ncı maddesinde öngörülen adil yargılama hakkının korunmasına yardımcı olunması,

d) Etik ilkelerin amacı, özellikleri ve yararları konusunda "etik bilgisi" paylaşılması,

e) Yargıtay Cumhuriyet savcılarının muhtemel davranışlarının etik ilkelere uygunluğu konusunda değerlendirme yapılması,

f) Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin işlevleri konusunda bilinç düzeyinin yükseltilmesi.

1.2. MESLEK ETİĞİ VE YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARI ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ

1.2.1. Meslek Etiği Konusunda Düzenlenen Eğitim Çalışmalarında Uyulması Beklenen Temel İlkeler

a) Mesleki etik davranış ilkelerinin içeriklerinin açıklanarak, meslek alanı için kabul edilmiş etik ilkelerin katılımcılarla paylaşılması,

b) Meslek etiği ilkelerinin günlük mesleki uygulamalarda nasıl ele alınacağını gösterilmesi,

c) Uygun örnek olaylar kullanılarak, mesleki uygulamalarda karşılaşılan etik problemlerin nasıl çözümlenebileceğinin analiz edilmesi,

ç) Etik eğitimi ile meslek hayatı arasında bağlantı kurulması,

d) Etik eğitimi sırasında etik duyarlılık ve etik farkındalığın artırılması amacıyla doğruların dayatılması yerine, katılımcılara olay ve durumları sorgulamaları için fırsatlar yaratılması,

e) Katılımcıların mesleklerini icra ederken karşılaştıkları olayları etik

ilkelerle karşılaştırarak, doğru kararlar verebilmelerinin sağlanması,

f) Katılımcılara değer, ilke, kural ve standartları kullanarak iyi bir muhakeme becerisi ve etik konularda sorgulama yeterliliği kazandırılması,

g) Katılımcıların iyi ve doğru olanı seçme ve uygulama konusundaki tutumlarının güçlendirilmesi,

h) Verilen etik kararların arkasında durulmasının öneminin vurgulanması ve etik davranış konusunda kararlı olmanın bireysel, mesleki ve toplumsal sonuçlarının gösterilmesi,

ı) Etik dışı davranışların gerekçelendirilme yolları konusunda duyarlılık oluşturulması.

1.2.2. Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri Eğitiminde Uyulması Beklenen Temel İlkeler

a) Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nde yer alan ilke ve değerlerin korunması, uygulanması, yüceltilmesi ve güçlendirilmesi,

b) Yargı görevinin icrası ya da özel yaşamda Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nden nasıl faydalanılması gerektiğinin irdelenmesi,

c) Adli suç, disiplin suçu ve etiğe aykırılık kavramları arasındaki farklılıkların bilinmesi ve gerektiğinde bu konuda bilgilendirme yapılabilmesi,

ç) Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin evrensel olmasının ve bunun pratik bağlayıcı sonuçlarının önemini vurgulanması,

d) Yargı etiği ilkelerinin oluşturulması, uygulanması ve etik ile ilgili adalet politikalarına katkı sağlanması amacıyla "yargı etiği bilgisi" kazandırılması.

BÖLÜM 2: YETİŞKİN EĞİTİMİNDE ETKİLİ SUNUM VE KOLAYLAŞTIRICILIK BECERİLERİ

2.1. PEDAGOJİ VE ANDRAGOJİ (ANDRAGOLOJİ) KAVRAMLARI³

Öğrenmek pahalıdır ama bilmemek daha pahalıdır.

H.Clausen

Yetişkin eğitimi, dayandığı ilkeler ve uygulama yöntemleri açısından çocuk ve gençlerin eğitiminden farklı özellikler taşır. Çocuk ve gençlerin eğitiminde pedagoji ilkeleri uygulanırken, yetişkin eğitimi Andragoji ilkelerine uygun olarak yürütülmelidir. Andragoji (ya da andragoloji) “yetişkinlerin öğrenmesine yol göstermenin ya da yardımın bilim ve sanatı” anlamında kullanılmıştır. Aşağıdaki tabloda çocuk ve yetişkin eğitiminin farklılıkları gösterilmiştir.

Pedagoji	Andragoji
<ol style="list-style-type: none"> 1. Çocuk 2. Öğretmen bağımlı 3. Öğreten otorite 4. Sınırlı deneyim 5. Yaşa bağlı hazır bulunuşluk 6. Konu merkezli 7. Dışsal ödül ile motivasyon 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yetişkin 2. Özyönetimli 3. Öğretmen rehber / kolaylaştırıcı 4. Deneyim 5. Konu ve probleme bağlı hazır bulunuşluk 6. Problem merkezli öğrenme 7. İçsel motivasyon

2.2. YETİŞKİN EĞİTİMİNİN ÖZELLİKLERİ

2.2.1. Yetişkin Eğitiminin Belirgin Özellikleri

a) Yetişkinler gördükleri eğitimin somut ihtiyaçlara cevap vermesini, bir soruna çözüm getirmesini ve yarar sağlamasını beklerler.

³ Not: Bu bölümdeki bilgiler için şu kaynaktan yararlanılmıştır: Aydın, İ. (2011). Kamu ve Özel Sektörde Hizmet İçi Eğitim El Kitabı. Ankara: PEGEM-A.

- b) Yetişkinler bilgi, beceri ve tutumlardan oluşan bir yaşantı birikimine sahiptirler. Eğitimde bunların kullanılmasını beklerler.
- c) Yetişkinler alıngandırlar, kendilerine her zaman saygılı olunmasını beklerler.
- ç) Yetişkinler başkalarının yanında küçük düşmekten çekinirler.
- d) Yetişkinler farklı ihtiyaçlar, beklentiler, ilgi ve güdülerle eğitime gelirler.
- e) Yetişkinler geçmiş yaşantılarından edindikleri bilgi birikimi nedeniyle, yeniliklere karşı tutucu davranma, direnç gösterme eğilimindedirler.
- f) Yetişkinler başarısızlıktan korkarlar, başarılı olmak isterler.
- g) Yetişkinler gereksiz, sıkı otoriteye ve kendilerine saygısız davranışlara karşı bir tepki gösterme ve kendini savunma eğilimindedirler.

2.2.2. Yetişkin Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- a) Dersin başında ders saatlerini ve araları içeren ders programını katılımcılara tanıtınız.
- b) Bütün katılımcıların kısaca kendini tanıtmalarını sağlayınız, bu etkinlik ekip ruhunun oluşması ve mükemmel bir başlangıç için kaçınılmazdır.
- c) Fiziksel ve psikolojik çevre ile iklime büyük önem veriniz.
- ç) Bireyleri rahatlatınız ve birbirlerini tanımalarına olanak sağlayınız.
- d) Gruba kendinizi tanıtınız, ancak bir otorite olarak göstermeyiniz.
- e) Sınıf ortamını canlandırmak için katkı yapanlara karşı hoşnutluk ifade eden bir yaklaşım içinde olunuz.
- f) Eğitimin amaçlarını açıkça tanımlayınız.
- g) Katılımcıların kişiliğine, ihtiyaçlarına ve kendini ifade biçimine saygılı olunuz.
- h) İletişim bozulduğunda ya da kesildiğinde dikkatli olunuz.
- ı) Kullanacağınız ekipmanı herkesin görmesini sağlayınız.
- i) Öğrenme sürecinde yetişkin öğrencilerin eğitim deneyimlerini aktif olarak paylaşınız.
- j) Yetişkinlerin kuramı uygulamaya dönüştürme ihtiyaçlarını göz önüne alınız.

- k) Konferans türü öğretimi ve not alma zorunluluğunu en aza indiriniz.
- l) Katılımcıların günlük yaşamından verilecek örnekler en pratik yaklaşımdır.
- m) Herkes tarafından bilinenleri tekrarlamayınız.
- n) Sorular sorunuz.
- o) Katılımcıları kendi kanılarını açıklamaya teşvik ediniz.
- ö) Tartışmaları iyi yönetiniz.
- p) Katılımcıları bireysel ve grup çalışmalarına teşvik ediniz.

2.3. ETKİLİ SUNUM BECERİLERİ

Etkili bir sunum için aşağıdaki uyarıları dikkate alınız.

2.3.1. Sunuma Giriş Bölümü

- a) Sunuma güzel bir hitap cümlesi ile başlayınız.
- b) Konuyu doğrudan vermeyiniz.
- c) Konuya gündemdeki yeri ve önemini açıklayan kısa birkaç cümle ile başlayınız.
- ç) Sunumun amacını açıklayınız.
- d) Katılımcıların konuya odaklanmasının sağlayınız.
- e) Kolay okunmayan görsel malzeme kullanmayınız.
- f) Uzun cümlelere yer vermeyip, kısa mesajlar yazınız.
- g) Sunumdaki yazının tümünde büyük harf kullanmayınız.
- h) *Yatık*, **koyu** ve altı çizili yazı kullanmayınız.

2.3.2. Sunumun Gelişme Bölümü

- a) Sunumunuzun gelişme bölümü iletmek istediğiniz önemli konuları ve bunları destekleyen verileri içermelidir.
- b) Bu kısımda ana mesajları iletiniz.
- c) Örneklendirme ve deneyimlere yer veriniz.
- ç) Güncel olaylardan örnekler veriniz.

- d) Sunum yaparken sürekli slaytları okumayınız.
- e) Sunumunuz kullanmayacağınız bilgileri içermesin.
- f) Slaytları hızlı hızlı geçip slayt atlamayınız.
- g) yzm htlri YPMYİN.
- h) Perdenin önünü kapatmayınız.
- ı) Projeksiyon cihazının önünde durmayınız.
- i) Slaytlarla anlatımınızın eş zamanlı olmasına dikkat ediniz.
- j) Oturarak ders anlatmayınız.

2.3.3. Sunumun Sonuç Bölümü

- a) Fazla ayrıntıya girmeden hatırlanması gereken konuları ve neden önemli olduklarını özetleyiniz.
- b) Ana fikirleri yineleyiniz.
- c) Katılımcılara düşüncelerini değiştirmeleri ve konu hakkında ne yapmaları gerektiğiyle ilgili çağrı yapınız.
- ç) Sunumunuzun girişinde kullandığınız mesajla bağlantı kurunuz.
- d) Sunum bittikten sonra devam etmeyiniz. “Bahsetmek istediğim başka bir şey de...” ya da “söylenilmesi gereken diğer bir konu da...” türünden ifadeler kullanmayınız. Sonuç bölümünde çok önemli bile olsa bahsetmeyi unuttuğunuz yeni bir bilgi sunmayınız.
- e) Aniden durmayınız. Dinleyicinin kafasını kurcalayacak ani bir bitiriş yapmayınız. “Tüm söylemem gerekenler bunlar” ya da “Daha iyi hazırlanamadığım için üzgünüm ancak umarım bir şeyler anlamışsınızdır” gibi bir özür ifadesi kullanmayınız.

2.4. YETİŞKİN EĞİTİMİNDE KOLAYLAŞTIRICILIK BECERİLERİ

2.4.1. Soru Sorma Yöntemi

Eğiticinin doğru ve yeterli düzeyde soru sorması, öğrenme kalitesini etkiler.

2.4.1.1. Soru sormanın 5 temel amacı

- a) Yetişkinlerin eğitime ya da etkinliğe katılımının sağlanması,
- b) Katılımcıların, öğrenilen konu üzerinde düşünmesinin ve konuyu anlamasının sağlanması,

c) Öğrenilenler içinde, önemli olan ve altı çizilmesi gereken içeriğin gözden geçirilmesi,

ç) Katılımcıların eğitime olan ilgisinin kontrol edilmesi,

d) Katılımcıların öğrenilen konudaki gelişimlerinin saptanması.

2.4.1.2. Yetişkin eğitiminde soru sorarken dikkat edilmesi gereken özellikler

a) Soruların açık ve amacının anlaşılır olması,

b) Soruların öğrenme hedeflerine uygun olması,

c) Soruların tüm katılımcıları kapsayacak şekilde sorulması,

ç) Katılımcılara cevap vermek için yeterli süre tanınması,

d) Katılımcı cevaplarına uygun bir tepki verilmesi,

e) Evet ve hayır türü cevap gerektiren kapalı sorulardan kaçınılması,

f) Cevapların derinlemesine ele alınması,

g) Zorlayıcı, tahmin gerektiren ve yönlendirici sorulardan kaçınılması,

h) Katılımcıların doğrudan bilgi düzeyini ölçecek sorulardan kaçınılması,

ı) Soruların uygun bir sıra ile sorulması.

2.4.2. Yetişkin Eğitiminde Tartışma Yönetimi

Tartışma yöntemi önemli bir eğitim tekniğidir. Ancak özellikle yetişkin eğitiminde ve etik gibi farklı görüş ve kabullerin olduğu konularda tartışmaların etkili biçimde yönetilmesi, eğitimin amacına ulaşması açısından çok önemlidir.

Tartışma, bir kolaylaştırıcının başkanlığında, bir grup katılımcının belli bir konu üzerinde görüşlerini açıklamaları, birbirlerine çeşitli sorular yönelmeleri ve bunların cevaplandırılması esasına dayalı bir eğitim yaklaşımıdır. Etik eğitiminde tartışmanın amacı, katılımcıların eskiden var olan düşüncelerini, yeni öğrendikleri ve başkalarının görüşleri ışığında yeniden değerlendirmeleri ve görüşlerini ifade etmelerinin sağlanmasıdır. Tartışmaları yönetirken kolaylaştırıcının dikkat etmesi gereken hususlar şunlardır:

a) Tartışmaya katılanlara dengeli bir şekilde söz hakkı verilmesi,

b) Tartışma konusu hakkında yeterli bilgiye sahip olunması,

- c) Görüş belirtenlere saygılı davranılması,
- ç) Katılımcıların birbirlerinin görüşlerine saygı gösterdikleri bir ortamın oluşturulması,
- d) Tartışmalarda taraf olunmaması,
- e) Tartışmanın amacından uzaklaşmasına fırsat verilmemesi,
- f) Tartışmanın gereksiz yere uzatılarak katılımcıların sıkılmasına ve sınıf hâkimiyetinin kaybolmasına izin verilmemesi.

BÖLÜM 3: EĞİTİM PROGRAMININ TANITILMASI

BİRİNCİ GÜN PROGRAM ÇİZELGESİ

9:30-9:45	Program Açılışı/ Programın Tanıtımı	
9:45-10:00	E1. Birbirini Tanıtma Etkinliği E2. Bilgi Kumbarası	
10:00-10:15	SUNUM 1: Etik Kavramı, Kamu Etiği	
10:15-10:30	E3. Niyet-Eylem-Sonuç Çalışması	
10:30-10:45	ARA	
10:45-11:00	SUNUM 1: Meslek Etiği ve Yargı Etiği	SUNUM 1: Devam
11:00-11:30	E4. İstasyon Çalışması	
11:30-11:45	ARA	
11:45-12:00	SUNUM 2: Yargıtay Cumhuriyet Savcılığı Etik Davranış İlkeleri	1.Değer: Mesleki Davranışlar
12:00-12:15	E5. Mesleki Davranışlar Değeri Senaryo Etkinliği	
12:15-12:30	E6. Mesleki Davranışlar Değeri Karar Kartı Çalışması	
12:30-13:30	ÖĞLE YEMEĞİ	
13:30-13:45	SUNUM 2: Yargıtay Cumhuriyet Savcılığı Etik Davranış İlkeleri	2.Değer: Bağımsızlık
13:45-14:00	E7. Bağımsızlık Değeri Senaryo Etkinliği	
14:00-14:15	E8. Bağımsızlık Değeri Karar Kartı Çalışması	
14:15-14:30	ARA	
14:30-14:45	E9. Mobbing Senaryo Analizi	
14:45-15:00	SUNUM 2: Yargıtay Cumhuriyet Savcılığı Etik Davranış İlkeleri	3.Değer: Tarafsızlık
15:00-15:15	E10. Tarafsızlık Değeri Senaryo Etkinliği	
15:15-15:30	ARA	
15:30-15:45	E11. Tarafsızlık Değeri Karar Kartı Çalışması	
15:45-16:00	Bilgi Kumbarası Açılış	

İKİNCİ GÜN PROGRAM ÇİZELGESİ

9:45-10:00	SUNUM 2: Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri	4.Değer:Ceza Yargılamasında Davranışlar
10:00-10:30	E12. Ceza Yargılamasında Davranışlar Değeri Senaryo Etkinliği	
10:30-10:45	ARA	
10:45-11:00	E13. Ceza Yargılamasında Davranışlar Değeri Karar Kartı Çalışması	
11:00-11:30	SUNUM 2: Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri	5.Değer: Özel Yaşamda Davranışlar
11:30-11:45	E14. Özel Yaşamda Davranışlar Değeri Senaryo Etkinliği	
11:45-12:00	ARA	
12:00-12:15	E15. Özel Yaşamda Davranışlar Değeri Karar Kartı Çalışması	
12:15-12:30	E16. Hediye Etkinliği	
12:30-13:30	ÖĞLE YEMEĞİ	
13:30-14:00	E17. Etik Kavram Bulmacası	
14:00-14:45	SUNUM 3: Yargıda Etik İnkilemler ve Etik Karar verme	
14:45-15:00	ARA	
15:00-15:15	E18. Bellek Matrisi	
15:15-15:30	E19. Karar Verme Örnek Olay	
15:30-15:45	E20. Rulman	
15:45-16:00	E21. Konuşma Halkası	
16:00	Kapanış	

BÖLÜM 4: YARGI ETİĞİNDE TEMEL KAVRAMLAR

4.1. BAĞIMSIZLIK

4.1.1. Genel Olarak Bağımsızlık

Bağımsızlık, hiçbir dışsal uyarının ve etkinin altında kalmadan, tüm değerlendirmelerin özgürce, kendi yetki ve iradesi içinde, bağımlı olmadan, herkesten ve her şeyden bağımsız biçimde yapılmasıdır.

Bu anlamda bağımsızlık, özgür ve özerk olabilme ile de yakından ilişkilidir. Bağımsızlık, bağlı olmama, dışarıdan etkilenmiş olmama, engellenmeme, zorlanmama halini içerir. Bağımsız karar verme, kişilerin her türlü dış etkiden bağımsız olarak kendi iradesi ile kendi düşüncesine dayalı olarak karar verebilme ve eylemlerini seçme özgürlüğüdür⁴.

Bağımsızlık ilkesinin bir gereği olarak her türlü değerlendirmeler sadece bilimsel veriler ışığında olmalıdır. Karar vericiler her türlü kişisel ve kurumsal baskıları değerlendirmelerinin dışında tutmalı, şayet bağımsızlığının tehlikeye düştüğünü algılayorsa kişi o karardan çekilmelidir. Kişisel bağımsızlık, kişinin eylemlerinin bir başkası tarafından engellenmemesi ve herhangi bir eylem ya da karara zorlanmamasını gerektirir.

Bağımsız olabilmek için, irade özgürlüğü, düşünme özgürlüğü ve eylem özgürlüğünün korunması gereklidir. İrade özgürlüğü, kişinin istemlerinin engellenmemesi ya da başka bir şeyi istemeye zorlanmamış olmasıdır. Düşünme özgürlüğü, kişinin istediği gibi düşünebilmesi ve daha da önemlisi düşündüğünü başkaları karşısında korkmadan dile getirebilmesi ve karar verebilmesidir. Eylem özgürlüğü ise başkalarının baskısından bağımsız olarak kendi isteğine göre davranabilme hak ve gücüdür⁵.

4.1.2. Yargı Etiği Bakımından Bağımsızlık

Yargıtay Cumhuriyet savcısı bir yandan mesleki, kişisel ya da ailevi nedenlerle bağımsızlığını korumaya çalışırken, diğer yandan da başka Yargıtay Cumhuriyet savcılarının fikir ve telkinlerine karşı da bağımsızlığını muhafaza etmek ve objektif karar vermekle yükümlüdür. Bu anlamda Yargıtay Cumhuriyet savcısı, yürütme organından ve temsilcilerinden, politik mekanizmalardan, medya ve kamuoyu baskılarından, aile ve sosyal çevrenin etkilerinden, kıdemli meslektaşlar ve yöneticilerden bağımsız olma sorumluluğunu taşır.

4 Akarsu, B. (1998). Felsefe Terimleri Sözlüğü. İstanbul: İnkılâp Kitabevi. s.146.

5 Akarsu, 1998, s.146.

Kuvvetler ayrılığı ilkesi, özünde yargı organının yasama ve yürütme organının müdahalelerine karşı yargı bağımsızlığının korunmasını öngörür. “Yargı bağımsızlığı” tüm çağdaş anayasalarda ya da kanunlarda⁶ yer alan temel bir prensip olduğu gibi, ulusal ve uluslararası düzeydeki etik ilkeler arasında da birinci değer olarak yer alır⁷. Yargının bağımsızlığı devlet tarafından güvence altına alınmalı ve anayasada veya kanunlarda düzenlenmelidir. Yargının bağımsızlığını gözetmek ve saygı duymak hükümetin tamamının ve diğer kurumların görevidir⁸. Yargı bağımsızlığına ilişkin anayasal hükümlerin kabul edilmiş olması kendiliğinden bağımsız bir yargı oluşturmaz veya yargının bağımsızlığını sürdürmez. Yargı bağımsızlığı devletin üç organı tarafından da benimsenmeli ve korunmalıdır. Yargı özellikle hâkimlerin (ve Cumhuriyet savcılarının) mevcut hükümete karşı borçlu olmadığını benimsemelidir⁹. AİHM, devam etmekte olan adli işlemler veya yargılamalar ile ilgili olarak yürütmenin müdahalede bulunmasının yargının saygınlığını azaltabileceğine ve bu durumun adil yargılama ilkesi ile sağlanan güvenceleri zayıflatabileceğine hükmetmiştir¹⁰.

Bağımsızlık, bireysel ve kurumsal olarak sağlanmalıdır. Bu nedenle, Yargıtay Cumhuriyet savcılarının yargı bağımsızlığını koruma konusunda kolektif bir sorumluluğu da vardır. Dışarıdan yönelen etki veya baskı girişimlerinden etkilenmemek dış bağımsızlık olarak nitelendirilirken, meslektaşlardan gelen tehdit, baskı ya da etkileme girişimlerinden etkilenmemek kurum içinde bağımsızlık olarak ifade edilmektedir.

Yargıtay Cumhuriyet savcısı kamuoyu baskısından da etkilenmemelidir. Güney Afrika toplumunun uç noktadaki cinayet vakaları için verilen ölüm cezasını vahşi, insanlık dışı veya küçük düşürücü bir cezalandırma şekli olarak görmediği konusunda yapılan bir iddiaya karşı, Güney Afrika Anayasa Mahkemesi Başkanı şu ifadeyi kullanmıştır:

6 Avrupa (Bölgesi) İnsan Hakları Sistemine göre, yargı bağımsızlığı konusunda yeterli anayasal ve yasal teminatların bulunması, yargı bağımsızlığının temel koşuludur. Bkz. The Rule of Law Checklist. (2016). Venice Commission of the Council of Europe. Strasbourg. s.33.

7 Bkz. Bangalor Yargı Etiği İlkeleri, Değer 1; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Etik İlkeleri m.1, Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri m.1.

8 Commentary on the Bangalore Principles of Judicial Conduct (Commentary). (2007). Vienna Austria: UNODC Publication. s.21.; Birleşmiş Milletler Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri, m.1.

9 Commentary, (2007), p.25.

10 Saldırım, M. (2018). Yargıtay Etik İlkeleri ve Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi Çerçevesinde Yargı Yetkisinin Güncel Sorunlarının Değerlendirilmesi. Strasbourg. (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 2018 Adli Yıl Açılış Semineri Yargıtay Başkanlığı Sunumu) s.6.

“Ancak, elimizdeki soru Güney Afrikalıların büyük çoğunluğunun uygun cezanın ne olması gerektiğine inandığı değildir. Buradaki soru Anayasanın bu cezaya izin verip vermediğidir. Kamuoyu bu soruyla kısmen ilişkili olabilir, ancak bu soru mahkemelere verilen Anayasayı yorumlama ve hiçbir korku ve menfaat olmaksızın hükümlerini uygulama vazifesinin yerine geçmez. Karar kamuoyuna kalsaydı, anayasal hükme gerek olmazdı... Mahkeme, kamuoyu tarafından destekleneceği gerekçesiyle tercihte bulunarak, Anayasanın bağımsız savunucusu olarak hareket etme görevinden uzaklaşamaz...” (Güney Afrika Anayasa Mahkemesi, Başkanı 1995)¹¹.

4.1.3. Cumhuriyet Savcıları Bakımından Bağımsızlık

Avrupa Konseyine üye devletlerde savcılık sistemi her devlette farklı olabilir ise de temel ilkeler bakımından ortak prensipler bulunmaktadır. Bu prensiplerin temelinde ise Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile AİHM kararlarında belirtilen insan hakları ve temel özgürlüklerin korunması fikri yer alır. Daha açık bir anlatımla bağımsız ve tarafsız bir yargı sisteminin bulunmadığı bir ülkede insan haklarının korunmasında ciddi eksikler ortaya çıkar. Adaletin adil, tarafsız ve etkili yönetiminin güvence altına alınabilmesi için hâkim ve savcılarının birbirinden farklı olmakla birlikte birbirini tamamlayan görevlerinin gerektiği şekilde yerine getirilmesi gerekir (Bordeaux Bildirisi, 3.İlke¹²).

Hâkim ve savcılarının ortak yasal ilkelere ve etik değerlere sahip olması, adaletin doğru bir şekilde yönetilmesi için zorunludur (Bordeaux Bildirisi, 10.İlke¹³). Ayrıca Cumhuriyet savcısı olmak için gerekli olan nitelikler, hâkim olmak için gerekli niteliklere benzerdir (Venedik Komisyonu Savcılık Teşkilatı Raporu, 18.İlke¹⁴). Uluslararası Ceza Mahkemesinin Roma Statüsü (1998), savcının bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkesini

---

11 Commentary, (2007), p.27.

12 Opinion No.12 (2009) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) and Opinion No.4 (2009) of the Consultative Council of European Prosecutors (CCPE) to the Attention of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the Relations Between Judges and Prosecutors in a Democratic Society.

13 Opinion No.12 (2009) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) and Opinion No.4 (2009) of the Consultative Council of European Prosecutors (CCPE) to the Attention of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the Relations Between Judges and Prosecutors in a Democratic Society.

14 European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – The Prosecution Service Adopted by the Venice Commission at its 85th Plenary Session (Venice, 17-18 December 2010)

benimsemiştir(m.42, 54)¹⁵.

Cumhuriyet savcılarının bağımsızlığı nitelik olarak hâkimlerle birbir aynı olmasa da Cumhuriyet savcılığı makamının bağımsızlığı ve özerkliği, yargı bağımsızlığının bir sonucudur¹⁶. Cumhuriyet savcılarının özerkliği, yargının bağımsızlığını ve hukuk önünde eşitliği teminat altına almayı amaçlayan vazgeçilmez bir araçtır¹⁷. Olaya el koyan, delilleri toplayan, delillerin karartılmasını önlemek için gerekli tedbirleri alan, soruşturmayı yürüten ve yönlendiren bir makam olarak savcılığın etki altında kalması veya bağımlı olması hâkimin de etki altında kalması ile aynı anlama gelir. Çünkü yargılama makamının görevi delil toplamak değil, önüne konulan dava dosyasındaki delilleri değerlendirmek ve buna göre bir kanaate varmaktır. Dava malzemesi ne kadar kötü ise mahkemenin vereceği karar, ceza usul hukukunun maddî gerçeği bulma amacından o kadar uzaklaşır¹⁸.

4.2. TARAFSIZLIK

4.2.1. Genel Olarak Tarafsızlık

Tarafsızlık, her türlü öznel etki ve öğelerden bağımsız olabilme, objektiflik durumunu tanımlar. Sübjektiflik ise kişiden kişiye değişen, kişinin kendi önyargı, algı ve varsayımlarını kattığı kişisel yargılarına göre şekillenmeyi içerir. Tarafsızlık, yansız kalmayı, gerçeği yansıtmayı, deneye, gözleme, kanıta ve somut verilere göre hareket etmeyi gerektirir¹⁹. Yargı etiğinde tarafsızlık en temel etik ilkelerden biridir. Tarafsızlığın korunmasının garantisi ise etik değer, ilke, kural ve standartların uygulanmasıdır. Hukuki ve bilimsel standartlar, belli otoriteler tarafından kabul görmüş ve onaylanmış olan ve kıyaslamada temel alınan ölçütler olarak tanımlandığından, objektifliğin de temel ölçütlerini oluştururlar.

Profesyoneller görevlerini yaparken duygularının etkisinde kalmaktan kendilerini korumalıdırlar. Acıma, nefret, kin, öfke vb. gibi duygular

15 Rome Statute of the International Criminal Court (Text of the Rome Statute circulated as document A/CONF.183/9 of 17 July 1998 and corrected by process-verbaux of 10 November 1998, 12 July 1999, 30 November 1999, 8 May 2000, 17 January 2001 and 16 January 2002. The Statute entered into force on 1 July 2002.)

16 CCPE, Opinion 9(2014), m. XII.

17 Medel Declaration of Principles Concerning the Public Prosecutor. 1996.Napoli. m.2.

18 Saldırım, M. (2005). Özel Hukukta Cumhuriyet Savcılarının Görevleri. Ankara: Turhan Kitabevi. s.22

19 Aydın, İ. (2010). İnsan Kaynakları Yönetiminde Etik. A. Yelboğa (Ed.). Yönetimde İnsan Kaynakları Çalışmaları (ss. 16-50.). Ankara: Turhan Kitabevi.

ları işine karıştıran kişilerin objektif olmaları söz konusu olamaz. Soruşturmanın ya da davanın taraflarına olumlu ya da olumsuz duygularla yaklaşmak yargı etiğinin ihlali anlamına gelmektedir. Yargıtay Cumhuriyet savcılığı çok ağır duygusal durumlar ve hassasiyetler içinde çalışmak zorunda kalabilirler. Bireyler hakkında soruşturma yaparken ve tebliğname yazarken din, dil, ırk, renk, cinsiyet, etnik köken gibi unsurların etkisi altında kalmadan, kişisel yargılardan sıyrılarak karar verilmesi en temel etik ilkelerden biridir. Diğer yandan tarafsızlığın en temel gerekliliklerinden biri, hiçbir kişi ya da gruba karşı ön yargılı ve yanlı davranmamaktır. Ön yargılar kişi ya da gruplara karşı davranışlarda hatalı seçimler yapılmasına ve kişilere zarar verilmesine yol açabilir. Bu durumda etik ilkeler ihlal edilmiş olur²⁰.

4.2.2. Yargı Etiği Bakımından Tarafsızlık

Yargıtay Cumhuriyet savcısının tarafsızlığının bozulmasına yol açan bazı açık unsurlar vardır. Şu ya da bu şekilde taraflardan birine önceden görüş belirtilmişse ya da ne yapmaları gerektiğine ilişkin yol gösterilmişse tarafsızlık ortadan kalkar. Yine yakın ya da uzak olsun ilgililerle arasında akrabalık bağı varsa tarafsızlık bozulur (Yargıtay Cumhuriyet Savcılığı Etik Davranış İlkeleri Madde 3.2). İhtilafli taraflara kişisel olarak düşmanlık hissi taşıyorsa ya da Cumhuriyet savcısının tarafsızlığını şüpheli duruma sokan çeşitli nedenler varsa tarafsızlık ilkesi zedelenmektedir. Yargıtay Cumhuriyet savcısının kendi dünya görüşünü ya da inancını tebliğnameye veya soruşturma işlemlerine dayanak göstermesi, soruşturmaya veya davaya mesnet olmayan hususların tebliğnamede yer alması da tarafsızlık ilkesini ihlal eder²¹.

Yargıtay Cumhuriyet savcılığı eski meslektaşları ile ilişkilerinde de tarafsızlıklarını korumalıdır. “Döner kapı” olarak isimlendirilen etik dışı modelde, hâkimlik ya da Cumhuriyet savcılığından ayrılanlar veya emekli olanlar, eski meslektaşları ile olan ilişkilerini ya da konumlarını kullanarak özel muamele görme, ayrıcalıklı davranılma gibi beklentilere sahip olabilmektedirler. Böylece farkında olarak ya da olmayarak, “Cumhuriyet savcısının irade özgürlüğünü ihlal edecek nitelikte haksız ve etik dışı etki” ortaya çıkabilir. Bu tür durumlarda en azından tarafsızlık görüntüsü ciddi biçimde zedelenir.

Tarafsızlık, yargı görevinin doğru bir şekilde yerine getirilmesine esas teşkil eder. Bu ilke sadece kararlar için değil, kararların oluşturul-

20 Commentary, (2007), p.57.

21 Commentary, (2007), p.89,90.

duğu süreç açısından da geçerlidir. Bağımsız olan Cumhuriyet savcısı, taraflı olabilir. Ancak, bağımsız olmayan Cumhuriyet savcısı, tarafsız da olamaz. Bu nedenle bağımsızlık, tarafsızlığın ön koşuludur. Ön yargı veya yanlılığın dışı yansımaları çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Tanımlayıcı sıfatlar, küçük düşürücü takma isimler, negatif tek tipleştirme, tek tipleştirmeye dayalı espri girişimi tarafsızlık ilkesini zedeler.

Tarafsızlığı etkileyen önemli bir unsur da farkında olarak veya olmayarak toplumda kullanılan klişelerdir. Bu klişeler; cinsiyet ayrımcılığı, ırkçılık veya bölgecilik, devrecilik gibi ön yargıları yansıtabilir (m.1.9). Cumhuriyet savcısının, önüne gelen avukatlarla olan ilişkilerinin yanı sıra yürütme ve kolluk ile olan ilişkileri de belli bir dengede olmalıdır. Özellikle, dava konusu ile ilgili olarak bu kişilerden harici bilgi alındığı izlenimi doğması, tarafsızlık ilkesini sarsabilir.

4.3. DÜRÜSTLÜK

4.3.1. Genel Olarak Dürüstlük

Dürüstlük (integrity), içinde aldatma ve hile olmayan adil ve güvenilir davranışlar sergilemektir. Bir değer olarak dürüstlük, insanın söz ve eylemlerinde doğru, gerçeğe sadakatle bağlı ve namuslu olmasıdır. Yalan söylemek, sözünde durmamak, gerçeğe aykırı davranmak, sahtekârlık, yanıltma, ihanet, sadakatsizlik gibi davranışlar ise dürüstlüğü aykırıdır²². Etik davranış, başkaları ile ilişkilerde dürüst olmayı ve içtenliği gerektirir. İçten ve dürüst davranmayan kişiler, ilişkilerde kendi sonlarını hazırlarlar ve güven ortamı ortadan kalkar. Oysa güven, ilişkilerin temel unsurudur. Dürüstlük aile, arkadaşlık, iş ilişkileri açısından vazgeçilmez bir değerdir. Dürüst olmayan karar ve eylemler tarafların birbirine olan güvenini zedeler. Davranışlarda dürüstlük ve gerçeklik gözlenmedikçe ve uygulanmadıkça kimse birbirine güvenemez²³.

İnsanın dürüstlüğü bozan pek çok dışsal etki altında kalması mümkündür. Ancak bu noktada doğruluk devreye girer. Doğruluk, vazgeçmesi için yapılan bütün caydırıcı etkilere rağmen kişinin ilkelerine tutarlı bir şekilde bağlılık göstermesi demektir²⁴. Dürüst davranış her şeyden önce tutarlılık ve kararlılık gerektirir. Doğruluk, tüm yaşamın ve eylemlerin gerçekler üzerine kurulmasıdır. Gerçeklerin, bireyin kendi duygu, düşünce, inanç ve çıkarları doğrultusunda çarpıtılması, daha

22 Aydın, İ. (2016a). Akademik Etik. Ankara: PEGEM – A Yayıncılık. s. 80.

23 Aydın, İ. (2016c). Yönelimsel, Mesleki ve Örgütsel Etik.(8.Baskı). Ankara: PEGEM – A Yayıncılık. s.49.

24 Forrest, 1995'ten aktaran Aydın, İ. (2016a), s. 80.

sonraki eylem ve işlemlerin doğruluğunu da ortadan kaldırır²⁵.

Dürüstlük ve doğrulukla bağdaşmayan yalan kavramı, birini aldatmak amacıyla söylenen sözdür. Yalan, çoğunlukla güvensizlik ve korkudan kaynaklanır. Bu durum karşı tarafın yanıltılmasına yol açar. Yalan, her dönemde ahlak dışı, doğruluk ise ahlaklı davranışın temel ilkelerinden biri olarak kabul edilmiştir²⁶.

4.3.2. Yargı Etiği Bakımından Dürüstlük

Yargıtay Cumhuriyet savcılarının en temel etik sorumluluklarından biri, incelediği dosya ile ilgili olarak gerçekleri beyan etmesidir(m.4.15). Adil yargılamanın en önemli unsurlarından biri dürüst ve doğru biçimde gerçeklerin olduğu gibi ortaya koyulmasıdır. Gerçeği saklayan ya da bilerek çarpıtan davranış gösteren kişiler, yargıyı yanıltacakları için büyük bir sorumluluk taşırlar.

Toplum Cumhuriyet savcılarının, sadece iyi bir Yargıtay Cumhuriyet savcısı olmasını değil, aynı zamanda iyi bir insan olmasını da beklemektedir. Bir Cumhuriyet savcısı, yalnızca resmi görevlerinin ifası sırasında değil, her zaman onurlu biçimde, yargısal makam için faydalı olacak şekilde, yolsuzluk, aldatma ve hilekârlıktan uzak, iyi ve erdemli biçimde hareket etmelidir(m.5.1, 5.3). Bu nedenle, dürüstlük sadece mahkeme içindeki çalışmalarda değil, mahkeme dışındaki davranışlarda da geçerli bir temel değerdir. Tanımlanmış dürüstlük dereceleri yoktur. Dürüstlük mutlakdır, ya vardır ya da yoktur. Yargıda, dürüstlük bir değerden daha fazlasıdır, bir gerekliliktir²⁷. Sadece dürüst davranmak yeterli olmayıp, aynı zamanda dürüst görünmek de halkın yargıya olan güvenini artıran önemli bir faktördür.

4.4. MESLEĞE YARAŞIRLIK

Mesleğe yaraşırılık (propriety), en genel anlamda bir meslek elemanının icra ettiği mesleğin gereklerine davranış ve konuşmaları ile uygun davranmasıdır. Mesleki yaraşırılık, toplumun o meslekle ilgili olarak kabul edilebilir ve makul bulduğu çeşitli davranış standartlarını kabul etmeyi de gerektirmektedir. Yargı mensupları toplumda aynı zamanda rol modeli olarak örnek alınan kişilerdir. Rol modeli olmak, başkaları tarafından konuşma ve davranışları ile dikkate alınan, saygı duyulan

25 Aydın, İ. (2016c), s.49.

26 Aydın, İ. (2016c), s.49.

27 Commentary (2007), p.101.

bir kişi olma sorumluluğunu da yüklemektedir²⁸.

Mesleğe yaraşır davranışlar aşağıdaki hususları dikkate almayı gerektirir:

- a) Gittikleri, yaşadıkları ve etkileşim kurdukları kişilere dikkat etmesi,
- b) Davranışlarının başkaları gözünde nasıl yorumlanacağını düşünerek hareket etmesi,
- c) Toplumdaki ilişkilerinde nezaket ve saygı ile hareket etmesi,
- ç) Dürüst, güven telkin eden, ilkeli davranışlar sergilemesi,
- d) Sosyal medya ve diğer iletişim mecralarında tarafsızlıklarını koruması,
- e) Toplumsal yaşam ve katılımlarında mesleki kimliklerini koruması.

Mesleğe yaraşırılık ve bunun görüntü olarak ortaya konulması, Yargıtay Cumhuriyet savcılarının tüm faaliyetlerinin ifası için vazgeçilmez bir unsurdur. Hem mesleki hem de şahsi dürüstlük ve dürüstlük görüntüsü, Yargıtay Cumhuriyet savcısının yaşantısının esaslarını oluşturur. Bir hâkim veya Cumhuriyet savcısının neyi yapıp yapmadığından daha da önemli olan şey, başkalarının hâkimin veya Cumhuriyet savcısının neyi yapıp yapmadığını düşünmesidir²⁹. Yargıtay Cumhuriyet savcısı, tüm faaliyetlerinde, mesleğe yaraşmayacak şekilde davranmaktan ve görünmekten kaçınır. Mesleğe yaraşırılığın ölçüsü, makul bir kişinin zihninde, dürüstlüğü, tarafsızlığı ve yetkinliği hakkında olumlu ya da olumsuz bir algının oluşup oluşmadığına göre belirlenir(1.4; 5.1; 5.3).

Osmanlı şairleri hakkında bilgi veren Âşık Çelebi, aynı zamanda kadı olan Pârepârezâde Ahmet Çelebi maddesinde onun örnek bir kadı oluşunu şöyle anlatır:

“Uzunca bir zaman Silivri’de kadılık yapmıştır. Onun gibi doğru kadı Anadolu’ya gelmediği, kadılar içinde benzerinin olmadığı hususunda herkesin ittifakı vardır. Yazın içine bir ak sade, kışın bir gök kapama, üstüne bir Selanik çukası, başına bir Donuzlu (Denizli) çalması takardı. Atı ve kulu yoktu. Mahkemesinde döşendiği bir hasır idi. Kadılığa gittiğinde bir beygir kiralar, semerinin üstüne seccadesini koyup binerdi. Görevden alındığı zamanlarda yol harçlığı için bir kitabını satardı, İstanbul’da mülazemet harçlığı için yazıcılık yapardı. Yanında resmî

28 Aydın, İ. (2016c), s.43.

29 Commentary, (2007), p. 111.

mahkeme ücretinin belli bir sınırı yoktu. Sicil ve i'lam karşılığı bir akça, iki akça ne verirlerse onu alırdı; bu azdı, bu çoktu demezdi. Ama haklı davranmanın verdiği aydınlık, doğruluğun verdiği uğurla öyle bir heybeti ve kendinden emin duruşu vardı ki beyler ve voyvodalar ister istemez buyruğuna uyardı, yanında bunların değeri bir yeşil yapraktan daha azdı³⁰.”

Yukarıda örnekte olduğu gibi yargı mensubu olma imajı, hem yargılama sırasında hem de özel yaşamdaki davranışlarla bir bütünlük göstermektedir. Toplum, Cumhuriyet savcılarının özel yaşamlarında dahi nasıl davrandıkları ile yakından ilgilidir. Hâkim daima halkın gözü önünde olduğundan, normal bir vatandaşa göre külfet olarak nitelendirilebilecek kişisel sınırlamaları kabullenir ve buna isteyerek uyar(m.4.2). Cumhuriyet savcılığı bakımından da bu kuraldan ayrılmayı gerektiren bir durum söz konusu değildir.

4.5. EŞİTLİK

4.5.1. Genel Olarak Eşitlik

Eşitlik kavramı, en genel anlamda bir toplumdaki bireylerin aynı haklara ve aynı yükümlülüklerle sahip olmasıdır³¹. Yine benzer şekilde eşitlik kavramı, yasalarla tanınmış hak ve yükümlülüklerde bütün yurttaşların eşit olması olarak tanımlanmıştır³².

Temel olarak iki tür eşitlik yaklaşımı vardır. Eşitlik yaklaşımlarından birincisi “aynılık”, ikincisi ise “farklılık” temeline dayalıdır. Mutlak eşitlik hiç kimse arasında ayırım yapmadan, herkese eşit hak ve pay vermektir. Bu tür eşitlik, (equality) bütün bireyler yarışa aynı noktadan başlıyorsa ve aynı ihtiyaçlara sahipse, herkese aynı davranmak anlamına gelir. Herkes aynı özelliklere ve koşullara sahip değilse bu durumda kişilere aynı davranmak eşitliği sağlamayacaktır. Göreli ya da kısmi eşitlik denilen bu tür eşitlikte (equity), insanların buldukları şartlar dikkate alınır. Bireylerin özel durumlarına ve ihtiyaçlarına göre onlara farklı davranılması yolu ile eşitlik sağlanmaya çalışılır³³.

Bir kurumda a) Temel bireysel eşitlik, b) Kısmi eşitlik ve c) Blokların eşitliğinin sağlanması gereklidir. Temel bireysel eşitlik anlayışında, eşit

30 Gökyay, Orhan Şaik. “Âşık Çelebi Tezkiresi” (Tarih Dergisi, Sayı 30, s. 39-48.). s.44-45 (Kılınç, A. (2016). Osmanlı Devletinde Kadının Uyması Gereken Etik İlkeler. (Uluslararası Yargı Etiği Sempozyumu, s.121-187, s.35'ten naklen alınmıştır.)

31 Timuçin, A. (2000). Felsefe Sözlüğü. İstanbul: Bulut Yayınları. s.137.

32 Akarsu, 1998, s.73.

33 Aydın, İ. (2016a), s.179.

bireylerden oluşan tek bir sınıf vardır. Örneğin, toplumdaki tüm vatandaşların bir oy hakkı vardır. Bu tür eşitlik, tüm eşitlere eşit davranılması anlamına gelir³⁴.

Kısmi eşitlik ise toplumdaki farklı gruplara eşitlik sağlamak için farklı davranılmasını içerir. Diğer bir deyişle dezavantajlı grupları eşit kılmak farklı uygulamalar ve düzenlemeler yapılmasına bağlıdır. Kısmi eşitliğe, yapılandırılmış, sistematik eşitsizlik adı da verilebilir. Burada gruplar eşitlik için eşitsizleştirilmektedir. Bu duruma, kurumlarda engelli personel için sağlanan ayrıcalıklar, düşük ücret alan personelin kuruma ödediği yemek bedelinin de düşük tutulması, örnek olarak gösterilebilir. Yasa gereği eski hükümlü ve engelli çalıştırma zorunluluğu kısmi eşitlik uygulamaları arasındadır³⁵.

Blok eşitliği, çeşitli gruplar arasındaki eşitliği sağlamayı amaçlamaktadır. Örneğin, kadın eşitliği için erkeklerden eşit davranmaları istenmektedir. Yine çocuk hakları, hasta hakları gibi talepler bu bağlamda değerlendirilebilir³⁶.

Eşitliği bozan en temel etik dışı uygulamalardan biri ayrımcılıktır. En genel anlamda ayrımcılık, bireylere ya da gruplara karşı, liyakat, yetenek ya da geçmiş performansı temeline dayanmadığı halde bilerek ya da bilmeyerek, kasıtlı ya da kasıtsız olarak yapılan ve eşitliğe aykırı olan davranıştır³⁷. Ayrımcılık genel olarak bakıldığında bireysel ya da kurumsal; doğrudan ya da dolaylı ayrımcılık biçimlerinde görülebilmektedir³⁸:

a) Doğrudan ayrımcılık bir kişinin cinsiyet, medeni durum, inanç gibi farklılıklar açısından karşısında olduğu sosyal gruplarda yer alan bireylere, kendisinin ait olduğu gruplardaki bireylere davrandığından olumsuz anlamda farklı davranması ile ortaya çıkar. Bu duruma, kendi siyasi görüşünü ya da inanç sistemini paylaşmayan kişilere, kendisine yakın ya da benzer gördüğü kişilerden farklı davranılması örnek olarak verilebilir.

b) Dolaylı ayrımcılık ise bir koşulun herkese eşit uygulanması gereken bir durumda, niyetine bakılmaksızın bazı gruplara haksız ve zarar verecek biçimde uygulanması ile ortaya çıkmaktadır. Örneğin bir kura-

34 Aydın, İ. (2016c). Yöneltilmiş, Mesleki ve Örgütsel Etik.(8.Baskı). Ankara: PEGEM – A Yayıncılık. s.48.

35 Aydın, İ. (2016c), s.48.

36 Aydın, İ. (2016c), s.49.

37 Jackson, C.C. (1995). Discrimination. Rorth, J.K. (Ed.). International Encyclopedia of Ethics. London: Salem Press.

38 Aydın, İ. (2016a), s.181-182.

ın ya da standardın bazı kişilere uygulanıp bazılarına uygulanmaması bu tür bir ayrımcılıktır.

c) Üçüncü bir ayrımcılık türü ise kurumsal ayrımcılık olarak adlandırılmaktadır. Bu tür ayrımcılık kurum düzeyindedir ve kurumsal yapı, kural ve işlemlerin farklı gruplara ya da bireylere farklı işletilmesini ifade eder. Kurumsal ayrımcılıkta tek tek kişiler değil belli özellikleri taşıyan bütün kişiler grup halinde hedef alınmaktadır.

4.5.2. Yargı Etiği Bakımından Eşitlik

Yargıtay Cumhuriyet savcılığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kadınlara ve erkeklere eşit erişim sunmasını sağlamalıdır. Bu yükümlülük, Cumhuriyet savcılarının taraflar, avukatlar ve Başsavcılık personeliyle olan ilişkileri ve Başsavcılık personeli ve avukatların, diğerleriyle olan ilişkileri için geçerlidir. Kadınlara yönelik “tatlım”, “şekerim”, “güzelim” şeklindeki konuşma biçimi, jestler ve diğer davranışlar ya da fiziksel görünüm veya kıyafetlerine yorum yapılması, cinsel taciz olarak algılanabilir³⁹.

Cumhuriyet savcılığı, toplumdaki kültürel, ırksal ve dinsel çeşitliliklerin farkında olmalı ve bunları tanımalı, aynı zamanda ilgisiz sebeplerden kaynaklanan ön yargı ve yanlılıktan arı olmalıdır. Hâkim, uygun yollarla, toplumda değişen tutumlar ve değerler hakkında bilgi sahibi olmalıdır⁴⁰. Bu görüş, hiç şüphe yok ki Cumhuriyet savcılığı için de geçerlidir(1.9).

Hâkimler gibi Cumhuriyet savcılığı da aşağılayıcı yorumlardan kaçınmalıdır. Cumhuriyet savcılarının, kendi kökeni de dâhil olmak üzere, etnik kökenler hakkında aşağılayıcı yorumlar yapması da saygısız ve uygunsuzdur. Yargıtay Cumhuriyet savcılığı, açıklamalarında ırkçı bir ton olmamasına ve kasıtsız dahi olsa toplumdaki azınlıkları gücendirmemeye özellikle dikkat etmelidir(1.11)⁴¹.

4.6. EHLİYET VE ÖZEN

4.6.1. Genel Olarak Ehliyet ve Özen

Ehliyet (competence), bir işi başarı ve ustalıkla yapabilecek mesleki yeterliliğe sahip olmak anlamına gelmektedir. Bir mesleği üst düzeyde

39 Commentary, (2007), p.185.

40 Commentary, p.186.

41 Commentary, (2007),p.185.

ve yetkinlikle icra edebilmek için gerekli eğitimden geçmiş olmak ve mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumlara sahip olmak da ehliyetin gereğidir. Bir kişinin mesleki ehliyeti, onun işini bütün yönleri ile yerine getirebilme durumunu ve yeterliğini ifade etmektedir. Bir kişinin üstlendiği görevi, kabul edilebilen standartlara uygun biçimde etkili ve ustalıkla yerine getirmesi, onun ehliyetli olduğunu gösterir. Sahip olduğu mesleki bilgi ve becerileri sürekli geliştirmek için her türlü eğitim fırsatlarından yararlanmaya çalışmak ve sürekli okuyarak kendini geliştirmek de mesleki ehliyetin sürekliliği açısından gereklidir⁴².

Özen (diligence), çalışmada sürekli çaba, çalışkanlık, dikkat ve ilgi göstermek demektir. Bir kişinin mesleğini icra ederken ihmal gösterdiği iddialarına maruz kalmadan, görevini en üst düzeyde ilgi ve dikkatle yerine getirmesi özenin ifadesidir⁴³. Mesleki özen aynı zamanda bir iş ya da görev alanında yer alan prosedür ve standartların eksiksiz olarak ve zamanında uygulanmasını da kapsamaktadır. Görevin birinci sorumluluk olarak görülmesi, çalışma zamanına özen gösterilmesi, hata ve dikkatsizliğe yer verilmemesi yargı mensubunun çalışması açısından büyük bir önem taşımaktadır. Özensizlik ve dikkatsizlik, zaman ve hak kayıplarına neden olacağı için etik ilkelerin ihlali anlamına gelmektedir.

4.6.2. Yargı Etiği Bakımından Ehliyet ve Özen

Yargılama süreçlerinin büyük bir özen ve titizlikle yürütülmesi gereklidir. Dikkatsizce ve kötü hazırlanan kararlar, dosyalar ya da çalışmalar bir yandan yargılama sürecini geciktirmekte diğer yandan da etiğin en temel ilkesi olan “öncelikle zarar verme” ilkesinin ihlal edilerek tarafların zarar görmesine yol açmaktadır. Bu nedenle ehliyet ve özen ilkesine uygun davranmak gereklidir.

Ehliyet ve özen, yargı görevinin doğru biçimde ifasının ön şartlarıdır. Yargısal görevlerini ifa etme ehliyeti hukuki bilgi, beceri, donanım ve hazırlık gerektirir. Hâkimin veya Cumhuriyet savcısının mesleki ehliyeti, görevlerini ifa edişi sırasında açıkça görülmelidir. Alkol veya uyuşturucu bağımlılığı, yetersiz deneyim, kişilik veya öfke sorunları ehliyet sorunlarına neden olabilir⁴⁴.

Aklı başında değerlendirmede bulunmak, adil, tutarlı ve makul sürede görevini yapmak bir Cumhuriyet savcısının başta gelen özelliğidir(m.4.1). Özen, aynı zamanda hukukun tarafsız ve adil olarak uy-

42 Aydın, İ. (2016a), s. 98.

43 Aydın, İ. (2016a), s. 208.

44 Commentary, (2007), p.192.

gulanmasını ve sürecin suiistimalinin önlenmesine yönelik çabaları da içerir⁴⁵. Duruşmalara geç iştirak edilmesi, tebliğnamenin kâtime yazdırılması, müzекkerelerin boşa imza atılarak üstünün kâtip tarafından doldurulmasının istenmesi, elektronik imzanın kaleme bırakılması ve kalem tarafından kullanılması, makul süre içinde tebliğnamenin yazılmaması, tutukluluk, bozmadan geçme ve zamanaşımı gibi önemli hususlara tebliğnamede yer verilmemesi, infaz işlerinde aksama yaşanması, özen eksikliğinin başlıca örnekleridir⁴⁶.

4.7. GÜVEN

4.7.1. Genel Olarak Güven

Güven, korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu olarak tanımlanabilir. Güven, insan ilişkilerinde yerini hiçbir şeyin dolduramayacağı bir kavramdır. Özellikle mesleki ilişkilerde güven daha da önemli bir etik ilkedir.

Bir kişinin mesleki ilişki içinde olduğu diğer kişi ya da profesyonelin adil, etik ilkelere uygun ve öngörülebilir biçimde davranacağına olan inancı, kurumsal ve mesleki güveni oluşturur. Burada önemli olan hususlardan biri, bir vatandaşın kamu görevlisi ile olan ilişkisinde karşıdaki kişinin sözlerinden, davranışlarından ve kararlarından emin olması, kuşku duymaması konusundaki güven duygusudur.

Bir profesyonele güven duyulabilmesi için asgari üç koşulun yerine getirilmesi gerekmektedir⁴⁷:

a) Profesyoneller, etik değer, ilke, kural ve standartlara tam bir bağlılık içinde hareket etmelidirler. Bu durum, kamu görevlilerinin mesleki özerkliklerini korumalarını da gerektirir.

b) Meslek elemanları, mesleki eylem ve işlemlerini tam bir liyakat ve yeterlilikle yerine getirmelidirler. Toplum profesyonel kişilerin güçlü bir bilgi birikimi olduğuna inanmalıdır.

c) Profesyoneller, görevlerini yerine getirirken karşıdaki kişilere özel bir ilgi ve dikkat ile yaklaşmalıdırlar. Onların güvenini kötüye kullanmamalıdırlar.

Diğer yandan kamu görevlisi ile halk arasındaki ilişkiden doğan gü-

45 Commentary, (2007), p.193.

46 Saldırım, M.(2018). Hacettepe Hukuk Fakültesi Mesleki Deontoloji Ders Notları. Ankara. s.37.

47 Pellegrino, E.D. (2001). Trust and Distrust in Professional Ethics. Teays, W., Purdy, L. (Ed.). Bioethics, Justice & Healthcare. USA: Wadsworth Thomson Learning. s. 24.

ven ilişkisi, sisteme ve kuruma olan güvenin de belirleyicisi olmaktadır. Profesyonel kişiler tarafından sunulan, gönüllü, zarar görme endişesi yaratmayan bir hizmet, kamu güveninin de garantisi olmaktadır. Güvenin çeşitli kaynakları bulunmaktadır. Bunlardan birincisi “kişiliğe dayalı güven”dir. Kişiliğe dayalı güvenin oluşmasında meslek elemanının kişilik özellikleri, dürüstlüğü, yetenekleri, mesleki becerisi, tutarlı davranışları karşındaki kişilerde daha fazla güven duyma eğilimi oluşturmaktadır. İkinci tür güven ise “kurumsal güven” olarak isimlendirilebilir. Kurumsal güvende kişiler, kurumla ilgili iş ve işlemlerin kontrol ya da gözlem yapmaya gerek kalmadan kendiliğinden icra edileceğine inanırlar⁴⁸.

4.7.2. Yargı Etiği Bakımından Güven

Kurumsal güvenin oluşmasında en önemli unsurlardan biri kurum kültürüdür. Kurum kültüründe güven ve saygı hâkim olduğunda toplumun kuruma ve meslek elemanlarına olan saygı ve güveni de artmaktadır.

Bir kurumun etik kurallarının ve bu kurallara uyulduğunun bilinmesi, halkın güveninin sağlanmasının ön koşuludur. Özellikle yargı kurumlarının, demokratik ve çağdaş toplumlarda devletin en güvenilir kurumlarından biri olması beklenir. Halkın bu meşru beklentisini karşılayan etkili yollarından biri de hiç şüphe yok ki etik değer ve ilkeleri kurum kültürünün önemli bir parçası haline getirmektir⁴⁹.

Güven, yargıda çok önemli bir değerdir. Mükemmel bir yargı sistemi oluşturulsa dahi, toplum güven duymuyorsa ya da kurumsal olarak güven duygusu sağlanamamışsa, yargı hizmetindeki yüksek kalite amaçlanan etkiyi doğurmakta yetersiz kalır. Bu nedenle, öncelikle kurumsal görev ve sorumlulukların layıkıyla yerine getirilmesi, ardından da bunun topluma doğru bir şekilde duyurulması şarttır. “Ya olduğun gibi görün ya da görüldüğün gibi ol.” sözünde veciz şekilde belirtildiği üzere, önce güven duyulan bir kurum olmak, sonra da toplumu bu ko-

---

48 Schoorman, F.D. & Mayer, R. & Davis, J. (2007). “An Integrative Model of Organizational Trust: Past, Present and Future”, *Academy of Management Review*. 32:2, s. 344-354.

49 Saldırım, M.(2017). Yargıtay ve Etik. (Yargıtay Etik Şeffaflık ve Güven Projesi Etik İlkeler Çalıştayı, Antalya 12-16 Mayıs 2017, Editör: Mustafa Saldırım, Gözde Hülalü s.134-138.) s.136.

nuda bilgilendirmek ve bilinç düzeyini yükseltmek gerekir⁵⁰.

Yargıtay Etik İlkeleri'nin önsözünde, etik ile yargıya güven arasındaki ilişki şu şekilde açıklanmaktadır: "Yargı sistemimizin başarısı, büyük ölçüde halkın hâkimlere, Cumhuriyet savcılarına ve yargı personeline duyduğu güvenle ölçülebilir. Bu güvenin sağlanabilmesi için yargı çalışanlarının mesleki davranış kurallarına uyması ve halkın da bu davranış kurallarını bilmesi gerekir.... Yargıtay üyeleri, tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları ve Yargıtay personeline özgü etik ilkelerin belirlenmesi, uygulanması ve halk tarafından da bilinebilir ve görünebilir olması, son yıllarda adalet sistemine yaptığımız katkıların en güzel örneklerinden biridir."

Halkın Yargıtay'a ve yargı sistemine duyduğu güven Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri'nin önsözünde de iki ayrı paragrafta şu şekilde vurgulanmıştır: "Çağdaş demokratik bir toplumda, yargı sistemine ve yargının ahlaki gücü ve dürüstlüğüne halkın güvenmesi son derece önemli OLDUĞUNDAN; - Hâkimlerin bireysel ve kurumsal olarak, hâkimlik görevini halkın emaneti olarak görmeleri, saygı duymaları ve halkın yargı sistemine güvenini yükseltmek ve sürdürmek için ellerinden gelen en yüksek çabayı göstermeleri zorunlu OLDUĞUNDAN"

Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin Önsözündeki "Yargı için ETİK İLKE VE KURALLARI'nın belirlenmesinin amacı; toplumun yargıya olan güveninin artırılmasıdır. Bunun için de yargısal işlemlerin ve süreçlerin adil, bağımsız, tarafsız bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir." ifadesiyle etik ilkeler ile toplumun yargıya duyduğu güven arasındaki ilişki açıklanmıştır.

Dolayısıyla etik ilkelerin uygulanmasının en önemli sonuçlarından biri, bireysel olarak hâkimlerin, Cumhuriyet savcılarının ve yargı çalışanlarının, kurumsal olarak ise Yargıtay'ın ve yargı organının toplumda güven sağlamasıdır. Adaletin tecelli ettiğine halk inanırsa güven yükselir. Halkın adaletin tecelli ettiğine dair inancın oluşturulması gerekir. Bunun için öncelikle hâkim ve Cumhuriyet savcılarının etik davranışları ve etik karar vermeleri ön şarttır⁵¹. Etik ilkelerin uygulanması; Yargıtay'daki iş akışının her zincirini ilgilendiren ve daha iyi bir adalet sistemine doğru güvenle ilerlememizi sağlayacak takip ve denetim mekanizmalarının gözden geçirilerek, yeniden yapılandırılması anlamına gelmektedir. Yargıtay'daki demokratik ve yenilikçi kültürün etik ilkeler

50 Tepe, H.(2017). Kurum Kültürü ile Etik İlişkisi (Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi Etik İlkeler Çalıştayı, Mayıs 2017. Antalya, Editör: Mustafa Saldırım, Gözde Hülâgü: Yargıtay yayını. s.102-115). s.102.

51 Tepe s.117.

ile daha da güçlendirilmesi amaçlanmaktadır⁵².

4.8. ŞEFFAFLIK VE TOPLUMA KARŞI HESAP VEREBİLİRLİK

4.8.1. Şeffaflık Kavramı

Şeffaflık, “kararların, kurallar ve düzenlemeler doğrultusunda alınması ve uygulanması, alınan kararlardan etkileneceklerin bilgiye erişiminin sağlanması ve bu bilginin de ulaşılabilir, anlaşılır ve somut olması ilkesidir⁵³.

Genellikle “şeffaflık”, açıklık, iletişim ve hesap verebilirliği ifade eder. Kamu hizmetleri ile ilgili olarak, kamu görevlileri, alınan tüm karar ve işlemler hakkında mümkün olduğunca açık olmalıdır. Kamu hizmetleri, kamu çıkarlarının korunması için yüksek düzeyde şeffaflık gerektirir. Bu nedenle bütün kamu görevlileri kararlarının nedenlerini ve süreçlerini açıklamakla yükümlüdürler. Kararları oluşturan tüm belgeler kamuya açıklanır ve arşivlenir. Bu açıdan kurumların şeffaflık düzeyi aslında onun hesap verebilirlik düzeyini de belirlemektedir. Alınan kararların hangi mekanizmalarla ve hangi gerekçelerle alındığının, bilgi ve belgelerle kanıtlanabilir olması, hem şeffaflığın hem de hesap verebilirliğin göstergeleridir⁵⁴.

4.8.2. Topluma Karşı Hesap Verebilirlik

Kamu görevlileri bir göreve atandıklarında, o pozisyonun gerektirdiği iş ve görevleri de en iyi biçimde yapıp, yerine getirmeyi taahhüt etmişler demektir. Bu anlamda bir emaneti üstlenmiş ve bu emanetin gereklerini yerine getirip getirmemekle ilgili olarak da hesap verme sorumluluğunun altına girmiş sayılmaktadırlar. Bu açıdan hesap verebilirlik, önemi veya değeri olan bir işi ya da performansı başardığımızın veya başaramadığımızın nedenini açıklamak demektir.

En genel anlamda hesap verebilirlik, “kamu görevine atanmış ya da seçilmiş kişilerin, kendilerine verilen yetkilerini doğru biçimde kullandıklarını ve üstlendikleri görevlerini başarı ile yerine getirdiklerini gösterebilmeleridir”. Diğer bir tanımlama ile hesap verebilirlik, “bir işi, gö-

52 Saldırım, M. (2017). Yargıtay Etik Şeffaflık ve Güven Projesi'nin Tanıtımı (Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi Açılış Sempozyumu, Ankara, 13-14 Nisan 2017, Editör: Mustafa Saldırım, Gözde Hülagü,14-20:Yargıtay Yayını). s.14.

53 1 Ağustos 2018 tarihinde <http://www.seffaflik.org/yolsuzluk/seffaflik-nedir/> adresinden erişildi.

54 Aydın, İ. (2016a), s.186.

revi gerçekleştirmek için kamu ya da özel kullanılan kaynakları emanet edenlere, kaynakların kullanımı ve görevin nasıl ve ne oranda yerine getirildiği ile ilgili açıklamada bulunma zorunluluğudur⁵⁵.

Bu anlamda kamuda görev üstlenen tüm yönetici ve çalışanlar üstlendikleri görevi ne derece yerine getirip getirmediği ve bunların nedenleri ile ilgili olarak hesap verme yükümlülüğü taşımaktadırlar. Hesap verebilirliğin kamu etiği açısından en önemli tarafları bütün kamu görevlilerinin eylemlerinin sonuçlarından sorumlu olmaları; bu karar ve eylemleri hakkında açıklama yapmaya ve eleştirilmeye istekli davranmalarıdır. Bu bağlamda hesap verebilirlik, bir kurumdaki görevlilerin, yetki ve sorumluluklarının kullanılmasına ilişkin olarak ilgili kişilere karşı bilgi verebilir olmaları, kendilerine yönelik eleştiri ve talepleri dikkate alarak bu yönde hareket etme zorunlulukları ve bir başarısızlık, yetersizlik ya da yolsuzluk durumunda sorumluluğu üzerlerine almalarıdır⁵⁶.

4.8.3. Yargı Etiği İlkeleri ile Şeffaflık ve Toplum Karşı Hesap Verebilirlik Arasındaki İlişki

Yargıtay Etik İlkeleri'nin Önsözünde de açıkça belirtildiği üzere, "Yargıtay'ın iletişim stratejisinin temelini, 'adalete ilişkin sorunların şeffaf ve önyargısız ortamlarda tartışılması' oluşturmaktadır. Bu nedenle, 'Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri', 'Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri' ve 'Yargıtay Personeli Etik Davranış İlkeleri' geniş ve demokratik bir katılımı, kurum içi ve kurum dışı şeffaflık sağlanarak hazırlanmıştır. Etik ilkeler, kuruluşunun 150'nci yılını kutlayan Yargıtay'ın 'şeffaf ve topluma karşı hesap verebilir bir yargı sistemine' doğru ilerlerken yaptığı reformların en önemlisidir. Dolayısıyla etik ilkelerin oluşturulmasının önde gelen amaçlarından biri de hiç şüphe yok ki şeffaf ve topluma karşı hesap verebilir bir yargı sistemine doğru ilerlemektir⁵⁷.

Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri'nin Başlangıç kısmında, "Yargıda Şeffaf-

55 Baş, H. (2005). Hesap verme sorumluluğu ve Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu. 20.Türkiye Maliye Sempozyumu Türkiye'de Yeniden Mali Yapılanma. Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü, 23-27 Mayıs 2005. s. 402.

56 UNDP accountability system accountability framework and oversight policy. Second regular session 2008 8 to 12 September 2008, New York Item 10 of the provisional agenda Internal audit and oversight, s. 3.

57 Cirit, İ. (2018). Yargıtay Etik İlkeleri. Önsöz. Ankara (Yayına Hazırlayanlar: Dr. Mustafa Saldırım, Gözde Hülagü). s.5.

lığa İlişkin İstanbul Bildirgesi, şeffaflık yoluyla hâkimlerin bağlı oldukları etik ilkelerin kamuoyuna en geniş şekilde duyurulmasının ve bu ilkelerin uygulandığının toplum tarafından bilinebilir ve görünebilir olmasının, yargı performansını artırmada ve halkın güvenini sağlamada kilit rol oynadığını VURGULADIĞINDAN” ifadesi yer almaktadır. Dolayısıyla başta İstanbul Bildirgesi ve İstanbul Bildirgesi’nin Etkili Biçimde Uygulanması için Tedbirler olmak üzere, Yargıtay Etik İlkeleri, şeffaf ve hesap verebilir bir yargının en üst standartlarını gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

Ayrıca bu konuda sorumlu olan organ da şu şekilde belirlenmiştir: “Yargı etiğinde yüksek standartların yaşatılması ve yüceltilmesinde temel sorumluluk, kurumsal olarak yargıya ait OLDUĞUNDAN...” Dolayısıyla yargı hizmetlerinin kalitesinden yargı organı asli olarak sorumlu olup, bu konuda hesap vermek zorunda olan organdır.

4.9. HEDİYE

4.9.1. Genel Bilgi

Türk Dil Kurumu Sözlüğü’ne göre hediye (armağan), bir kişi ya da kurum tarafından karşılığında herhangi bir çıkar beklemeden, belli bir maddi varlığın başkasına gönüllü olarak transfer edilmesi anlamına gelir. Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 15. maddesine göre kamu görevlisinin tarafsızlığını, performansını, kararını, görevini yapmasını etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan, ekonomik değeri olan ya da olmayan, doğrudan ya da dolaylı olarak kabul edilen her türlü eşya ve menfaat hediye kapsamındadır.

Bir kamu görevlisinin kendisine şu soruyu sorması gereklidir: Bu konuda ya da görevde olmasaydım bu hediye bana verilir miydi? Cevap “HAYIR” ise hediye etik olarak tartışmalıdır. Aşağıda Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 15. maddesine göre hediye alma yasağı içinde olan ve olmayan hediyeler belirtilmiştir. Yargıtay etik ilkelerinde hediye alınıp verilmesine izin verilen haller, diğer kamu görevlilerine göre daha sınırlı ve dar kapsamlıdır.

Hediye alma yasağı kapsamı dışında olan ve kabul edilebilir hediyeler	Hediye alma yasağı kapsamında olan, kabul edilemez hediyeler
a. Görev yapılan kuruma katkı anlamına gelen, kurum hizmetlerinin hukuka uygun yürütülmesini etkilemeyecek olan ve kamu hizmetine tahsis edilmek, kurumun demirbaş listesine kaydedilmek ve kamuoyuna açıklanmak koşuluyla alınanlar (makam aracı ve belli bir kamu görevlisinin hizmetine tahsis edilmek üzere alınan diğer hediyeler hariç) ile kurum ve kuruluşlara yapılan bağışlar,	a. Görev yapılan kurumla iş, hizmet veya çıkar ilişkisi içinde bulunanlardan alınan karşılama, veda ve kutlama hediyeleri, burs, seyahat, ücretsiz konaklama ve hediye çekleri,
b. Kitap, dergi, makale, kaset, takvim, cd veya buna benzer nitelikte olanlar,	b. Taşınır veya taşınmaz mal veya hizmet satın alırken, satarken veya kiralarken piyasa fiyatına göre malul olmayan bedeller üzerinden yapılan işlemler,
c. Halka açık yarışmalarda, kampanyalarda veya etkinliklerde kazanılan ödül veya hediyeler,	c. Hizmetten yararlananların vereceği her türlü eşya, giysi, takı veya gıda türü hediyeler,
d. Herkese açık konferans, sempozyum, forum, panel, yemek, resepsiyon veya buna benzer etkinliklerde verilen hatıra niteliğindeki hediyeler.	d. Görev yapılan kurumla iş veya hizmet ilişkisi içinde olanlardan alınan borç ve krediler.

4.9.2. Yargı Etiği Bakımından Hediye

Kamu görevlilerinin ve özellikle de hâkimlerin hediye almaları oldukça sorunlu bir alandır. Bu nedenle, henüz savcılık kurumunun bilinmediği tarihin ilk çağlarından itibaren hediye alma yasağına ilişkin çok katı kurallar konulmuştur. Örneğin, Hititlerde hâkimin tarafsız ve dürüstlüğüne büyük önem verilmiş, o dönemin en masum hediyeleri olan ekmek ve biranın dahi mahkemeler (hâkimler ve mahkeme çalışanları) tarafından kabul edilmesi yasaklanmıştır⁵⁸.

58 Doğan, E. (2012). Hitit Hukuku, İstanbul: Fam Yayınevi. s.79.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde de kadıların hediye almalarına ilişkin çok kesin ve sınırlayıcı düzenlemeler vardı. Mecelle'nin 1796'ncı maddesinde hediye yasağı şu şekilde ifade edilmiştir: "Hâkim iki hasmdan hiç birisinin hediyesini kabul etmez." Esasında hediyeleşmek Fıkıh'ta tavsiye edilen bir münasebet şekli olarak karşımıza çıkmaktadır. Hatta hediyeleşmenin sünnet olduğu da bilinmektedir. Ancak memurun özellikle de hâkimlerin hediye almaları uygun bulunmamıştır. Zira hâkimin hediye kabul etmesi, hediye verene karşı bir eğilim doğurabilmektedir⁵⁹.

İslam hukukunda da memurların ve hâkimlerin hediye almaları kesin bir şekilde yasaklanmıştır. İslam hukukunun ikinci aslı kaynağı olan hadislerde memurun hediye almaması gerektiği yönünde çok fazla örnek vardır. "Memurların hediye alması ihanettir." hadisi ile "Benim gönderdiğim memura ne oluyor ki; bu sizin bu da bana hediye edildi, diyor! Babasının yahut da anasının evinde otursaydı, kendisine hediye edilecek mi edilmeyecek mi baksaydı ya!..." "Yöneticilerin hediye almaları devlet malını çalmaktır"⁶⁰.

Yargıtay Cumhuriyet savcısının aile üyeleri veya Cumhuriyet savcısının hanesinde ikamet eden diğer kişilere sağlanacak hediye, bağış, kredi veya menfaatler Cumhuriyet savcısını etkileyebilir veya etkilediği izlenimi oluşabilir. Buna göre, Cumhuriyet savcısı ilgili aile üyelerini, bu bağlamda Cumhuriyet savcısına uygulanan etik sınırlamalar hakkında bilgilendirmeli ve bu sınırlamaları ihlal etmemeye yönlendirmelidir⁶¹.

Sadece hediye veya para biçiminde değil, başka tür imkanlar sağlanarak da yargı mensuplarının bir işi yapması veya yapmaması için yönlendirilmeye çalışılması mümkündür. İtalya'da "temiz eller" soruşturması sırasında bir kısım hâkimlerin ve eşlerinin bazı özel okullarda ders vermek, bazı önemli hukukçulara danışmanlık yapmak için yolsuzluk yapan bir Sicilyalı siyasetçi tarafından davet edildikleri, yine mafya üyesi tarafından bir politikacı aracılığıyla bölgeye yeni atanan hâkimlere ev bulmaları için yardım edildiği ortaya çıkmıştır⁶².

Olağan sosyal misafirperverlikler de hediye başlığı altında değerlendirilir. Sorulması gereken soru, söz konusu misafirperverliğin kabulünün Cumhuriyet savcısının bağımsızlığını ve tarafsızlığını, hukukun üstünlüğünü, adli görevlerinin gereğince ifa edilmesini etkileyip etkilemeyeceği veya bu izlenimi verip vermeyeceğidir. Sorulması gereken

59 Kılınç, A. (2016). s.150.

60 Kılınç, A. (2016). s.151,152.

61 Commentary, (2007),p.177.

62 İnceoğlu, S.(2008). Yargıcın Davranış İlkeleri, İstanbul: Beta Yayınevi. s.99.

diğer sorular şunlardır: İlgili sosyal teması başlatan kişi eski bir arkadaş mıdır, yeni tanışılan bir kişi midir? Bu kişi toplumda olumsuz bir üne sahip midir? İlgili toplantı büyük çaplı mıdır, özel midir? Kendiliğinden mi gelişmiştir, ayarlanmış mıdır? Katılımcılardan herhangi biri hâkimin baktığı davalardan birine taraf mıdır? Hâkim, diğer katılımcılara teklif edilmeyen ve makul olarak şüphe veya eleştiriye neden olacak bir menfaatten faydalanmakta mıdır⁶³?

Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri'nde de bu konuda yukarıdaki örneklere ve Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'ne uygun düzenlemeler yer almaktadır. Birincisi, hediye almanın mutlak olarak (istisnasız) yasak olduğu hallerdir (Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Madde 3.4; 3.5). Hediyeinin mutlak yasak olduğu hallerin karakteristik özelliği; yargılamadan önce, yargılama sırasında ya da yargılamanın bitmesinden sonra herhangi bir şekilde (uzaktan veya yakından) yargılama ile ilişkilendirilme ihtimali bulunan durumlardır. Bu kapsama, sonuçlanmış olup olmadığına bakılmaksızın, davanın veya soruşturmanın tarafları, avukatları ya da bu kişilerin veya Cumhuriyet savcısının yakın çevresi girmektedir. Hediyeye almanın mutlak olarak yasak olduğu hallerde, verilen ya da ikram edilen veya sağlanan ayrıcalığın niteliğine, niceliğine veya koşullarına bakılmaksızın her durumda reddedilmesi gerekir.

İkincisi ise nisbi olarak yasak olan hediye alma halleridir. (Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Madde 4.13). Maddede sayılan istisnai hallerle sınırlı olarak hediye alınabilir. Hediye almamak kural, hediye almak ise istisna olduğundan, istisnanın kapsamını genişletmeye olanak bulunmamaktadır. Bu nedenle, hediye alınacak istisnai haller yorum yoluyla genişletilemez, aksine, tereddüt halinde istisnaların dar yorumlanması gerekir. Ancak bunun dışında da adı hediye olmamakla birlikte, yargı çalışanı olarak, ayrıcalık ya da yarar sağlama halleri yasak kapsamındadır.

Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin 3.2 ve 5.4 hükümlerine göre Cumhuriyet savcılarının görevlerinden dolayı kişisel çıkar sağlamaları yasaktır. Bu yasağın kapsamı belirlenirken, "Yorumlama" başlıklı 3'üncü maddedeki atıf nedeniyle yukarıda açıklanan Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri'nin 3.4, 3.5 ve 4.13 maddelerinin uygulanacağı şüphesizdir.

Sonuç olarak, yargı mensuplarının hediye alması son derece istisnai birkaç durum dışında tarihin her döneminde ve her uygarlığında kesin ve açık kurallarla yasaklanmış olup, bu nedenle hediye alma yasağı evrensel bir kuraldır. Hatta Osmanlı döneminde, kadıların sadece

63 Commentary, (2007), p.180.

kendilerini atayan makamdan veya akrabaları ya da arkadaşlarından (bir davayla ilişkili olmamak ve kadı olarak atanmadan önce alınıp-ve-rilen hediyelerden daha değerli bulunmamak koşullarıyla) hediye alabilecekleri, bunun dışında hiçbir şekilde hediye alamayacakları kabul edilmiştir⁶⁴.

4.10. ÇIKAR ÇATIŞMASI

4.10.1. Genel Olarak Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması, bir kişinin “kişisel çıkarlarının” resmi görevlerini gerektiği gibi yerine getirmesini engellemesi durumudur. Buradaki kişisel çıkar, kişinin kendisinin, yakınlarının ya da arkadaş çevresinde herhangi birinin ekonomik veya başka türlü çıkarlarını kollamasını içerir. Çıkar çatışması, kişinin kendisi ya da çevresine çıkar sağlayacak şekilde görev ve yükümlülüklerini ihmal etmesi ya da yerine getirmemesi ile ortaya çıkar. Özellikle kamu hizmetlerinde, kamu çıkarlarının her şeyin önüne alınarak, kişisel çıkar sağlamaktan kaçınılması temel zorunluluktur⁶⁵.

Kamu görevlilerinin resmi görevlerini tarafsız ve objektif bir şekilde icra etmelerini etkileyen ya da etkiliyormuş gibi gözükken şahsi çıkarlara sahip olmaları halinde çıkar çatışması ortaya çıkar. Kamu görevlilerinin şahsi çıkarları kendisine, ailesine, yakın akrabalarına, arkadaşlarına ya da iş bağlantısı veya siyasi ilişkileri olduğu kişi ya da kuruluşlara sağ-lanan her türlü menfaati içerir. Bunun yanı sıra onlarla ilgili mali ya da diğer türlerdeki her türlü yükümlülüğü kapsar.

Kamu görevlisi çıkar çatışması olasılığını bilen tek kişi olduğu için aşağıdaki konularda şahsi sorumluluğa sahiptir:

- a) Herhangi bir potansiyel ya da gerçek çıkar çatışması konusunda uyanık olmak,
- b) Bu tip bir çıkar çatışmasından kaçınmak için gerekli adımları at-mak,
- c) Bu tip bir çıkar çatışmasının farkına varır varmaz bunu üstlerine bildirmek,
- ç) Böyle bir durumdan geri çekilmek,
- d) Çıkar çatışmasından kaynaklanan herhangi bir menfaatten kendi-sini tecrit etmek için verilecek nihai karara razı olmak.

64 Kılınç, A. (2016). s.152.

65 Aydın, İ. (2016a), s.63.

4.10.2. Yargı Etiği Bakımından Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması, hem yargı görevi hem de adalet yönetimi sırasında karşımıza çıkabilir ve kamu görevinin ifasında dürüstlük ve eşitlik görüntüsünü bozar. Yargı görevi sırasında, baktığı davanın sonucundan önemli ölçüde etkilenecek bir çıkarının olması halinde hâkim, davaya bakamaz (Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Madde 2.7.2, 2.7.3). Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin 3.2 ve 5.4 maddelerinde çıkar çatışmasını da kapsayan düzenlemeler bulunmaktadır. Resmi görev nedeniyle haksız menfaat sağlanması, kendisinin veya ailesinin Yargıtay ile hizmet veya satış sözleşmesi yapılması, çıkar çatışması olarak kabul edilir. Çıkar çatışması hallerinde kamu görevinin tarafsızlığı zedelenir ya da makul bir kişinin gözüyle tarafsızlık zayıflamış görünür (Yargıtay Personeli Etik Davranış İlkeleri Madde 4.1, 4.2).

Çıkar çatışması, öncelikle ilgili kişi tarafından bilinebilir bir durum olduğundan, bu konuda yüksek özen gösterme sorumluluğu Yargıtay Cumhuriyet savcısına aittir. Dolayısıyla böyle bir durumla karşılaşıldığında ilk yapılması gereken davranış, konuyu ilgili makama bildirmek ve hukuki ilişkiyi sonlandırmaktır.

BÖLÜM 5: YARGITAY ETİK İLKELERİNİN CEZA KANUNLARI, DİSİPLİN KURALLARI VE DİĞER ETİK İLKELER İLE İLİŞKİLERİ

5.1. GENEL BİLGİ

Kamu görevlilerinin uymaları gereken saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme gibi etik davranış ilkelerini belirlemek ve uygulamayı gözetmek üzere “Kamu Görevlileri Etik Kurulu”nun kuruluş, görev ve çalışma usul ve esaslarını belirleyen 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 1 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında “yargı mensupları” hakkında bu kanun hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Bu nedenle, Yargıtay daire başkan ve üyeleri, tetkik hâkimleri ve Yargıtay Cumhuriyet savcıları bu Kanun’un kapsamı dışındadır. Daha açık bir anlatımla 5176 Sayılı Kanun, hâkim ve Cumhuriyet savcılarında uygulanmamaktadır. Sadece Yargıtay personeli söz konusu kanun kapsamına girmektedir. Bu nedenle, yargı organının kendi etik ilkelerini belirlemesi öngörülmüştür. Öte yandan, bağımsız olan yargı organının etik kurallarının, yargı dışındaki bir organ ya da kurum tarafından belirlenmesi uluslararası standartlar bakımından kabul edilebilecek bir durum değildir. Ayrıca, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’nin kabulünden önce, İtalya, Kanada ve Amerika gibi az sayıda ülkede etik ilkeler mevcuttu. Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’nin kabulünden sonra ise yargı etiği ilkelerini benimseyen ülke sayısı önemli ölçüde artmıştır⁶⁶.

5.2. YARGITAY ETİK İLKELERİ İLE DİSİPLİN VE CEZA HÜKÜMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bilindiği üzere “etik”; çok boyutlu ve bütünsel bir bakış açısını gerektiren, felsefi ve tematik açıdan oldukça zengin ve geniş bir kavramdır. “Yargı etiği” ise evrensel düzeyde belirlenmiş ilkeler çerçevesinde ele alınması zorunlu, son derece hassas ve özel bir alan olup, kendine özgü temel ilkeleri vardır.

Öncelikle, etik ihlalden dolayı Yargıtay üyelerine, tetkik hâkimlerine ve Cumhuriyet savcılarında yaptırım uygulanması Yargıtay Etik İlkeleri’nin tasarımına uygun değildir. Zira yaptırım, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin müdahalesini gerektirir. Hâlbuki Yargıtay’ın kurum-

⁶⁶ Bu ülkelerin etik ilkeleri için bkz. Karşılaştırmalı Hukukta Yargı Etiği İlkeleri. (2017) (Editör: Mustafa Saldırım), Ankara: Yargıtay yayını.

sal etik stratejisinin temelinde, “her yargı mensubunun kendi kurallarını kendisinin belirlemesi ve belirlediği etik kurallara uyması” anlayışı bulunmaktadır. Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri’nin başlangıç kısmının son paragrafında, mesleki davranış standartlarının belirlenmesi yoluyla hâkimlere rehberlik sunmak, temel amaçlar arasında sayılmış, etik ilkelerin yol gösterici ve rehber niteliğinde olduğu kabul edilmiştir⁶⁷. Aynı gerekçelerle, Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri de Yargıtay Cumhuriyet savcıları tarafından belirlenmiştir.

Etik ilkeler değerler üzerine inşa edilmiştir. Bu değerler, bazen ceza hukuku bazen de disiplin hukuku ile korunabilir. Etik davranış ilkelelerinin hukuk alanında düzenlenmiş olması ve hatta disiplin veya ceza yaptırımına tabi olması, mesleki davranış kuralını, etik bir ilke veya kural olmaktan çıkarmaz. Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri’nin Başlangıç kısmının son paragrafında, “hâkimler üzerinde bağlayıcı mesleki davranış kurallarını tamamlamak amacıyla...” etik ilkelerin düzenlendiği açıkça belirtilerek, disiplin ve ceza hükümlerinin hâkimler ve dolayısıyla da Yargıtay Cumhuriyet savcıları açısından uygulanmaya devam edileceği açıkça vurgulanmıştır.

Nitekim Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi’nin (CCJE) (2010) 3 Sayılı Görüşü’nün “Etik ve Sorumluluk” başlıklı bölümünün 18’inci maddesine göre, “Hâkimlerin eylemlerine disiplin kurallarından ayrı olan deontolojik ilkeler rehberlik eder. Bunlar hâkimlerin doğrudan kendileri tarafından hazırlanmalı ve eğitimlerine dâhil edilmelidir.” Öte yandan, mesleki davranış standartları, kanunlardan ve disiplin kurallarından farklıdır. Bu standartlar, bir mesleğin kendisine emanet edilen güçlere orantılı olarak toplumun beklentilerine uygun bir şekilde işlevini yerine getirebilme yeteneğini vurgularlar. Bunlar hukukun uygulanmasının mekanik bir eylem olmadığını ve gerçek bir takdir yetkisi gerektirdiğinin farkında olunmasını gerektiren, hâkimleri kendilerine ve kişilere karşı sorumlu bir konuma getiren öz düzenleyici standartlardır⁶⁸.

Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’nin önemli bir kısmı da zaten çoğu ülkede disiplin hukuku veya ceza hukuku kapsamına girecek niteliktedir. Örneğin, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri m.4.12’de “Hâkim, hâkimlik makamında görevli iken avukatlık yapamaz” şeklinde bir kural vardır. Böyle bir kuralın ihlali halinde hâkimin ceza hukuku kapsamında ceza-

67 Buna rağmen etik ilkeler, bazı hallerde disiplin kuralları ya da ceza kanunlarında düzenlenen konular ile de çakışabilir, örtüşebilir ya da ayrışabilir. Bu ise farklı bir konudur. Bkz. Şahbaz, İ./Saldırım, M.(2017). Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağına İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi ve Birleşmiş Milletler Yargı Etiği Standartları ile Karşılaştırılması. Yargıtay yayını: Ankara, s.13.

68 CCJE (2002) Op. N° 3, 19.11.2002, Strasbourg, m. 45.

landırılmayacağı çağdaş bir hukuk sistemi düşünülemez. Etik kuralın kapsamını, sadece bağlı olduğu yaptırımın çeşidi ile sınırlamak doğru olmaz. Etik ilkeler, bazen kanunla örtüşür. Ancak, bazen kanun, etik ilkeye aykırı da olabilir⁶⁹. Bu durumda yapılması gereken, kanunu etik ilkeye uygun hale getirmeye ya da yorumlamaya çalışmaktır. Hâkimler mesleki faaliyetlerini meslek etiği ilkeleri rehberliğinde gerçekleştirmektedir. Söz konusu ilkeler disiplin tedbirlerinin uygulanabileceği görevleri içerdiği gibi aynı zamanda hâkimlere ne şekilde davranacakları konusunda da rehberlik eder⁷⁰.

Yukarıda açıklanan hâkimlere ilişkin kural ve standartların Yargıtay Cumhuriyet savcılığı bakımından da geçerli olduğu şüphesizdir. Zira Yargıtay Cumhuriyet Savcılığı Etik Davranış İlkeleri, Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri'ne uygun olarak yorumlanır(m.3).

Yargıtay personeli bakımından da yukarıda belirtilen ilkeler genel olarak geçerlidir. Yargıtay Personeli Etik Davranış İlkeleri'nin "Yaptırımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde, etik ilkeler ile ceza ve disiplin hükümleri arasındaki ilişki düzenlenmiştir. Bu maddeye göre etik ilkelere aykırı bir davranış, aynı zamanda bir disiplin suçu veya ceza hukuku anlamında suç oluşturabilir. Örneğin 1.5'te öngörülen kayıtların tahrif edilmesi ya da yok edilmesi resmi evrakta sahtekarlık suçunu oluşturabileceği gibi devlet memurluğu görevinden atılmayı gerektiren bir disiplin suçu da oluşturabilir. Daha açık bir anlatımla, bir davranışın etik kurallarda yer alması o eylemi disiplin suçu ya da adli anlamda suç olmaktan çıkarmaz.

---

69 Şahbaz / Saldırım (2017). s.13.

70 Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to Member States On Judges: Independence, Efficiency and Responsibilities, m.72.

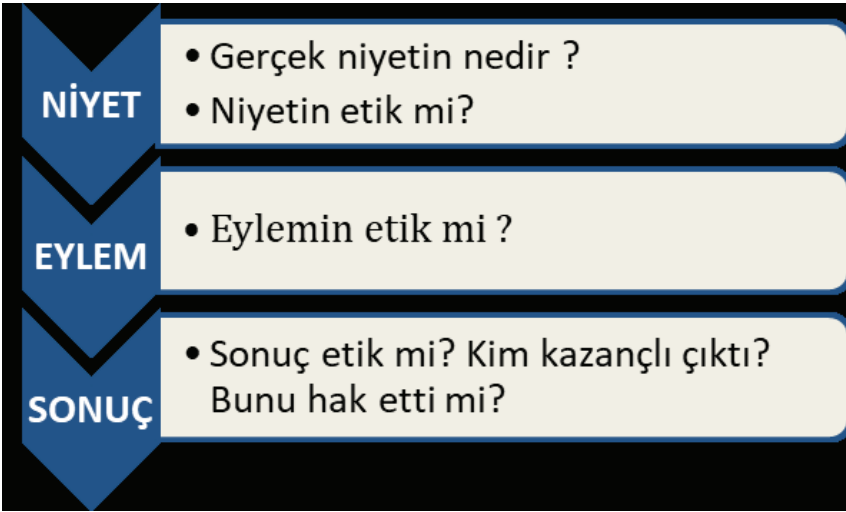

BÖLÜM 6: ETİK KAVRAMI, KAMU ETİĞİ VE MESLEK ETİĞİ İLE YARGI ETİĞİNİN İŞLEVLERİ

6.1. ETİK KAVRAMI

6.1.1. Genel Bilgi

Etik, en genel anlamda insan tutum ve davranışlarının iyi-kötü, doğru-yanlış açısından değerlendirilmesi için kılavuz alınan değer, ilke, kural ve standartlar bütünüdür. Eylem ve kararlarından önce bütün çalışanlar niyet, eylem ve sonuç sorgulaması yapmalıdırlar⁷¹.

İnsanın eylemi, bir değer, ilke ya da kurala bağlı bilinçli davranıştır. İnsan eylemlerini başkalarını da gözetken bir ilgi ve kaygıya bağlı olarak “iyi”, “kötü”, “doğru” ya da “yanlış” ölçülerine göre bazı şeyleri değerli bulma ya da bulmama yönünde değerlendirmeler yaparak gerçekleştirir⁷².

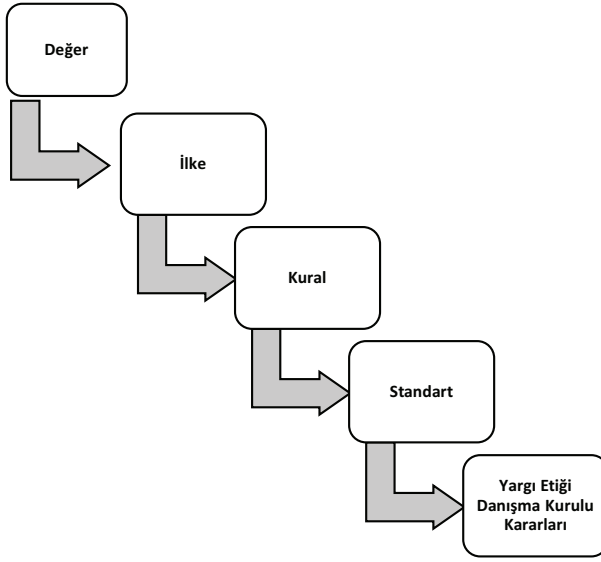
Etik, her türlü karar ve eylemde iyi-kötü, doğru-yanlış gibi görece unsurlar hakkında yargılamada bulunup karar vermemizde kılavuzluk yapar. Etik sorunlar kişilerin kendileriyle ve başkalarıyla olan ilişkilerinde ya da yaşadıkları durumlarda karar alırken ve eylemlerde bulunurken karşı karşıya kaldıkları değer sorunlarıdır⁷³.

71 Aydın, İ. (2016a), s.47.

72 Özlem, D. (2010). Etik: Ahlak felsefesi. İstanbul: Say Yayınları. s.15.

73 Kuçuradi, I. (2007). Etiğe yaklaşımlar, etikte yaklaşımlar ve bir evrensel etik düşüncesi. II. Ulusal Uygulamalı Etik Kongresi Bildiriler Kitabı, Ankara ODTÜ Felsefe Bölümü. s.32.

Etik karmaşık sorulara cevap vermede bireye yardım eden ve yol gösteren bir değerlendirme kaynağıdır. Bu anlamda etik, insanın eylemlerinin değerlendirilmesini yapmayı ve farklı seçeneklerden en iyi ve doğru olanın ne olduğunu belirlemeyi, eylemlerini niçin seçtiğini gerekçelendirmesini ve tüm bunları yaparken de etik bir muhakeme yapma süreçlerini içerir.

6.1.2. Değer

Değerler bireyin bütün karar ve eylemlerini yönlendiren, neye niçin önem verdiklerini açıklayan tercihlerdir. Etik değerlendirmeler yapılırken öncelikle değer ve değer sistemi etkili olur. Değerler insanın nasıl bir hayat yaşayacağı hakkında sahip olduğu geniş seçenekler arasında neye önem verdiklerini gösterir. Değerler, değer yükleyerek oluşur. Karşımızdaki obje ya da kavramlar arasında bazılarını önem ya da belli bir anlam yüklemek onları değer haline getirir. İnsanlar çevrede bulunan nesne, tutum-davranış ya da kavramlara değer yüklemektedirler. Ortaya çıkan her değer, bir değer yüklemenin sonucudur. Bir şeye değer yüklemek, diğerleri arasından bazılarını seçmek ya da tercih etmektir⁷⁴.

Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri'nde korunan değerler şu şekilde belirlenmiştir:

74 Kuçuradi, I. (2007). Etiğe yaklaşımlar, etikte yaklaşımlar ve bir evrensel etik düşüncesi. II. Ulusal Uygulamalı Etik Kongresi Bildiriler Kitabı, Ankara ODTÜ Felsefe Bölümü. s.32.

- a) Bağımsızlık
- b) Tarafsızlık
- c) Dürüstlük
- ç) Mesleğe Yaraşırılık
- d) Eşitlik
- e) Ehliyet ve Özen

Yukarıda sayılan değerler, Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin çeşitli maddelerinde de korunmaktadır.

6.1.3. İlke

İlkeler, eylemleri yönlendiren temel düşüncelerdir. İlke, bir kişi, grup ya da toplumun çeşitli eylemlerin istenebilir ve olumlu olup olmadığına karar vermelerine yardım eden temel normlardır. İlke, eylemlerimizi etkileyen doğru ve yanlışları bilmemize yardım eden ve davranışlarımızın temelini teşkil eden fikirlerdir⁷⁵.

İlkeler, davranışların etik yönden haklı/doğru bulunmasına destek olmaktadır. Böylelikle niçin doğru, iyi ve uygun olduğu yönünde bir karar arayışı içinde bulunduğumuzun cevabının verilmesine olanak sağlamak ve eylemlerimizde bize yol göstererek rehberlik etmektedir⁷⁶.

İlkeler karşılaşılan problemlerin etik bir yaklaşımla değerlendirilmesinde temel teşkil eder ve bu problemlerin etik bağlamda nasıl çözümleneceği ile ilgili belirsizlikleri azaltır. Böylece ilkeler karar vericiler için eylemlerinin evrenselleşmesinde tutarlı standartlar sağlar. İlkelerin eylemleri evrenselleştirmesi önemlidir. Çünkü böylece toplumsal anlamda eylemler arasında bir tutarlılık sağlanır⁷⁷. Etik İlkeler “eğitici ” ve “düzenleyici ” olarak ikiye ayrılmaktadır.

a) Eğitici İlkeler: Meslek elemanlarına etik davranışlarda bulunması için ilham vermeyi amaçlar.

b) Düzenleyici İlkeler: Belli durumlarda nasıl davranılacağı ya da nelerin etik açıdan ihlal sayılacağını belirlemeyi amaçlar.

Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri hem eğitici hem de düzenleyici etik ilkelerin bir örneğidir.

75 Aydın, İ. (2016a), s.53.

76 Aydın, E. (2001). Tıp etiğine giriş. Ankara: PEGEM A Yayıncılık. S27.

77 Aydın, İ. (2016a), s.53.

Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nde açıkça ifade edilen etik ilkeler şu başlıklar altında düzenlenmiştir:

- a) Mesleki Davranışlar
- b) Bağımsızlık
- c) Tarafsızlık
- ç) Ceza Yargılamasında Davranışlar
- d) Özel Yaşamda Davranışlar

6.1.4. Kural

Kural, ilkelere uygun eylem yollarıdır. Kurallar, ilkelere daha dar kapsamlıdır. Soyut genellemeleri değil, belli özel durumlarda nasıl davranılacağını gösteren rehberlerdir. İlkelerin soyutluğu karşısında kurallar devreye girer ve yap-yapma çerçevesi oluşturan somut eylem biçimleri ortaya çıkar. Kuralların üç özelliği vardır⁷⁸:

a) Kurallar belirsizliği azaltarak öngörülebilirlik ve istikrar sağlar. Örneğin, Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin 4.3 maddesine göre, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi'nin 6. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında açıkça ifade edilen adil yargılama ilkesini özellikle gözetirler. Bu kural, Yargıtay Cumhuriyet savcılarının AİHS'i ve AİHM kararlarını uygulamasını öngörmekte, konu ile ilgili her türlü tereddüdü ortadan kaldırmaktadır.

b) Kurallar insan davranışlarına denetim ve sınırlama getirir. Yukarıda verilen örnekte görüldüğü üzere, adil yargılama hakkına Cumhuriyet savcılarının uyması konusunda bir denetim ve sınırlama söz konusudur.

c) Kurallar bireyi özgür kılar. Yapılmaması gereken istek ve beklentilere karşı kalkan etkisi yaratır. Örneğin, davanın taraflarınca ya da onlar adına hediye verilmesi veya ayrıcalık sağlanması teklif edildiğinde, Cumhuriyet savcısı etik ilkelerin m.5.6 hükmünü gerekçe göstererek hangi yoldan ve kimden gelirse gelsin böyle bir öneriyi rahatlıkla reddedebilir.

İnsanların toplu yaşama geçmeleri ile birlikte kurallı yaşam da bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır. Kurallar, bir amaç doğrultusunda bir grupta düzeni korumak için bireylerin davranışlarının kısıtlanmasını

78 Aydın, İ. (2016c), s.15.

ve belli yasakları kapsar. Kuralların bir diğer özelliği de herkes için açık ve net beklentiler sağlamasıdır.

Meslek etiği kuralları⁷⁹:

- a) Tavsiye ve yönlendirmelerde bulunur.
- b) Meslek uygulayıcılarının davranışlarına rehberlik eder.
- c) Belli durumlar karşısında nasıl davranılması gerektiğini bildirir.
- ç) Meslek üyelerinin sergilemesi gereken karakter özelliklerini ortaya koyar.
- d) Mesleğin birliğinin, onurunun ve saygınlığının korunmasını sağlar.
- e) Mesleğin meşruluğunu sağlar.

Nitekim, İstanbul Bildirgesi'nin Etkili Biçimde Uygulanması için Tedbirler'in 14/1 maddesine göre Yargı "Bangalor Yargı Etiği İlkeleri"ni dikkate alarak, yargı mensupları için profesyonel ve etik standartlara ilişkin kuralları veya standartları geliştirmelidir⁸⁰."

6.1.5. Standart

Standart, beklenen davranışların sergilenmesi, istenmeyenlerden kaçınılmasında rehberlik yapan sistemlerdir. Standartlar, bir şeyi yapmanın kabul edilmiş ve tekrarlanabilen yollarıdır. Standartlar bir işin ya da hizmetin etkili ve güvenilir biçimde yerine getirilmesini sağlayan ve böylece yaşamı daha kolay hale getiren ölçütlerdir. Özellikle meslek etiğinde, standartların bilinmesi ve uygulanması, etik davranışın sağlanması açısından çok önemlidir⁸¹.

Standartlar kuralları detaylandırır ve kurallarla ilgili ortak anlayış birliği oluşturulmasını sağlayarak, eşitlik, öngörülebilirlik ve hukuki güvenlik sağlar. Örneğin Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri m.4.1.'e göre, Cumhuriyet savcıları "Görevlerini adil, tutarlı ve makul sürede ifa ederler,". Bu örnekte, "makul süre" ibaresinden ne anlaşılması gerektiği yorum farklılıklarına neden olabilir. Dolayısıyla standartlarda, "tebliğnamenin, dosyanın tevzii edilmesinden sonra en fazla bir ay içinde yazılması" şeklinde bir standart konulursa, belirsizlik ya da yorum farklılıkları ortadan kalkar.

79 Aydın, İ. (2016b). *Eğitim ve Öğretimde Etik*. (8.Baskı). Ankara: PEGEM – A Yayıncılık s.26.

80 İstanbul Bildirgesi ve İstanbul Bildirgesi Taslak Uygulama Tedbirleri.(2018). Ankara: Yargıtay yayını (Editörler: Dr. Mustafa Saldırım, Gözde Hülagü, Gözde Ata, Nazlı Ersoy).

81 Aydın, İ. (2016c), s.15.

6.1.6. Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu Kararları

Hâkimlere muhtemel davranışlarının etik ilkelere uygunluğu konusunda danışmanlık yapacak resmi veya gayri resmi bir organ ya da mekanizma bulunması, karşılaştırmalı hukukta yer alan ve hem Birleşmiş Milletler hem de Avrupa Konseyi belgelerinde öngörülen asgari bir standarttır. Bu şekilde, değer, ilke, kural ve standartların somut olayda nasıl uygulanacağı konusunda hem topluma hem de hakimlere rehberlik sağlanarak, toplumda ortak bir etik anlayışın oluşması ve güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Karşılaştırmalı hukuk incelendiğinde, böyle bir ihtiyacın hissedildiği ve bu ihtiyacı karşılamaya yönelik bazı düzenlemeler yapıldığı anlaşılmaktadır.

6.1.6.1. İngiltere ve İskoçya

İngiltere Yüksek Mahkemesi Etik İlkeleri'nin 1.4. hükmüne göre, "... Hâkimin kendisinin sorumluluğu, her şeyin üzerinde olan bir etken olmalıdır. Bazı konularda makul ölçüde görüş farklılıkları vardır. Bir hâkim, şüphe durumunda mahkeme başkanı veya başkan yardımcısına danışmalıdır⁸²." İngiltere'de hâkimlerin muhtemel davranışlarının etik ilkelere uygunluğu konusunda danışılacak makam yüksek mahkeme başkanı veya yardımcısı olarak belirlenmiştir.

İskoçya Yargı Etiği İlkeleri m.5.1.'e göre, "Bir hâkimin belirli bir hukuk dışı faaliyete dâhil olmanın uygunluğu konusunda şüpheleri olması halinde, ilk olarak Başhâkime danışması daha uygun olabilir."⁸³

6.1.6.2. Kanada

Kanada Yargı Etiği İlkeleri'nin Amaç kısmında danışma kurulu için şu ifade kullanılmıştır:

"Doğası böyle olan bir belge (etik ilkeler), böylesine önemli ve karmaşık bir konu hakkındaki "son söz" olarak görülemez. Bu önermelerin, ilkelerin ve açıklamaların yayınlanması, hâkimlerin belirli soruları sorabilecekleri ve tavsiye niteliğindeki kararlar ile yanıt verecek Hâkim Danışma Kurulu'nun kuruluşunu gerektirmektedir. Bu süreç, İlkeler'e ilişkin ele alınan konuların inceleme ve değerlendirmesine katkıda bulunacak ve aynı zamanda atıfta bulunmadıkları yeni konular hakkında bilgi sağlayacaktır. Daha da önemlisi, Danışma Kurulu, yönlendirmeye ihtiyacı olan hâkimler için yardımın mevcut olmasını sağlayacaktır⁸⁴."

Kanada'daki etik danışma kurulu mahkeme başkanı tarafından atanmaktadır.

82 Karşılaştırmalı Etik İlkeler Kitabı s.8.

83 Karşılaştırmalı Etik İlkeler Kitabı s.25.

84 Karşılaştırmalı Etik İlkeler Kitabı s.67.

6.1.6.3. Amerika Birleşik Devletleri (Virginia Eyaleti, New York Eyaleti, Delaware Eyaleti)

Amerika Birleşik Devletlerinde etik komisyonlarının kurulması 1960 yılına dayanmaktadır. Halkın yargının doğruluğuna, bağımsızlığına ve tarafsızlığına olan güvenini onarmak ve devamını sağlamak için Amerika Birleşik Devletleri(ABD)'nin her eyaletinde yargı etiği komisyonları kurulmuştur. İlk yargı etiği komisyonu yargı çalışanları hakkındaki şikâyetler üzerinde inceleme yapma ve dava açma amacıyla 1960 yılında Adli Performans Komisyonu/The Commission on Judicial Performance adı ile Kaliforniya eyaletinde oluşturulmuştur⁸⁵.

Virginia Eyaleti

Yargı Etiği Danışma Kurulu (Komite), 5 Ocak 1999 tarihinde Virginia Yüksek Mahkemesi emriyle kurulmuştur. Bu emir daha sonra hükümsüz kılınmış ise de Komite, 20 Ekim 2015 tarihli Emir ile yeniden kurulmuştur. Komite ile ilgili temel kurallar aşağıdadır:

1. Komite, etik ilkelere ilişkin tavsiye görüşlerinde bulunmak üzere oluşturulmuştur. Yüksek mahkeme başkanı tarafından atanan ve onun gözetiminde çalışan onbir üyesi vardır. Bu üyelere 6'sı görevde olan veya emekli hâkimlerden oluşmaktadır. Diğerleri hâkim değildir.

2. Yargı Soruşturma ve İnceleme Komisyonu üyeleri, eş zamanlı olarak Komitede görev alamaz.

3. Komite, yargı etiği ile ilgili olmayan anayasal hüküm, tüzük, kanun veya yönetmeliği yorumlayan bir tavsiye görüşü yayınlamaz.

4. Komite'nin sekreteryaya işlerini, mahkeme genel sekreterliği yürütür.

Bir olayda Komite, yasama meclisi üyesinin yargıcın önündeki bir davayla ilgili olarak, davanın hızlı ve sonucun adil olmasını temenni eden yazısı karşısında, yargıcın cevap vermemesini ya da yargıç adına başka bir görevlinin yargıçların davranış kurallarının bu tür yazışmayı dikkate almayı veya cevap vermeyi yasakladığını, yasama organı üyesine hatırlatmasını tavsiye etmektedir. Komite'ye göre, yasama organı üyesinin yargıcın önündeki bir davanın durumuna veya davanın ne zaman sonuçlanacağına ilişkin soruları da aynı kapsamda değerlendirilmelidir. Çünkü bu konuda yasama organı üyesi ile ilişki kurulması, söz konusu kişinin davayı hızlandırma, böylece davanın taraflarından

85 State of California Commission on Judicial Performance. 1 Ağustos 2018 tarihinde <https://cjp.ca.gov/> adresinden erişildi.

birinin lehine sonuç elde etme veya yargıcı etkileme imkânına sahip olduğu görüntüsü oluşturabilir⁸⁶.

New York Eyaleti

New York'ta da özellikle etik davranışların yargı sistemi içinde uyumlaştırılmasını sağlamak ve tavsiye niteliğinde görüş bildirmek amacıyla “Yargı Etiği Danışma Kurulu” oluşturulmuştur.

Delaware Eyaleti

Delaware Eyaleti Yargı Etiği Danışma Komitesi, 28 Kasım 2006 tarihli kararında, bir hâkimin kendisine teklif edilen İspanyol kökenli nüfusun ilgi alanlarına ilişkin bir Kurula başkan olarak atanmasının etik kurallara uygunluğu konusundaki görüş istemini karara bağlamıştır.

Danışma Komitesi, söz konusu (hâkimin görev almak istediği) Kurulun çalışmalarının önemli ve yararlı olduğunu belirttikten sonra, Etik İlkelerin 5'inci maddesine göre, böyle bir Kurulda hâkimin görev almasını doğru bulmamıştır. Etik ilkelerin 5'inci maddesine göre hâkimler, ancak hukukun, hukuk sisteminin veya adalet yönetiminin gelişmesine katkı sağlayacak ek görevler üstlenebilirler. Hâkimin görev almak istediği Kurul, daha çok kültür, eğitim ve tarihsel çalışmalar yapacağından, hâkimin böyle bir Kurul'da görev alması uygun bulunmuş ve bu yönde görüş bildirilmiştir.

6.1.6.4. Avrupa Konseyi

Avrupa Yargıçları Danışma Konseyi (CCJE), bir yargıcın belirli bir faaliyetinin yargıçlık statüsü ile uyumlu olup olmadığı konusunda başvurabileceği, yargıçların kendi örgütleri veya yüksek mahkemenin kontrolünde, danışma ve tavsiye rolünü üstlenecek kurul veya kişiler olmasını önermiştir. Böylece yargıç hangi davranışın bulunduğu konuyla uyumlu veya uyumsuz olduğu konusunda görüş alma imkânına kavuşacaktır. CCJE, bu tür kurulların yürütme ve yasamayla bir bağı olmamasının öncelikli olarak gerekli olduğunu vurguladığı gibi, yargıçlara yönelik disiplin, yükselme, teftiş gibi işleri yürüten kurul ve

86 Bkz. Commonwealth of Virginia Judicial Ethics Advisory Committee, Opinion 2000-7, 11.09.2000, http://www.courts.state.va.us/agencies/jirc/opinions/2000/00_7.html (erişim:17.12.2017).

kişilerden de bağımsız olmasını önermektedir⁸⁷ .

6.1.6.5. Birleşmiş Milletler

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi'nin (UNODC), Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'nin⁸⁸ 11'inci Maddeye İlişkin Uygulama Kılavuzu ve Değerlendirme Sisteminde⁸⁹ , “Muhtemel davranışların uygunluğu konusunda yargı üyelerine tavsiyelerde bulunmak için resmi veya gayri resmi bir mekanizma veya prosedür var mıdır?” şeklinde bir standart öngörmüştür. Kuşkusuz böyle bir soruya “evet” yanıtı verilmesi beklenmektedir.

6.1.6.6. Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu

“Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu”nun etik şikâyetleri inceleme veya ihlal kararı verme gibi bir yetkisi bulunmamaktadır. Zira etik kurallara aykırılık halinde yaptırım veya ihlal kararı verme şeklinde bir düzenleme “Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri” tasarımında yoktur. Bunun üç temel nedeni olduğu söylenebilir.

Birincisi, karşılaştırmalı hukuk bakımından ele alındığında, hali hazırda uygulamada hâkimlere yönelik oldukça katı bir disiplin mevzuatı bulunmaktadır. Bunun bir ötesine geçmek, hâkimlerin üzerinde orantısız bir baskı oluşturabilir ve özellikle kendilerini toplumdaki soyutlamaları sonucunu doğurabilir. Toplumun bir parçası olan hâkimlerin, kendilerini toplumdaki soyutlamaları etik anlayış bakımından istenmeyen bir durumdur. Yargıtay'ın mevcut kültürü dikkate alındığında, etiğe aykırı davranışlarda yaptırım sistemi bu nedenle uygun görülmemiştir.

İkincisi, etik kuralların, ilgili meslek mensupları tarafından oluşturulması esastır. Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri oluşturulurken bu konuya çok önem verilmiştir. Dolayısıyla yaptırım sistemi, hâkimlerin özlük işleriyle ilgili olduğu için ancak bir kanunla öngörülebilir. Bu durum ise

87 Opinion No. 3 (2002) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) to the Attention of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the Principles and Rules Governing Judges' Professional Conduct in Particular Ethics, Incompatible Behaviour and Impartiality), 19 Nov. 2002, para.29. 1 Ağustos 2018 tarihinde http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/ccje/textes/Avis_en.asp adresinden erişildi.

88 Bu sözleşme, 18.05.2006 tarihli, 5506 sayılı Kanunla, TBMM tarafından onaylanmıştır.

89 The United Nations Convention against Corruption, Implementation Guide an Evaluate Framework for Article 11.(2015). New York.: UNODC Publication, s.17-18'den alınmıştır.

hâkimlerin kendi meslek kurallarını belirlemesi şeklindeki iradelerine, yasama organı tarafından bir müdahale anlamı taşıyabilir. Bu da Yargıtay'da oluşturulması istenen etik anlayışın altında yatan düşünceyle uyumlu olmaz.

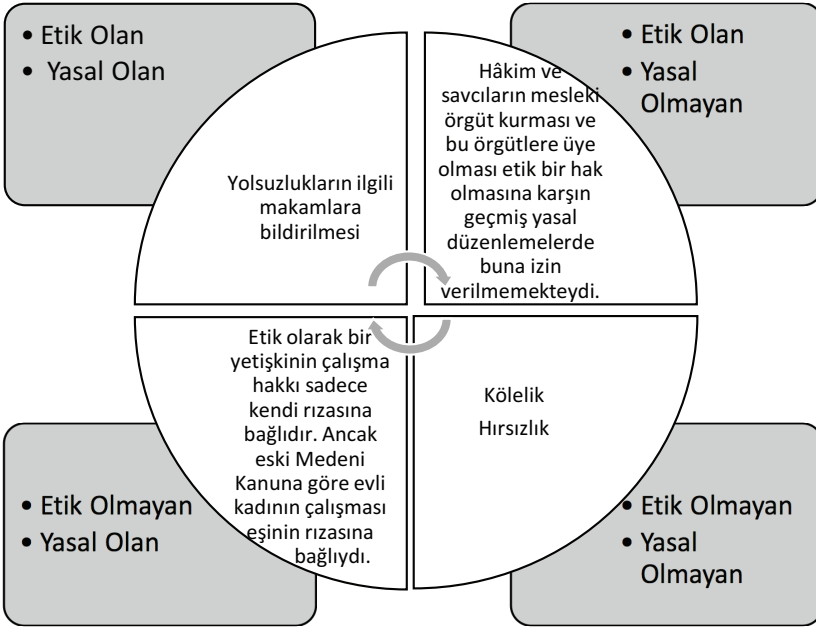
Üçüncüsü ise, Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri'nin yargı etiği konusunda minimum standartları değil, en yüksek adalet standartlarını hedeflemesidir. Bir kamu görevlisine ve özellikle de bir hâkime yaptırım uygulanabilmesi için asgari bir mesleki davranış kuralını ihlal etmesi, daha açık bir anlatımla kınanabilir bir davranışta bulunması gerekir. Hâlbuki Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri hâkimlerin uymaları gereken asgari davranış kurallarının üzerinde standartlar öngörmüş, etik değerlerin yüceltilmesi, güçlendirilmesi ve desteklenmesi biçiminde hâkimlere en yüksek adalet standartlarını uygulama konusunda kılavuzluk yapmak amacıyla tasarlanmıştır. Dolayısıyla, etik ilkelere aykırılık halinde yaptırım uygulanması, amaçlanan yüksek davranış standartlarının aşağıya çekilmesi sonucunu doğurur. Hiç şüphe yok ki, bir mesleki davranışın etik ilkelere düzenlenmesi, o eylemi disiplin suçu veya adli suç olmaksızın çıkarmaz ve etik ilkeler bu şekilde yorumlanamaz. Bu nedenle, etik ilkeler diğer mesleki davranış kurallarını tamamlayan bir özelliğe de sahiptir.

Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu'nun kararları bağlayıcı olmayıp, tavsiye niteliğindedir. Zira yargı etiği ilkelerini bilmek ve uygulamak, öncelikle hâkime düşen asli bir sorumluluktur. Bununla birlikte, Yargı Etiği Danışma Kurulu'nun tavsiyesine uyan bir hâkimin, etik dışı davrandığının ileri sürülmesi veya kınanması oldukça güçtür. Dolayısıyla tavsiye kararının, etik dışı davrandığına yönelik eleştirilere karşı Yargıtay Cumhuriyet savcısını koruma işlevi de bulunmaktadır.

6.1.7. Etik ve Hukuk İlişkisi

İdeal bir bakış açısıyla etik de hukuk da insan ve insanlık için en doğru olana ulaşmayı amaçlar. Ancak etik ve yasalar her zaman aynı noktalarda birleşmezler. Amerikalı Yüksek Mahkeme Yargıçısı Earl Warren hukuk ve etik ilişkisini şöyle tanımlamıştır: “Uygar hayatta hukuk, etik denizinde yüzer. İkisi de medeniyet için vazgeçilmezdir. Hukuk olmadan vicdansızların insafına kalırız. Etik olmadan da hukuk olamaz”. Aşağıda bu dört alandan örnekler verilmiştir⁹⁰.

90 Aydın, İ. (2016c). Yönelimsel, Mesleki ve Örgütsel Etik.(8.Baskı). Ankara: PEGEM –A Yayıncılık. S.154-156.

6.2. KAMU ETİĞİ

6.2.1. Genel Olarak Kamu Etiği

Kamuda etik, devletin işlevlerini etkili ve verimli bir şekilde yerine getirebilmesi, halkın devlete olan güveninin güçlendirilmesi, kamu kaynaklarının verimli ve tutumlu bir şekilde kullanılarak sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi için gerekli hatta zorunludur.

Kamu hizmetleri kamu görevlileri tarafından yerine getirilir ve kamu görevlileri, her gün kendilerinin kişisel ve mesleki dürüstlüklerinin ve erdemlerinin sınındığı durumlarla karşılaşır. Kayırmacılık, savurganlık ve yetkiyi kötüye kullanma gibi etik dışı davranışların devlet yönetiminde yeri yoktur ve bunun bedeli yetersiz ve niteliksiz hizmettir. Bu yüzden her düzeydeki kamu görevlilerinin etik dışı davranışları reddetmesi gerekir⁹¹.

6.2.2. Kamu Görevi Emanettir

Kamu görevi halkın bir emanettir. Bu nedenle:

91 Steinberg, Sheldon S., David T. Austern.(1996). Hükümet, Ahlak ve Yöneticiler.(Çeviren: Turgay Ergun). Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Yayınları. s.5-6.

- a) Kamu yararı için yapılır.
- b) Kamu yetkisi ile yerine getirilir.
- c) Kamu kaynakları kullanılır.
- ç) Kamu güvenine dayalıdır.

6.2.3. Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri

2004 yılı, ülkemizde etiğe dayalı bir yönetim sisteminin oluşturulmasında dönüm noktasıdır. Bu tarihte kabul edilen 5176 sayılı “Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile Kamu Görevlileri Etik Kurulu kurulmuştur. 2005 Yılında Kamu Görevlileri Etik Kurulu tarafından hazırlanan “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” çıkarılmıştır. Bu Yönetmeliğe göre Türk Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri şunlardır:

- a) Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci
- b) Halka hizmet bilinci
- c) Hizmet standartlarına uyma
- ç) Amaç ve misyona bağlılık
- d) Dürüstlük ve tarafsızlık
- e) Saygınlık ve güven
- f) Nezaket ve saygı
- g) Yetkili makamlara bildirim
- h) Çıkar çatışmasından kaçınma
- ı) Görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması
- i) Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı
- j) Kamu malları ve kaynaklarının kullanımı
- k) Savurganlıktan kaçınma
- l) Bağlayıcı açıklamalar ve gerçek dışı beyan
- m) Bilgi verme, saydamlık ve katılımçılık
- n) Yöneticilerin hesap verme sorumluluğu
- o) Eski kamu görevlileriyle ilişkiler
- ö) Mal bildiriminde bulunma

6.3. MESLEK ETİĞİ

Meslek etiği, belirli bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup koruduğu; meslek üyelerine emreden, onları belli bir şekilde davranmaya zorlayan; kişisel eğilimleri sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan ilke ve kurallar bütünüdür⁹².

Meslek etiğinin işlevleri şunlardır:

- a) Toplum açısından: Mesleğin saygınlığını ve kurumsal güveni sağlar. Halkın adil ve şeffaf bir hizmet aldığına ilişkin güveni artır.
- b) Meslek açısından: Mesleğin saygınlığı ve profesyonel değeri korunur.
- c) Meslektaşlar açısından: İş arkadaşlarının birbirleri ile olan ilişkilerinde profesyonellik standartlarını oluşturur.
- ç) Kurum açısından: Toplumun kuruma güveni ve inancı artır.

Dışsal mesleki etik, değer ve inançlar kişinin içsel etiğini eleştirmesini, yeniden değerlendirmesini ve kendini geliştirmek için harekete geçmesini sağlar. İçsel etik ise meslek elemanlarına etik belgelerde değinilen ve karşılaştıkları sayısız durum ve görev çatışmalarında rehberlik eder.

6.4. YARGI ETİĞİNİN İŞLEVLERİ⁹³

6.4.1. Genel Bilgi

Yargı etiği ilkelerinin işlevi konusunda, Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri'nin Başlangıç kısmının son paragrafı bize yol göstermektedir. Bu paragrafa göre, "Yargıtay üyeleri ile tetkik hâkimlerinin etik davranış standartlarını oluşturarak onlara rehberlik sunmak, yasama ve yürütme mensupları ile avukatların ve toplumun yargıyı daha iyi anlamalarına ve yargıya destek olmalarına yardımcı olmak, etik ilkelere uymanın öncelikle hâkimlere düşen asli bir sorumluluk olduğu gerçeğini göz ardı etmeden hâkimler üzerinde bağlayıcı mesleki davranış kurallarını tamamlamak amacıyla..." etik ilkeler kabul edilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin Başlangıç kısmında da uluslararası metinler, insan haklarının korunması ve adil yargılama başta olmak üzere erdem ilkelerine atıf yapılmıştır.

92 Altun, A. (1995). Türkiye'de Gazetecilik ve Gazeteciler. Ankara: Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları, No: 15. S.126.

93 Bu bölüm, "Saldırım, M.(2018). Hacettepe Hukuk Fakültesi Mesleki Deontoloji Ders Notları. Ankara" dan alınmıştır.

Yukarıdaki açıklamaları dikkate alarak, yargı etiğinin işlevlerini aşağıdaki maddeler altında incelemek mümkündür.

6.4.2. Davranış Standartları Oluşturarak Rehberlik Sunulması

Etik ilkelerin rehberlik etme (yol gösterme) niteliği bulunmaktadır. Günlük hayatta karşılaşılan olaylar, bazı hallerde oldukça karmaşık olup, yargı mensupları ve çalışanları görevlerini yerini getirirken, nasıl davranacakları konusunda ikileme düşebilirler. İşte etik ilkeler, kurallar ve standartlar onlara yol gösterir.

6.4.3. Yasama ve Yürütme Mensupları, Avukatlar ve Toplumun Yargıyı Daha İyi Anlamalarının Sağlanması

Etik ilkeler sadece yargı mensuplarına ve çalışanlarına yol göstermez. Ayrıca, yasama ve yürütme organında görev alanlar ile avukatları ve toplumu da yargı mensuplarının davranış standartları konusunda bilgilendirip bilinçlendirerek, yargıyı daha iyi anlamalarına ve yargıya destek olmalarına yardımcı olur. Örneğin yasama organının “hâkimlik ve savcılık teminatını” ihlal edecek kanunlar çıkarmaması için etik bir değer olan “bağımsızlık” konusunda yüksek bilinç düzeyinde olması gerekir. Yargı etiği konusunda yüksek bilinç sahibi olan bir toplum, yargı mensuplarının davranış standartlarını objektif ve doğru bir şekilde değerlendirebilir. Toplumun yargı mensuplarının davranışlarına ilişkin meşru (haklı) beklenti oluşturabilmesinin ön koşulu, etik bilincine ve etik bilgisine sahip olmasıdır.

Hâkimlerin bazı etik yükümlülüklerini yerine getirebilme potansiyeli, yasama ve yürütme organının etik ilkeler konusunda gerekli özeni göstermesine bağlı olabilir. Bu nedenle, yasama ve yürütmenin yargı etiği konusunda eğitim alması, yargı etiği kültürünün gelişmesi için son derece yararlıdır.

6.4.4. Yargı Mensuplarının Bireysel ve Kolektif Olarak Etik İlkelere Uyma Sorumluluğunun Vurgulanması

Yargı etiğine ilişkin herhangi bir yazılı kural olup olmadığına bakılmaksızın etik ilkelere uymak, yargı mensuplarına düşen asli bir sorumluluktur. Hiçbir yazılı kural olmasa dahi yargı mensupları, bir davranışın etik olup olmadığını değerlendirmenin sorumluluğunu taşırlar. Ancak yargı etiği ilkelerinin yazılı olması, rehberlik ve bilinebilirlik

bakımından oldukça yararlıdır. Ayrıca, etik ilkelerin belirlenmesi, yüceltilmesi, korunması, yaygınlaştırılması gibi bir toplumda yargı etiği kültürünün yerleşmesi ve güçlenmesine ilişkin tüm faaliyetler yargı organının sorumluluğu altındadır.

6.4.5. Yargıtay Çalışanlarını Bağlayıcı Mesleki Davranış Kurallarını Tamamlaması

Etik ilkeler, Yargıtay Cumhuriyet savcılığı üzerindeki mesleki bağlayıcı kurallardan kaynaklanan yükümlülükleri ortadan kaldırmaz. Yargıtay Cumhuriyet savcılığı da ceza kanunları, disiplin kuralları ve kamu görevlilerine ilişkin (mesaiye uyma gibi) genel yükümlülüklere tabidir. Dolayısıyla etik ilkeler, bağlayıcı mesleki davranış kurallarının alternatifi değildir.

Yargı etiği ilkeleri Yargıtay Cumhuriyet savcılığı için bağlayıcı olmak üzere tasarlanırsa da, her ihlal iddiasının disiplin işlemiyle sonuçlanmasını amaçlamamaktadır. Etik ilkelerin her ihlal edilmesi görevi kötüye kullanma (veya uygunsuz davranış) olarak kabul edilmez. Disiplin işleminin uygun olup olmadığı, ihlalin şiddeti, belirli bir uygunsuz davranış kalıbı olup olmaması ve uygunsuz davranışın bir bütün olarak yargı sistemi üzerindeki etkisi gibi diğer faktörlere bağlı olabilir⁹⁴.

6.4.6. Kurum Kültürünün Güçlendirilmesi

Her kurum, belli bir amaç için kurulur. Etik ilkeler, kurum kültürünü geliştirir ve sağlamlaştırır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın ve dolayısıyla Yargıtay'ın verdiği hizmetin kalitesini artırarak, mahkeme kullanıcılarının ve hukukçuların memnuniyet düzeyinin yükseltilmesini sağlar. Kurum kültürü, bir kurumun dayandığı değerlerin bütünü ve görünümüdür. Kurumun tüm faaliyetleri, çalışanlarının davranış şekli, işlerin yapılış biçimi, alışkanlıklar gibi işleyişe ilişkin her türlü tutum ve davranışın temelinde ise "değerler" yer alır. Yargıtay'ın da diğer kurumlar gibi Yargıtay kültürünü oluşturan kendine özgü değerleri vardır. Bunlar, sayılanlarla sınırlı olmamak üzere 2015– 2019 Yargıtay Stratejik Planı'nda yazılıdır⁹⁵.

94 Commentary, (2007), p.19.

95 Saldırım, M.(2017). Yargıtay ve Etik. s.134

6.4.7. İnsan Haklarının Korunması

Yargı etiği ilkeleri ile insan haklarının korunması arasında çok yakın bir ilişki vardır. İnsan haklarının korunması, ancak, bağımsız, tarafsız ve erdem ilkelerini özümsemiş bir yargı organı ile mümkün olabilir.

BÖLÜM 7: BİRİNCİ GÜN EĞİTİM ETKİNLİKLERİ⁹⁶

BİRİNCİ GÜN PROGRAM ÇİZELGESİ

9:30-9:45	Program Açılışı/ Programın Tanıtımı	
9:45-10:00	E1. Birbirini Tanıtma Etkinliği E2. Bilgi Kumbarası	
10:00-10:15	SUNUM 1: Etik Kavramı, Kamu Etiği	
10:15-10:30	E3. Niyet-Eylem-Sonuç Çalışması	
10:30-10:45	ARA	
10:45-11:00	SUNUM 1: Meslek Etiği ve Yargı Etiği	SUNUM 1: Devam
11:00-11:30	E4. İstasyon Çalışması	
11:30-11:45	ARA	
11:45-12:00	SUNUM 2: Yargıtay Cumhuriyet Savcılığı Etik Davranış İlkeleri	Değer: Mesleki.1 Davranışlar
12:00-12:15	E5. Mesleki Davranışlar Değeri Senaryo Etkinliği	
12:15-12:30	E6. Mesleki Davranışlar Değeri Karar Kartı Çalışması	
12:30-13:30	ÖĞLE YEMEĞİ	
13:30-13:45	SUNUM 2: Yargıtay Cumhuriyet Savcılığı Etik Davranış İlkeleri	Değer: Bağımsızlık.2
13:45-14:00	E7. Bağımsızlık Değeri Senaryo Etkinliği	
14:00-14:15	E8. Bağımsızlık Değeri Karar Kartı Çalışması	
14:15-14:30	ARA	
14:30-14:45	E9. Mobbing Senaryo Analizi	
14:45-15:00	SUNUM 2: Yargıtay Cumhuriyet Savcılığı Etik Davranış İlkeleri	Değer: Tarafsızlık.3
15:00-15:15	E10. Tarafsızlık Değeri Senaryo Etkinliği	
15:15-15:30	ARA	
15:30-15:45	E11. Tarafsızlık Değeri Karar Kartı Çalışması	
15:45-16:00	Bilgi Kumbarası Açılış	

⁹⁶ Bu kitaptaki tüm etkinlik teknikleri Prof. Dr. İnyet Aydın tarafından geliştirilmiştir. Bu projenin amaçları dışında izinsiz kullanılamaz.

7.1. ETKİNLİK 1: BİRBİRİNİ TANITMA ETKİNLİĞİ

Amaç: Katılımcıların sıcak bir ortamda eğitime başlamalarını ve birbirleri ile iletişimlerini sağlamak.

Yönerge: Katılımcılar yanlarında oturan kişiye ilişkin bilgileri el kitaplarında yer alan aşağıdaki E1. formuna yazarlar. Herkes birbirini tanıtır. Tanışmaya tüm katılımcıların tanıtımı tamamlanıncaya kadar devam edilir.

Süre: 15 dk.

BİRBİRİNİ TANITMA ETKİNLİĞİ SORU FORMU

1. Arkadaşımın adı soyadı:.....
2. Meslekteki kıdemi:.....
3. Bu eğitimden beklentileri:.....
.....
.....

7.2. ETKİNLİK 2: BİLGİ KUMBARASI

Amaç: Katılımcıların gün boyu öğrenilecek bilgilere dikkatini çekmek ve kendileri için yeni olan bilgileri not etmeye motivasyonlarını sağlamak.

Yönerge:

1. Günün başlangıcında bütün katılımcılara 5 adet post-it dağıtınız.
2. Gün boyu kendileri için yeni bilgi, görüş, düşünce ve uygulamaları bu kâğıtlara yazmalarını isteyiniz.
3. Ara ara katılımcılara yeni öğrendikleri bilgileri not etmeleri gerektiği hatırlatınız.
4. Yazdıkları notları bir kutuya atmalarını isteyiniz.
5. Günün sonunda bu kutudaki notları tek tek okuyunuz.
6. Böylece hem katılımcılar öğrenmeye motive edilir hem de günün

sonunda öğrenilenler tekrar edilmiş ve geri bildirim sağlanmış olur.

Süre: Gün Boyunca

7.3. ETKİNLİK 3: NİYET-EYLEM-SONUÇ ÇALIŞMASI

Amaç: Katılımcıların karar ve eylemlerdeki niyet-eylem-sonuç ilişkileri hakkında görüş geliştirmelerini sağlamak.

Yönerge:

1. Katılımcıların üçlü gruplar halinde aşağıda verilen durumlara uygun olarak yargı etiği ile ilgili örnekler yazmasını isteyiniz.

2. Yazılan örnek durumların kısaca genel oturumda grup temsilcileri tarafından açıklanmasını isteyiniz.

Süre: 15 dk.

Niyet(+)	Eylem (+)	Sonuç(-)
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Niyet(-)	Eylem (+)	Sonuç(-)
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Niyet(+)	Eylem (-)	Sonuç(-)
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

7.4. ETKİNLİK 4: İSTASYON ÇALIŞMASI

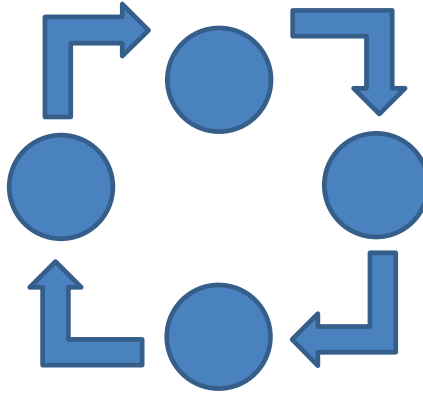
Amaç: Katılımcıların farklı istasyonlarda, içinde Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri açısından 4 yanlış içeren senaryolar

yazarak, etik ilkeler konusunda ayrıntılı çalışma yapmalarını sağlamak.

Yönerge:

1. Lütfen katılımcıları yansız şekilde 4 gruba ayırınız.
2. Her bir grubun farklı bir masada çalışmaya başlamasını sağlayınız.
3. Her gruptan içinde Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'ne aykırı, dört yanlış olan kısa bir senaryo yazmalarını isteyiniz ve bunun için 10 dakika süre veriniz.
4. Gruplar senaryoları yazdıktan sonra, bir işaret vermek suretiyle grupların diğer masalara geçerek o grup tarafından yazılan senaryodaki dört yanlış bulmalarını ve yerine başka bir kâğıda doğru davranışları yazmalarını isteyiniz.
5. Bütün gruplar bütün senaryolar üzerinde çalışmalarını tamamlayınca istasyon çalışmasını sona erdiriniz.

Süre: 30 dk.

7.5. ETKİNLİK 5: MESLEKİ DAVRANIŞLAR DEĞERİ SENARYO ETKİNLİĞİ

Amaç: Katılımcıların mesleki davranışlar değerine ilişkin ilke ve kuralları inceleyerek senaryoda mesleki davranışlar değerine ilişkin hangi kuralların ihlal edildiğini belirlemelerini sağlamak.

Yönerge: Lütfen katılımcıları gruplara ayırarak, aşağıdaki senaryoyu incelemelerini, mesleki davranışlar değerine ilişkin ilke ve kurallarla karşılaştırarak, senaryoda Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin hangilerinin ihlal edildiğini belirlemelerini ve aşağıdaki sorulara cevap vermelerini isteyiniz. Daha sonra gruplar halinde verdikleri cevapları, grup temsilcileri aracılığıyla büyük gruba açıklamaları için yönlendiriniz. Gruplardan gelen cevaplarla Yargıtay Cumhuriyet

Savcılar Etik Davranış İlkeleri'nin ilgili maddelerini karşılaştırınız.

Süre: 15 dk.

SENARYO:

Yargıtay Cumhuriyet Savcısı X, emekliliğine az bir zaman kalmış olduğunu ileri sürerek, değişen kanunları takip etmiyordu. Elindeki eski kanun kitabını göstererek “kanunlar değişir, adalet değişmez” söylemi ile mesleki konularda gelişmeleri ve güncel mevzuatı yakından izlemek yerine, hemen hemen her dosyadaki hukuksal durumu diğer meslektaşlarına soruyordu. Meslektaşlarının verdiği bilginin doğruluğunu araştırmadan mesleki faaliyetlerinde uyguluyordu.

- a) Bu senaryoda temel etik sorun nedir? İhlal edilen etik ilkeler hangileridir?
- b) Bu olayda etkilenen taraflar kimlerdir? Nasıl bir zarar gördüler?
- c) Bu olayda etik bir davranış sergilemek için siz nasıl davranırdınız?
- ç) Davranışınızın etik olduğunu Yargıtay Cumhuriyet Savcılığı Etik Davranış İlkeleri'nin hangi maddeleri ile savunabilirsiniz?

7.6. ETKİNLİK 6: MESLEKİ DAVRANIŞLAR DEĞERİ KARAR KARTI ÇALIŞMASI

Amaç: Yargıtay Cumhuriyet savcılarının mesleki davranışlar değerine ilişkin olarak karşılaştıkları bazı durumları, yargı etiği ilke, kural ve standartları açısından değerlendirerek karar vermeleri.

Yönerge: Katılımcıları gruplara ayırarak mesleki davranışlar değerine ait karar kartları ile ilgili çalışmak için aşağıdaki biçimde yönlendiriniz.

1. Lütfen katılımcıları yan yana oturdukları kişilerle ikişer kişilik gruplar halinde eşleştiriniz.
2. Katılımcılardan mesleki davranışlar değerine ilişkin karar kartlarının olduğu sayfayı açmalarını isteyiniz.
3. Katılımcılardan mesleki davranışlar değerine ilişkin karar kartlarını okuyarak, her birini her durumda, çoğu durumda, bazı durumlarda ve hiçbir durumda kutucuklarından hangisine yerleştirmek istediklerine karar vermelerini söyleyiniz.
4. Katılımcılardan her bir karar kartında yer alan ifadenin, hangi kutucuğa uygun düştüğüne karar verdikten sonra, bu karar kartının nu-

marasını ilgili kutucuğa işaretlemelerini isteyiniz.

5. Çalışmasını tamamladıktan sonra, yanında oturan katılımcı ile hangi karar kartını hangi kutucuklara yerleştirdiklerini karşılaştırmalarını isteyiniz.

6. Kutucuklara yerleştirdikleri ifadelerin aynı olanlarını ve farklı olanlarını belirlemelerini isteyiniz.

7. Farklı kutucuklara yerleştirdikleri karar kartı numaralarını gözden geçirerek, niçin böyle bir karar verdiklerini her karar kartı için kısaca tartışmalarını isteyiniz.

8. Değiştirdikleri karar olup olmadığını her grupta belirleyiniz.

Süre: 15 dk.

MESLEKİ DAVRANIŞLAR DEĞERİ KARAR KARTLARI ÇALIŞMASI

Karar Kartı:1	Karar Kartı:2
Cumhuriyet savcısının avukat ziyaretçi kabul etmesi.	Cumhuriyet savcısının yapı kooperatifi kurması, yönetmesi ve kooperatifte denetçi olması.
Karar Kartı:3	Karar Kartı:4
Cumhuriyet savcısının siyasilere olan fotoğraflarını sosyal medyada paylaşması.	Cumhuriyet savcısının, dosyanın tarafları ile ilgili olmayan öznel sebeplerle dosyayı dağıtım birimine iade etmesi.
Karar Kartı:5	Karar Kartı:6
Cumhuriyet savcısının resmi görevleriyle ilgili bir durum olmadıkça, "Cumhuriyet savcısı" unvanını kullanarak kendisini tanıtmaması.	Oldukça karmaşık ve taraf sayısı fazla olan dosyalar hakkında zaman baskısı nedeniyle yeterince inceleme yapılmaksızın tebliğname düzenlenmesi.
Karar Kartı:7	Karar Kartı:8
Cumhuriyet savcısının, daha önce görev almamış olmasına rağmen özel bilgisi olduğu bir dosya hakkında tebliğname düzenlemesi.	Cumhuriyet savcısının özel işlerinde zaman zaman personelden destek istemesi.

Karar Kartı:9	Karar Kartı:10
Cumhuriyet savcısının kamuoyunda tanınan kişilerin dava dosyalarından edindiği bilgileri özel sohbetlerde paylaşması.	Cumhuriyet savcısının genel itibarıyla yargı mensuplarına yönelik eleştiri yapıldığında sessiz kalması.

	Hiçbir Durumda Yanlış Değildir	Bazı Durumlarda Yanlıştır	Çoğu Durumda Yanlıştır	Her Durumda Yanlıştır
Karar Kartı 1				
Karar Kartı 2				
Karar Kartı 3				
Karar Kartı 4				
Karar Kartı 5				
Karar Kartı 6				
Karar Kartı 7				
Karar Kartı 8				
Karar Kartı 9				
Karar Kartı 10				

7.7. ETKİNLİK 7: BAĞIMSIZLIK DEĞERİ SENARYO ETKİNLİĞİ

Amaç: Katılımcıların bağımsızlık değerine ilişkin ilke ve kuralları inceleyerek senaryoda bağımsızlık değerine ilişkin hangi kuralların ihlal edildiğini belirlemelerini sağlamak.

Yönerge: Lütfen katılımcıları gruplara ayırarak, aşağıdaki senaryoyu incelemelerini, bağımsızlık değerine ilişkin ilke ve kurallarla karşılaştırarak, senaryoda Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin hangilerinin ihlal edildiğini belirlemelerini ve aşağıdaki sorulara cevap vermelerini isteyiniz. Daha sonra gruplar halinde verdikleri cevapları, grup temsilcileri aracılığıyla büyük gruba açıklamaları için yönlendiriniz. Gruplardan gelen cevaplarla Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin ilgili maddelerini karşılaştırınız.

Süre: 15 dk.

SENARYO:

Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A) incelediği ve halen masasında olan bir adam öldürme dosyası ile ilgili daha önceden tanışıklığı bulunan ve hemşerisi olan milletvekili (M) tarafından ziyaret edilmiştir. Ziyaret sırasında (M) dosyadaki sanığın aslında olayla ilgisi bulunmadığını, tesadüfen orada bulunması nedeniyle mahkeme tarafından beraat kararı verildiğini, asıl sanığın o kişinin oğlu olup halen firari olduğunu ve dosyayı bu bilgilerle “beraat onama istemi” şeklinde yazmasını talep eder. (A), dosyayı en iyi şekilde inceleyeceğini belirterek (M)’yi gönderir. İnceleme sonucunda olay yerinde maktulü öldüren tabanca mermi boş kovani üzerinde sanığın parmak izi bulunduğunu anlar, mahkûmiyet yönünde kararın bozulması için tebliğnamesine görüş yazar.

- a) Bu senaryoda temel etik sorun nedir? İhlal edilen etik ilkeler hangileridir?
- b) Bu olayda etkilenen taraflar kimlerdir? Nasıl bir zarar gördüler?
- c) Bu olayda etik bir davranış sergilemek için siz nasıl davranırdınız?
- ç) Davranışınızın etik olduğunu Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri’nin hangi maddeleri ile savunabilirsiniz?

7.8. ETKİNLİK 8: BAĞIMSIZLIK DEĞERİ KARAR KARTI ÇALIŞMASI

Amaç: Yargıtay Cumhuriyet savcılarının bağımsızlık değerine ilişkin olarak karşılaştıkları bazı durumları, yargı etiği ilke, kural ve standartları açısından değerlendirerek karar vermeleri.

Yönerge: Katılımcıları gruplara ayırarak bağımsızlık değerine ait karar kartları ile ilgili çalışmak için aşağıdaki biçimde yönlendiriniz.

1. Lütfen katılımcıları yan yana oturdukları kişilerle ikişer kişilik gruplar halinde eşleştiriniz.
2. Katılımcılardan bağımsızlık değerine ilişkin karar kartlarının olduğu sayfayı açmalarını isteyiniz.
3. Katılımcılardan bağımsızlık değerine ilişkin karar kartlarını okuyarak, her birini her durumda, çoğu durumda, bazı durumlarda ve hiçbir durumda kutucuklarından hangisine yerleştirmek istediklerine karar vermelerini söyleyiniz.
4. Katılımcılardan her bir karar kartında yer alan ifadenin, hangi kutucağı uygun düştüğüne karar verdikten sonra, bu karar kartının nu-

marasını ilgili kutucuğa işaretlemelerini isteyiniz.

5. Çalışmasını tamamladıktan sonra, yanında oturan katılımcı ile hangi karar kartını hangi kutucuklara yerleştirdiklerini karşılaştırmalarını isteyiniz.

6. Kutucuklara yerleştirdikleri ifadelerin aynı olanlarını ve farklı olanlarını belirlemelerini isteyiniz.

7. Farklı kutucuklara yerleştirdikleri karar kartı numaralarını gözden geçirerek, niçin böyle bir karar verdiklerini her karar kartı için kısaca tartışmalarını isteyiniz.

8. Değiştirdikleri karar olup olmadığını her grupta belirleyiniz.

Süre: 15 dk.

BAĞIMSIZLIK DEĞERİ KARAR KARTLARI ÇALIŞMASI

Karar Kartı:1	Karar Kartı:2
Cumhuriyet savcısının her zaman dairenin görüşüne uygun tebliğname yazması.	Cumhuriyet savcısının tebliğnameye aykırı çıkan tüm kararlara itiraz etmesi.
Karar Kartı:3	Karar Kartı:4
Cumhuriyet savcısının “ben tebliğnameye ne yazarsam, daire ona göre karar verir” diyerek övünmesi.	Cumhuriyet savcısının üyesi olduğu resmi olmayan arkadaş grubu veya sivil toplum örgütünden etkilenerek tebliğname yazması.
Karar Kartı:5	Karar Kartı:6
Cumhuriyet savcısının siyasi partilerin toplantılarına gitmesi.	Cumhuriyet savcısının sosyal medyada siyasi partilere ilişkin paylaşımları beğenmesi.
Karar Kartı:7	Karar Kartı:8
Cumhuriyet savcısının belli etnik veya mezhepsel jargon ya da klişeleri kullanarak konuşması.	Cumhuriyet savcısının meslektaşlarını belli bir yönde karar vermeleri için etkileme çabası içinde olması.
Karar Kartı:9	Karar Kartı:10
Cumhuriyet savcısının “amir ne derse onu yaparım, adalet sonra gelir” düşüncesiyle hareket etmesi.	Cumhuriyet savcısının sarhoşken suç işleyenlere haksız tahrik uygulamaması.

	Hiçbir Durumda Yanlış Değildir	Bazı Durumlarda Yanlıştır	Çoğu Durumda Yanlıştır	Her Durumda Yanlıştır
Karar Kartı 1				
Karar Kartı 2				
Karar Kartı 3				
Karar Kartı 4				
Karar Kartı 5				
Karar Kartı 6				
Karar Kartı 7				
Karar Kartı 8				
Karar Kartı 9				
Karar Kartı 10				

7.9. ETKİNLİK 9: MOBBİNG SENARYO ANALİZİ

Amaç: İş hayatında önemli bir sorun ve etik dışı bir uygulama olan mobbing konusunu bir senaryo üzerinde inceleyerek, katılımcılara mobbingin işaretleri, mobbing türleri ve bu tür durumlarda ne yapılması gerektiğine ilişkin bilgi ve farkındalık kazandırılması.

Yönerge: Katılımcıları 4 eşit küçük gruba ayırınız. Aşağıdaki senaryoyu okuduktan sonra senaryonun altındaki soruları küçük grup içinde tartışarak cevaplamalarını sağlayınız. Daha sonra her bir soruyu grup üyeleri ile ortak bir oturumda kısaca tartışınız.

Süre: 30 dk.

SENARYO:

Nazım Bey, iş yaşamında beş yılını yeni doldurmuştu. İşini çok iyi, hatta mükemmel yapan, çalışma ilkeleri ve değerleri sağlam, bunlardan ödün vermeyen, dürüst ve güvenilir, çalıştığı kuruma bağlı, diğer çalışanlara göre alan bilgisi fazla, bilgisayar teknolojisini üst düzeyde kullanabilen ve başka pek çok yeteneğe sahip bir zabıt kâtibidir.

Ancak son bir yıldır işyerine yeni atanan yazı işleri müdürü Murat Bey'in, Nazım Bey'e karşı davranışları giderek farklılaşmaya ve çekilmez olmaya başlamıştı. Bir sabah işe geldiğinde odasındaki bilgisayarın yerinde olmadığını gördü. Bilgisayara ne olduğunu sorduğunda iş

arkadaşı alaycı bir ses tonu ile “bozuldu, tamire götürdüler” cevabını verdi. Nazım Bey’in tüm uğraşlarına rağmen daha önce kullandığı bilgisayar kendisine verilmedi, çok eski teknolojiye sahip bir bilgisayar verildi. Bu bilgisayarın Nazım Bey’in görevini yapması için yeterli olması mümkün değildi. Daha yeni ve gelişmiş bir bilgisayar almak üzere yaptığı tüm başvurular savsaklanarak, geri çevrildi.

Nazım Bey uzun zamandır iş gereği yöneticinin odasına girdiğinde konuşmaların hemen kesildiğini, konunun değiştirildiğini, kendisinin işle ilgili önemli gelişmeler ve haberlerin dışında bırakıldığını fark etmeye başladı. Bu da yetmezmiş gibi iş yerinde arkasından çeşitli söylentiler çıkarıldığını, kilosu, görünümü, giyim kuşamı ve özel yaşamı ile ilgili kulaktan kulağa fısıltılar yayıldığını duyuyordu. Arkasından yürüyüşü, konuşması taklit ediliyor, giydiği gömlek ya da kravatının rengi, deseni bile alay konusu ediliyordu.

Yönetici tarafından Nazım Bey’e son aylarda kendi kapasitesinin çok altında işler verilmeye başlanmıştı. İşe geliş gidiş saatleri, telefon konuşmaları, çay ya da kahve molasında geçirdiği zaman, ayrıntılarıyla kontrol edilerek, her hareketinin izlendiği, sıkı bir denetim altında olduğu izlenimi veriliyordu. Kendisinin kalemde olmadığı zamanlarda gelen telefonları hakkında iş arkadaşları tarafından bilgi verilmiyor, yöneticilerin mesajları saklanıyordu. Diğer iş arkadaşları ve amirleri tarafından sürekli eleştirilere maruz kalıyor, en küçük bir hatası, büyük bir sorun haline getirilerek küçümseniyor ve aşağılayıcı sözlere, azarlanmalara maruz kalıyordu. İş yerinde düzenlenen toplantılar ya da dışarıda birlikte yenilen yemeklere Nazım Bey davet edilmiyor, iş ya da sosyal etkinliklerden dışlanıyordu.

İşyerinde giderek artan bu yıldırma ve psikolojik taciz, Nazım Bey’in sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratmaya başlamıştı. Yöneticilerin, kendisini kurumdan uzaklaştırmak için sert davranışlar, azarlamalar ve gözdağı vererek işyerinde gergin bir hava yarattıklarını, kendisinin iş performansını sabote ettiklerini, böylece iş ortamında standartları yükselttiğini düşündükleri için kendisinden kurtulmayı planladıklarını düşünmeye başladı. Ancak, burada anlayamadığı bir durum, yazı işleri müdürü Murat Bey dışındaki diğer iş arkadaşlarının da genellikle bu yıldırma sürecini sessizce izlemeleri ve zaman zaman da bu sürece onların da katılmasıydı.

Bu sorunla nasıl başa çıkabileceğini uzun uzun değerlendiren Nazım Bey, bir gün İdari Savcı Aydın Bey’den bir randevu alarak, olup bitenleri tüm ayrıntıları ile anlattı. Yöneticisi tarafından kendisine uygulanan bu durumdan şikâyetçi olacağını ve yasal olarak hakkını arayacağını

belirtti. Ancak öncelikle İdari Savcı Aydın Bey'i bu durum hakkında bilgilendirmek istediğini ve bir üst yönetici olarak kendisinden yardım beklediğini söyledi. Aydın Bey tüm bunları şaşkınlıkla dinledikten sonra Nazım Bey'i gönderdi.

1. Bu örnek olayda işyerinde mobbing olduğunu gösteren işaretler nelerdir?
2. Bu örnek olayda ne tür bir mobbing olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?
3. Nazım Bey böyle bir durumda ne/neler yapmalıdır?
4. Aydın Bey bu durumda ne yapmalıdır? Neden?
5. İşyerinde mobbingin önlenmesi için neler yapılmalıdır?

7.10. ETKİNLİK 10: TARAFSIZLIK DEĞERİ SENARYO ETKİNLİĞİ

Amaç: Katılımcıların tarafsızlık değerine ilişkin ilke ve kuralları inceleyerek senaryoda tarafsızlık değerine ilişkin hangi kuralların ihlal edildiğini belirlemelerini sağlamak.

Yönerge: Lütfen katılımcıları gruplara ayırarak, aşağıdaki senaryoyu incelemelerini, tarafsızlık değerine ilişkin ilke ve kurallarla karşılaştırarak, senaryoda Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin hangilerinin ihlal edildiğini belirlemelerini ve aşağıdaki sorulara cevap vermelerini isteyiniz. Daha sonra gruplar halinde verdikleri cevapları, grup temsilcileri aracılığıyla büyük gruba açıklamaları için yönlendiriniz. Gruplardan gelen cevaplarla Yargıtay Cumhuriyet Savcılar Etik Davranış İlkeleri'nin ilgili maddelerini karşılaştırınız.

Süre: 15 dk.

SENARYO:

Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A), 40 ortaklı bir arsada hissedardır. Bu arsa ile ilgili olarak imar yolsuzluğu davasında yerel mahkeme tarafından sanıklar hakkında muhtelif mahkûmiyet kararları verilmiştir. Dosya temyiz edilince Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gelmiş ve (A), dosyayı kendi bölümüne düşürmüştür. (A), mevcut koşullarda durumu idareye bildirerek dosyayı inceleyemeyeceğini, tarafları tanıdığını ve arsayla ilişkili olduğunu belirtmek yerine, bu konuyu gizleyerek, dosya içeriğine uygun olmayan bir tebliğname düzenlemiştir.

a) Bu senaryoda temel etik sorun nedir? İhlal edilen etik ilkeler hangileridir?

- b) Bu olayda etkilenen taraflar kimlerdir? Nasıl bir zarar gördüler?
- c) Bu olayda etik bir davranış sergilemek için siz nasıl davranırdınız?
- ç) Davranışınızın etik olduğunu Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin hangi maddeleri ile savunabilirsiniz?

7.11. ETKİNLİK 11: TARAFSIZLIK DEĞERİ KARAR KARTI ÇALIŞMASI

Amaç: Yargıtay Cumhuriyet savcılarının tarafsızlık değerine ilişkin olarak karşılaştıkları bazı durumları, yargı etiği ilke, kural ve standartları açısından değerlendirerek karar vermeleri.

Yönerge: Katılımcıları gruplara ayırarak tarafsızlık değerine ait karar kartları ile ilgili çalışmak için aşağıdaki biçimde yönlendiriniz.

1. Lütfen katılımcıları yan yana oturdukları kişilerle ikişer kişilik gruplar halinde eşleştiriniz.
2. Katılımcılardan tarafsızlık değerine ilişkin karar kartlarının olduğu sayfayı açmalarını isteyiniz.
3. Katılımcılardan tarafsızlık değerine ilişkin karar kartlarını okuyarak, her birini her durumda, çoğu durumda, bazı durumlarda ve hiçbir durumda kutucuklarından hangisine yerleştirmek istediklerine karar vermelerini söyleyiniz.
4. Katılımcılardan her bir karar kartında yer alan ifadenin, hangi kutucuğa uygun düştüğüne karar verdikten sonra, bu karar kartının numarasını ilgili kutucuğa işaretlemelerini isteyiniz.
5. Çalışmasını tamamladıktan sonra, yanında oturan katılımcı ile hangi karar kartını hangi kutucuklara yerleştirdiklerini karşılaştırmalarını isteyiniz.
6. Kutucuklara yerleştirdikleri ifadelerin aynı olanlarını ve farklı olanlarını belirlemelerini isteyiniz.
7. Farklı kutucuklara yerleştirdikleri karar kartı numaralarını gözden geçirerek, niçin böyle bir karar verdiklerini her karar kartı için kısaca tartışmalarını isteyiniz.
8. Değiştirdikleri karar olup olmadığını her grupta belirleyiniz.

Süre: 15 dk.

TARAFSIZLIK DEĞERİ KARAR KARTLARI ÇALIŞMASI

Karar Kartı: 1	Karar Kartı:2
Yargıtay Cumhuriyet savcısının, daha önce hâkimlik yaptığı dosya ile ilgili tebliğname veya mütalâa yoluyla görüş bildirmesi.	Yargıtay Cumhuriyet savcısının tebliğname yazarken, sanığın sabıka kaydındaki suçların nitelik ve sayısını dikkate alması.
Karar Kartı:3	Karar Kartı:4
Cumhuriyet savcısının kamuoyu tepkisini veya medya baskısını dikkate alarak tebliğname düzenlemesi.	Cumhuriyet savcısının, çok yakından tanıdığı bir kişinin dosyasına ilişkin olarak meslektaşına olumlu veya olumsuz telkin, tavsiye veya yorumda bulunması.
Karar Kartı:5	Karar Kartı:6
Cumhuriyet savcısının suç örgütlerinin davalarından veya duruşmalarından kaçınmak için bu tür dosya veya davalarla görevlendirildiği günlerde izin veya rapor kullanması.	Cumhuriyet savcısının insanların doğum yeri, ırkı, rengi, mezhebi vb. nedenlerden dolayı görev yaptığı binada ve özel sohbetlerinde ayrımcı bir dil ya da klişeler kullanması.
Karar Kartı:7	Karar Kartı:8
Cumhuriyet savcısının bazı dosyaların özellikle kendisine dağıtılmasını sağlamak amacıyla girişimde bulunması.	Cumhuriyet savcısının herhangi bir şekilde tanışık olduğu kişinin sahibi veya çalıştığı otele bedava ya da indirimli yemek yemesi.
Karar Kartı:9	Karar Kartı:10
Cumhuriyet savcısının, eşinin şirketinin taraf olduğu bir dosya ile ilgili tebliğname hazırlaması.	Cumhuriyet savcısının mahalle komşusunun dosyasına bakması.

	Hiçbir Durumda Yanlış Değildir	Bazı Durumlarda Yanlıştır	Çoğu Durumda Yanlıştır	Her Durumda Yanlıştır
Karar Kartı 1				
Karar Kartı 2				
Karar Kartı 3				
Karar Kartı 4				
Karar Kartı 5				
Karar Kartı 6				
Karar Kartı 7				
Karar Kartı 8				
Karar Kartı 9				
Karar Kartı 10				

7.12. ETKİNLİK 2 DEVAM: BİLGİ KUMBARASININ AÇILMASI

Amaç: Katılımcıların bütün gün öğrendikleri yeni bilgi ve uygulamaların tekrar edilmesi. Güne ilişkin geri bildirim alınması ve değerlendirme yapılması.

Yönerge: Katılımcılar tarafından post-itlere yazılan yeni öğrenilen bilgileri, konulduğu kutudan çıkarınız ve tek tek okuyunuz. Böylece günün bir değerlendirmesini yaparak seminerin ilk gününü tamamlayınız.

Süre: 10 dk.

BİRİNCİ GÜNÜN SONU

BÖLÜM 8: İKİNCİ GÜN EĞİTİM ETKİNLİKLERİ

İKİNCİ GÜN PROGRAM ÇİZELGESİ

9:45-10:00	SUNUM 2: Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri	4.Değer:Ceza Yargılamasında Davranışlar
10:00-10:30	E12. Ceza Yargılamasında Davranışlar Değeri Senaryo Etkinliği	
10:30-10:45	ARA	
10:45-11:00	E13. Ceza Yargılamasında Davranışlar Değeri Karar Kartı Çalışması	
11:00-11:30	SUNUM 2: Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri	5.Değer: Özel Yaşamda Davranışlar
11:30-11:45	E14. Özel Yaşamda Davranışlar Değeri Senaryo Etkinliği	
11:45-12:00	ARA	
12:00-12:15	E15. Özel Yaşamda Davranışlar Değeri Karar Kartı Çalışması	
12:15-12:30	E16. Hediye Etkinliği	
12:30-13:30	ÖĞLE YEMEĞİ	
13:30-14:00	E17. Etik Kavram Bulmacası	
14:00-14:45	SUNUM 3: Yargıda Etik İkilemler ve Etik Karar verme	
14:45-15.00	ARA	
15:00-15:15	E18. Bellek Matrisi	
15:15-15:30	E19. Karar Verme Örnek Olay	
15:30-15:45	E20. Rulman	
15:45-16:00	E21. Konuşma Halkası	
16:00	Kapanış	

8.1. ETKİNLİK 12: CEZA YARGILAMASINDA DAVRANIŞLAR DEĞERİ SENARYO ETKİNLİĞİ

Amaç: Katılımcıların ceza yargılamasında davranışlar değerine ilişkin ilke ve kuralları inceleyerek senaryoda ceza yargılamasında davranışlar değerine ilişkin hangi kuralların ihlal edildiğini belirlemelerini sağlamak.

Yönerge: Lütfen katılımcıları gruplara ayırarak, aşağıdaki senaryoyu incelemelerini, ceza yargılamasında davranışlar değerine ilişkin ilke ve kurallarla karşılaştırarak, senaryoda Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin hangilerinin ihlal edildiğini belirlemelerini ve aşağıdaki sorulara cevap vermelerini isteyiniz. Daha sonra gruplar halinde verdikleri cevapları, grup temsilcileri aracılığıyla büyük gruba açıklamaları için yönlendiriniz. Gruplardan gelen cevaplarla Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin ilgili maddelerini karşılaştırınız.

Süre: 15 dk.

SENARYO:

Duruşma nöbeti Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A)'ya tebliğ edilmesine rağmen, duruşma günü ve saatinde (A) duruşmaya gelmez. Heyet salondaki yerini alır ve (A)'yı beklemeye başlar. Yaklaşık 15 dakika sonra (A)'yı evden aratırlar. Savcı uyukulu bir sesle telefonu açar, ancak konuşmakta güçlük çekmektedir. (A), hemen hazırlanıyorum, 20 dakika sonra oradayım der. Ancak yaklaşık 1 saat geçmesine rağmen duruşmaya gelemez. Yeniden cep telefonundan aranır. (A), kendisini arayan kâtime "Patladın mı kardeşim, geliyoruz, yoldayız. Zaten bana ne gerek var o duruşmada? Heyet çok istiyorsa beni hazır göstereyim" der.

- Bu senaryoda temel etik sorun nedir? İhlal edilen etik ilkeler hangileridir?
- Bu olayda etkilenen taraflar kimlerdir? Nasıl bir zarar gördüler?
- Bu olayda etik bir davranış sergilemek için siz nasıl davranırdınız?
- Davranışınızın etik olduğunu Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin hangi maddeleri ile savunabilirsiniz?

8.2. ETKİNLİK 13: CEZA YARGILAMASINDA DAVRANIŞLAR DEĞERİ KARAR KARTI ÇALIŞMASI

Amaç: Yargıtay Cumhuriyet savcılarının ceza yargılamasındaki davranışlar değerine ilişkin olarak karşılaştıkları bazı durumları, yargı etiği ilke, kural ve standartları açısından değerlendirerek karar vermeleri.

Yönerge: Katılımcıları gruplara ayırarak ceza yargılamasında davranışlar değerine ait karar kartları ile ilgili çalışmak için aşağıdaki biçimde yönlendiriniz.

1. Lütfen katılımcıları yan yana oturdukları kişilerle ikişer kişilik gruplar halinde eşleştiriniz.
2. Katılımcılardan ceza yargılamasında davranışlar değerine ilişkin karar kartlarının olduğu sayfayı açmalarını isteyiniz.
3. Katılımcılardan ceza yargılamasında davranışlar değerine ilişkin karar kartlarını okuyarak, her birini her durumda, çoğu durumda, bazı durumlarda ve hiçbir durumda kutucuklarından hangisine yerleştirmek istediklerine karar vermelerini söyleyiniz.
4. Katılımcılardan her bir karar kartında yer alan ifadenin, hangi kutucuğa uygun düştüğüne karar verdikten sonra, bu karar kartının numarasını ilgili kutucuğa işaretlemelerini isteyiniz.
5. Çalışmasını tamamladıktan sonra, yanında oturan katılımcı ile hangi karar kartını hangi kutucuklara yerleştirdiklerini karşılaştırmalarını isteyiniz.
6. Kutucuklara yerleştirdikleri ifadelerin aynı olanlarını ve farklı olanlarını belirlemelerini isteyiniz.
7. Farklı kutucuklara yerleştirdikleri karar kartı numaralarını gözden geçirerek, niçin böyle bir karar verdiklerini her karar kartı için kısaca tartışmalarını isteyiniz.
8. Değiştirdikleri karar olup olmadığını her grupta belirleyiniz.

Süre: 15 dk.

CEZA YARGILAMASINDA DAVRANIŞLAR KARAR KARTLARI ÇALIŞMASI

Karar Kartı:1	Karar Kartı:2
Yargıtay Cumhuriyet savcısının, tutuklu dosyaları öncelikle incelemesi.	Yargıtay Cumhuriyet savcısının, dosya içinde yasak yöntemle toplanmış, hukuka aykırı delil bulunmasını göz ardı etmesi.
Karar Kartı:3	Karar Kartı:4
Yargıtay Cumhuriyet savcısının, taraf teşkilinin usulüne uygun yapılıp, yapılmadığını kontrol etmesi.	Yargıtay Cumhuriyet savcısının, dosyada bulunmayan evrakları UYAP üzerinden denetlememesi.

Karar Kartı:5	Karar Kartı:6
Yargıtay Cumhuriyet savcısının uluslararası sözleşmeleri göz ardı etmesi.	Yargıtay Cumhuriyet savcısının dosyaları geliş sırasına göre değil, en kolaylarına öncelik vererek sonuçlandırmaya çalışması.
Karar Kartı:7	Karar Kartı:8
Yargıtay Cumhuriyet savcısının dosyadaki eksik belge veya ekleri getirtmeden tebliğname düzenlemesi.	Yargıtay Cumhuriyet savcısının dosyayı incelemeyen ceza dairelerindeki duruşmaya katılması.
Karar Kartı:9	Karar Kartı:10
Yargıtay Cumhuriyet savcısının, kendisine tevdi edilen dosyaların bazılarını uzun süre işlemsiz bırakması.	Yargıtay Cumhuriyet savcısının, benzer olaylarda, farklı yönde hukuki görüş içeren tebliğnameler düzenlemesi.

	Hiçbir Durumda Yanlış Değildir	Bazı Durumlarda Yanlıştır	Çoğu Durumda Yanlıştır	Her Durumda Yanlıştır
Karar Kartı 1				
Karar Kartı 2				
Karar Kartı 3				
Karar Kartı 4				
Karar Kartı 5				
Karar Kartı 6				
Karar Kartı 7				
Karar Kartı 8				
Karar Kartı 9				
Karar Kartı 10				

8.3. ETKİNLİK 14: ÖZEL YAŞAMDA DAVRANIŞLAR DEĞERİ SENARYO ETKİNLİĞİ

Amaç: Katılımcıların özel yaşamda davranışlar değerine ilişkin ilke ve kuralları inceleyerek senaryoda özel yaşamda davranışlar değerine ilişkin hangi kuralların ihlal edildiğini belirlemelerini sağlamak.

Yönerge: Lütfen katılımcıları gruplara ayırarak, aşağıdaki senaryoyu incelemelerini, özel yaşamda davranışlar değerine ilişkin ilke ve kurallarla karşılaştırarak, senaryoda Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin hangilerinin ihlal edildiğini belirlemelerini ve aşağıdaki sorulara cevap vermelerini isteyiniz. Daha sonra gruplar halinde verdikleri cevapları, grup temsilcileri aracılığıyla büyük gruba açıklamalarını isteyiniz. Gruplardan gelen cevaplarla Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin ilgili maddelerini karşılaştırınız.

Süre: 15 dk.

SENARYO:

Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A), bir ilçe belediyesinden çok sayıda ve büyük meblağlarda ihale alan X şirketinin sahiplerinin ve yöneticilerinin yakın arkadaşıdır. Dostlukları çocukluk yıllarına kadar dayanmaktadır. X şirketinin aldığı ihaleler dolayısıyla, Belediye ile ihaleleri kaybeden diğer sektör şirketleri ve iş yaptığı taşeron şirketler arasında çok sayıda hukuki ve cezai uyuşmazlık vardır. Savcı (A), kendisinin çok dürüst olduğunu, bu ihtilaflarda hiçbir zaman taraf olmadığını ve asla dosya takibi yapmadığını çevresinde dillendirmektedir. Ancak (A), X şirketinin iftar yemeklerine, sektör temsilcilerinin katıldığı davetlere iştirak etmekte, bu şirketin yöneticileri ile taraftarı olduğu takımın maçlarına giderek, buralardaki görüntüleri sosyal medya hesabında yayınlamakta bir sakınca görmemektedir. Bu şirketin hiçbir adli işine bakmadığı için şirketin verdiği hediyeleri kabul etmekte, şirket yöneticilerinin yanında ne şekilde kullanılabileceğini hesap etmeden diğer firmaların dosyalarından edindiği özel bilgileri alenen konuşmaktadır. X Şirketi'nin Belediye ile olan iyi ilişkileri nedeniyle iki akrabasının da Belediyede işe başlamasına vesile olmuştur. Ayrıca katıldığı toplantılarda hukuk mesleğinin ne kadar adaletsiz olduğunu ifade ederek, meslektaşlarının yeterince adil ve özenli olmadığından yakınmaktadır.

a) Bu senaryoda temel etik sorun nedir? İhlal edilen etik ilkeler hangileridir?

b) Bu olayda etkilenen taraflar kimlerdir? Nasıl bir zarar gördüler?

c) Bu olayda etik bir davranış sergilemek için siz nasıl davranırdınız?

ç) Davranışınızın etik olduğunu Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nin hangi maddeleri ile savunabilirsiniz?

8.4. ETKİNLİK 15: ÖZEL YAŞAMDA DAVRANIŞLAR DEĞERİ KARAR KARTI ÇALIŞMASI

Amaç: Yargıtay Cumhuriyet savcılarının özel yaşamda davranışlar değerine ilişkin olarak karşılaştıkları bazı durumları, yargı etiği ilke, kural ve standartları açısından değerlendirerek karar vermeleri.

Yönerge: Katılımcıları gruplara ayırarak özel yaşamdaki davranışlar değerine ait karar kartları ile ilgili çalışmak için aşağıdaki biçimde yönlendiriniz.

1. Lütfen katılımcıları yan yana oturdukları kişilerle ikişer kişilik gruplar halinde eşleştiriniz.

2. Katılımcılardan özel yaşamda davranışlar değerine ilişkin karar kartlarının olduğu sayfayı açmalarını isteyiniz.

3. Katılımcılardan özel yaşamda davranışlar değerine ilişkin karar kartlarını okuyarak, her birini her durumda, çoğu durumda, bazı durumlarda ve hiçbir durumda kutucuklarından hangisine yerleştirmek istediklerine karar vermelerini söyleyiniz.

4. Katılımcılardan her bir karar kartında yer alan ifadenin, hangi kutucuğa uygun düştüğüne karar verdikten sonra, bu karar kartının numarasını ilgili kutucuğa işaretlemelerini isteyiniz.

5. Çalışmasını tamamladıktan sonra, yanında oturan katılımcı ile hangi karar kartını hangi kutucuklara yerleştirdiklerini karşılaştırmalarını isteyiniz.

6. Kutucuklara yerleştirdikleri ifadelerin aynı olanlarını ve farklı olanlarını belirlemelerini isteyiniz.

7. Farklı kutucuklara yerleştirdikleri karar kartı numaralarını gözden geçirerek, niçin böyle bir karar verdiklerini her karar kartı için kısaca tartışmalarını isteyiniz.

8. Değiştirdikleri karar olup olmadığını her grupta belirleyiniz.

Süre: 15 dk.

ÖZEL YAŞAMDA DAVRANIŞLAR DEĞERİ KARAR KARTLARI ÇALIŞMASI

Karar Kartı:1	Karar Kartı:2
Yargıtay Cumhuriyet savcısının, okuduğu dosyalar ile ilgili olarak basına genel açıklama yapması.	Yargıtay Cumhuriyet savcısının sosyal medyada mesleki paylaşımlarda bulunması.
Karar Kartı:3	Karar Kartı:4
Yargıtay Cumhuriyet savcısının, sosyal medyada siyasi veya dünya görüşüne ilişkin paylaşımları beğenmesi.	Yargıtay Cumhuriyet savcısının, rakip spor takımları hakkında kaba, alaycı veya incitici paylaşımlarda bulunması.
Karar Kartı:5	Karar Kartı:6
Yargıtay Cumhuriyet savcısının işe geç gelmeyi veya erken ayrılmayı alışkanlık haline getirmesi.	Yargıtay Cumhuriyet savcısının dosyaların tarafları ile ilgili bilgileri eşiyile paylaşması.
Karar Kartı:7	Karar Kartı:8
Yargıtay Cumhuriyet savcısının sosyal medyada, müstehcen olarak nitelendirilebilecek paylaşımları beğenmesi.	Yargıtay Cumhuriyet savcısının, savcı olarak kendisini tanıtır, pazarlık yapması.
Karar Kartı:9	Karar Kartı:10
Yargıtay Cumhuriyet savcısının basın mensuplarına baktığı davalarla ilgili olarak açıkça veya gizlice bilgi vermesi.	Yargıtay Cumhuriyet savcısının, koroda konser vermesi, solist olması ya da enstrüman çalması.

	Hiçbir Durumda Yanlış Değildir	Bazı Durumlarda Yanlıştır	Çoğu Durumda Yanlıştır	Her Durumda Yanlıştır
Karar Kartı 1				
Karar Kartı 2				
Karar Kartı 3				
Karar Kartı 4				
Karar Kartı 5				
Karar Kartı 6				
Karar Kartı 7				
Karar Kartı 8				
Karar Kartı 9				
Karar Kartı 10				

8.5. ETKİNLİK 16: HEDİYE ETKİNLİĞİ

Amaç: Katılımcıların hangi tür hediyelerin kabul edilebilir hangi tür hediyelerin kabul edilemez olduğu konusundaki farkındalıklarını geliştirmek.

Yönerge: Katılımcılardan aşağıdaki listede belirtilen hediyelerin kabul edilebilir olma durumunu yargı etiği ilkeleri ışığında değerlendirmelerini ve kararlarını ilgili kutucuklara işaretlemelerini isteyiniz. Bu kararları hangi etik ilkeyi dikkate alarak verdiklerini belirtmelerini isteyerek tartışınız.

Süre: 20 dk.

Sıra	Hediye türü	Kabul Edilebilir	Kabul Edilemez
1	Bir seminer sonunda verilen plaket		
2	Dosya sahibinin verdiği altın kolye		
3	Etik konferansında verilen kalem ve defterler		
4	Belli bir Yargıtay Cumhuriyet savcısının kullanımına tahsis edilmek üzere alınan bilgisayar başlığı		
5	Bir Yargıtay Cumhuriyet savcısının, kızının düğünü için kamu tesisindeki düğün salonunu mevcut fiyatının yarısına kiralaması		
6	Seminer veren öğretim üyesinin kitabını Yargıtay Cumhuriyet savcısına hediye etmesi		
7	Dava dosyası incelenen şirkete ait otelde indirimli tatil		
8	Yargıtay Cumhuriyet savcısının dosyasını incelediği bankadan düşük faizli kredi alması		
9	Yeni göreve başlayan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekiline, Yargıtay Cumhuriyet savcılarının toplanarak halı hediye etmesi		
10	Yargıtay Cumhuriyet savcılarının, emekli olan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekiline takım elbise hediye etmesi.		

8.6. ETKİNLİK 17: ETİK KAVRAM BULMACASI

Amaç: Katılımcıların etikle ilgili öğrendikleri temel kavramları tekrarlayarak, hatırlamalarını ve öğrenmenin pekiştirilmesini sağlamak.

Yönerge: Lütfen soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru sorulan soruların cevaplarını ilgili kutucuklara yazınız.

Süre: 30 dk.

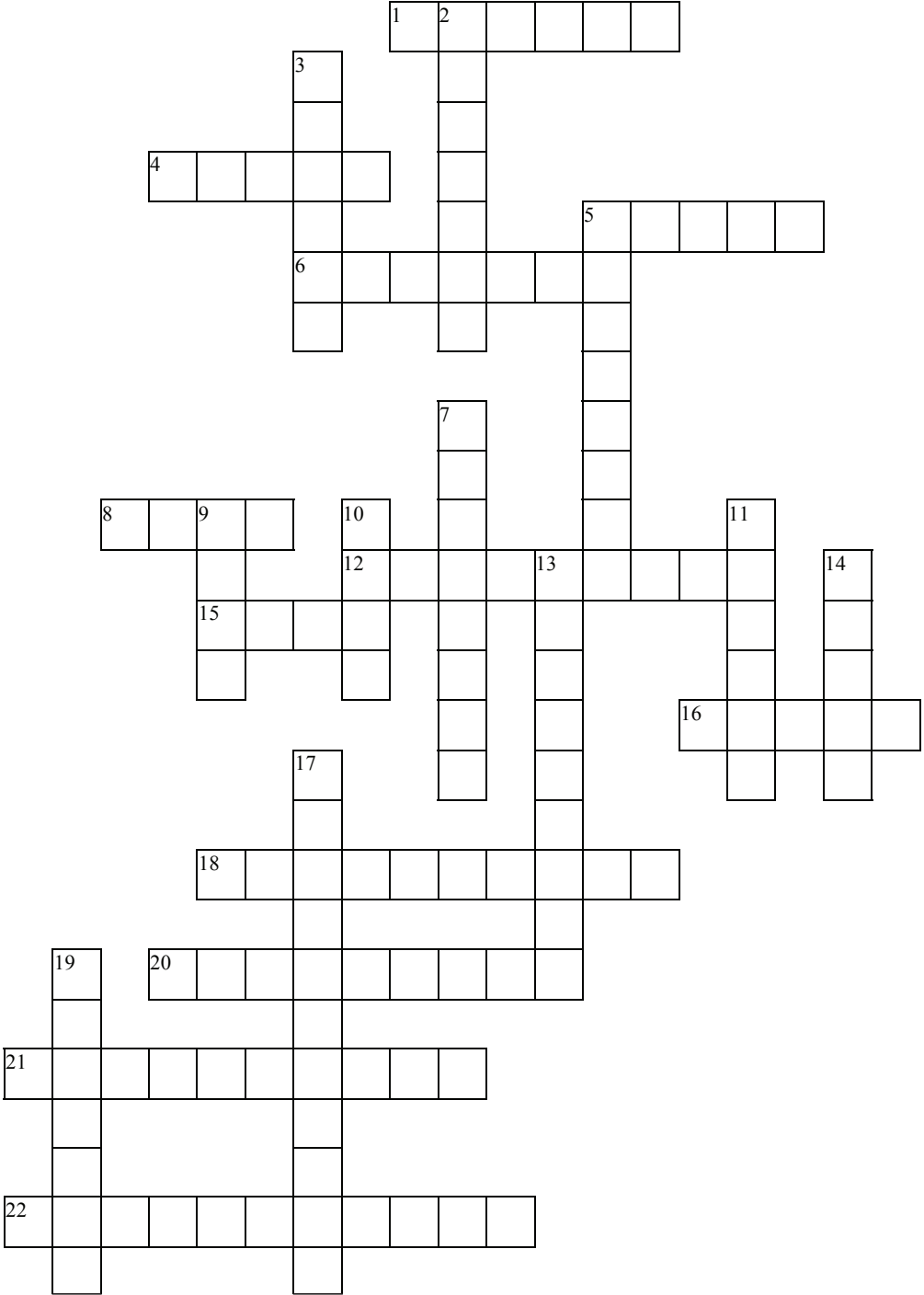
Soldan Sağa

1. Bir kişi ya da kurum tarafından karşılığında herhangi bir çıkar beklemeden, belli bir maddi varlığın başkasına gönüllü olarak transfer edilmesi.
4. İlgelere uygun eylem yollarıdır.
5. Bir insana benzersiz olarak değer verme ve onu dikkate almaktır.
6. Bir işi başarı ve ustalıkla yapabilecek mesleki yeterliliğe sahip olmak.
8. Bir çalışmada sürekli çaba, çalışkanlık, dikkat ve ilgi göstermek.
12. İçinde aldatma ve hile olmayan adil ve güvenilir davranışlar sergilemektir.
15. Eylemleri yönlendiren temel düşüncelerdir.
16. Bir şeyin iyi kötü ölçüsü, değer yükleyerek oluşan şey. Bireyin bütün karar ve eylemlerini yönlendiren, neye niçin önem verdiklerini açıklayan tercihlerdir.
18. Belirli bir görevin istenilen nitelik ve nicelikte yerine getirilmesidir.
20. Kararların, kurallar ve düzenlemeler doğrultusunda alınması ve uygulanması, alınan kararlardan etkileneceklerin bilgiye erişiminin sağlanması ve bu bilginin de ulaşılabilir, anlaşılır ve somut olması ilkesidir.
21. Bireylere ya da gruplara karşı, liyakat, yetenek ya da geçmiş performansı temeline dayanmadığı halde bilerek ya da bilmeyerek, kasıtlı ya da kasıtsız olarak yapılan ve eşitliğe aykırı davranıştır.
22. Karar, davranış, tutum ve girişimleri herhangi bir gücün etkisinde kalmadan düzenleyebilmek. Başkalarının kontrolünden, baskısından uzak olmak ve kararlarını kendi iradesi ile vermektir.

Yukarıdan Aşağı

2. Yasalar karşısında ve siyasal, toplumsal haklar bakımından yurttaşlar arasında hiçbir ayırım bulunmaması durumu.
3. Hak edene hak ettiği gibi davranma.
5. Beklenen davranışların sergilenmesi, istenmeyenlerden kaçınılmasında rehberlik yapan sistemlerdir.
7. Vazgeçmesi için yapılan bütün caydırıcı etkilere rağmen kişinin ahlaki, entelektüel veya sanatsal ilkelerine tutarlı bir şekilde bağlılık göstermesi demektir.
9. İnsan tutum ve davranışlarının iyi kötü-doğru yanlış açısından yargılanmasında rehber alınan ilkeler bütünü.
10. Yükümlülükler ve yasaklardan oluşan ve daha çok içten gelen bir sorumluluk duygusu.
11. İki veya daha fazla yarışan değer çatışma halinde olmasıdır.
13. Kendisine değer verilmek, saygı görmek. Aranmak, istenmek, beğenilmek, tutulmak.
14. Korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu. Bir şeyden umulan, beklenen niteliğe inanıp ona göre davranma.
17. Yansız kalmak, gerçeği yansıtmak, deney, gözlem, kanıt ve somut veriler üzerinden hareket etmek.
19. Bir kimsenin, kendisine iş verilmeye uygunluk, yaraşırılık durumu.

8.7. ETİK KAVRAM BULMACASI VE CEVAP ANAHTARI

BÖLÜM 9: YARGIDA ETİK İKİLEMLER VE ETİK DIŞI DAVRANIŞLARI HAKLILAŞTIRMA BİÇİMLERİ⁹⁷

9.1. ETİK İKİLEM

Çok basit bir anlatımla karar verme, bir bireyin, bir yöneticinin ya da bir kurumun birden çok seçenek arasından birini seçmesidir. Eylemi etkileyen her türlü yargı, karar niteliği taşır. Bireyler karar verirken çeşitli seçimler yapmak zorunda kalırlar. Bu seçme sürecinde bazen hangi seçeneğin en doğru karar olacağı konusunda kararsızlığa ve ikileme düşerler. Bazen doğru olanı değil, çıkarlarına uygun olanı seçebilmek için sahte gerekçeler üretirler.

Etik ikilem, iki veya daha fazla yarışan değerın çatışma halinde olmasıdır. Genellikle üç tür etik ikileme karşılaşma olasılığı vardır:

- a) İki iyi durumdan birini seçmek.
- b) İki olumsuz durumdan birini seçmek.
- c) Farklı taraflar üzerinde farklı etkiler yaratacak seçeneklerden birini seçmek.

Etik ikilemleri başarılı biçimde yönetmek için en iyi kılavuz meslek etiği değer, ilke, kural ve standartlarıdır.

9.2. ETİK DIŞI DAVRANIŞLARI HAKLILAŞTIRMA BİÇİMLERİ

Etik gerekçelendirme, bir kişinin karar, eylem ve davranışlarını haklı ve mantıklı göstermeye çalışmasıdır. Karar, eylem ve davranışları haklı göstermek için bireyler çeşitli yollara başvururlar. Bu yollardan en önemlisi etik dışı davranışların haklılaştırılması için üretilen bahanelerdir. Aşağıda etik dışı davranışları haklılaştırmada başvurulan yaygın gerekçeler yer almaktadır.

9.2.1. Gerekli ise Etikdir (Sahte Gereklilikler Tuzağı)

Yasal ve etik sınırlar içinde olan ve belli durumları kurtarmak için rahatlatıcı ve uygun görünen davranış yollarının seçilebileceğine inanmak, etik dışı davranışların haklılaştırılmasında kullanılan yöntemler-

97 NOT: Bu kısımdaki bilgiler aşağıdaki kaynaklardan alınmıştır:

Aydın, İ. (2016). Eğitim ve Öğretimde Etik. (8.Baskı). Ankara: PEGEM – A Yayıncılık.
Aydın, İ. (2016). Yönetmel, Mesleki ve Örgütsel Etik. (8.Baskı). Ankara: PEGEM – A Yayıncılık.

den biridir. Gerekli olma durumunun uygun sayılmak için yeterli olacağı gibi yanlış bir varsayıma dayanmaktadır. Bu durum, etik dışı amaç ve görevlerin yerine getirilmesinde çeşitli zorunluluklar nedeniyle amacın aracı doğruladığı gibi bir gerekçelendirmeye yol açar. Örneğin, işlerin çok yoğun olması gerekçesiyle Yargıtay Cumhuriyet savcısının elektronik imzayı şifresi ile birlikte kaleme bırakması. Bu örnekte, işlerin çokluğunun bir gereklilik olarak kabul edilmesi ve elektronik imzanın kaleme bırakılmasının etiğe uygun olduğu konusunda (sahte) gerekçe üretilmesi söz konusudur. Hâlbuki gerçek (ıslak) imzanın iş yoğunluğu nedeniyle nasıl başkası yerine atılabileceği savunulamaz bir durum ise, elektronik imzanın da başkası yerine atılmasının savunulacak bir tarafı yoktur.

9.2.2. Sonuçta Herkesin Yararı Sağlanacak

Etik dışı davranışını gerekçelendirme konusunda rahatsızlık duyan kişiler, kendilerine yüce bir amaç ararlar. “Herkesin yararına olacak” gerekçesi, çıkar çatışmaları, kayırmacılık ve mevcut kural ve süreçlerin ihlal edilmesinde baştan çıkarıcı bir yaklaşımdır.

9.2.3. Toplumun Çıkarları İçin İşleri Çabuklaştırmak Amacı ile Bazı Standart ve Prosedürlerin Atlanabileceği Düşüncesi

Standartlar, bir şeyi yapmanın kabul edilmiş ve tekrarlanabilen yollarıdır. Standartlar bir işin ya da hizmetin etkili ve güvenilir biçimde yerine getirilmesini sağlayan ve böylece yaşamı daha kolay hale getiren ölçütlerdir. Özellikle meslek etiğinde, standartların bilinmesi ve uygulanması, etik davranışın sağlanması açısından çok önemlidir. Örneğin, mal ve hizmet alımı ya da personel istihdamı sırasında zaman kaybına neden olmamak için ilan yapılmaması ya da ilan süresinin makul olmayacak şekilde kısa tutulması etiğe uygun değildir. Ayrıca, satın alınan malın veya hizmetin ya da istihdam edilen personelin niteliğinin, mevzuatta öngörülen standartlar uygulansaydı dahi değişmeyeceği şeklindeki gerekçe de etik açıdan savunulamaz.

9.2.4. Kimsenin Durumu Fark Etmeyeceği İnancı

Yapılan bir şeyin başkaları tarafından fark edilmeyeceği inancı da etik dışı davranışların gerekçelendirilmesinde kullanılan bir başka yöntemdir. Ancak işyerinden çalınan küçük şeylerin fark edilmeyeceği inancı, zamanla yerini büyük suçlara ve hırsızlıklara bırakabilir. Oysa

akvaryum teorisine göre, herkesin ne yaptığı akvaryumdaki balıklar gibi dışarıdan görünür.

9.2.5. Yakalanırsam Kurum Bana Arka Çıkar İnancı

Bazı kamu görevlilerinin, kuruma yarar sağlayan ancak etik ilkeleri ihlal eden bir davranış nedeniyle yakalandıklarında, kurum ya da yöneticilerin kendisine arka çıkacağına veya koruyacağına inanması da etik dışı davranışları haklılaştırmalarına yol açabilmektedir. Örneğin, mesaiye uymamak ya da mesai günleri işe gelmemek, kuruma ait resmi araç ya da malzemeleri özel işlerinde kullanmak, kurumun yönetim veya disiplin organlarının bu gibi davranışlara yaptırım uygulamayacağına ilişkin inançtan doğar. Kurumun yönetim veya disiplin organlarının etik dışı davranışlara karşı harekete geçmemesi, söz konusu davranışları meşrulaştırmadığı gibi yönetim ve denetim görevlilerinin tutum değiştirmesi ya da bizatihi bu görevlilerin değişmesi nedeniyle disiplin süreçleri başlayabilir.

9.2.6. Başkaları ile Kendini Karşılaştırma

Bir kişinin başkalarının etik dışı davranışlarını örnek göstererek kendi yaptığı etik dışı davranışları önemsiz göstermeye çalışmasıdır. Herkesin hediye aldığı, herkesin işe geç geldiği şeklindeki gerekçeler de etik dışı davranışları haklı kılmaya yeterli değildir.

9.2.7. Yüce/Asil/Kutsal Amaç için Yozlaşma (noble cause corruption)

Bazı meslek mensupları, “vatan ve millet menfaati”, “mağdurun yanında olmak” veya “meslektaşına sahip çıkmak” gibi “kutsal (ulvi) amaçlar” arkasına sığınarak ya da doğru olduğuna inandıkları bazı idealler uğruna etik olmayan uygulamalar yapabilirler. Bu duruma “yüce/asil/kutsal amaç için yozlaşma (noble cause corruption)” denilmektedir. Örneğin, devlet bütçesinden tasarruf edilmesi amacıyla davanın taraflarından kalemin teşrif edilmesinin ya da malzeme ihtiyacının karşılanmasının talep edilmesi etik açıdan uygun değildir.

9.2.8. Meslektaşlarının Suçlarını Gizleme

Aynı mesleğe mensup kişiler, meslektaşlarına yönelik suçlamalar karşısında da sessiz kalmayı (code of silence) tercih edebilirler. “Yalnızca bir arkadaşına yardım ediyorum”, “benim bu işte bir çıkarım yok”

düşünceleri gerekçe olarak ileri sürülebilir ise de bu görüşler etik açıdan savunulamaz. Bir kamu görevlisinin etiğe aykırı davranışı, bütün kurumun toplum gözünde güven kaybetmesine neden olabilir. Bu nedenle mesleğin suçlarının gizlenmesi hatalıdır. Bilakis etik kurallara aykırılık halinde eylemin niteliğine göre böyle bir davranışı yapanlar uyarılmalı ya da ilgili makama bildirilmelidir.

9.2.9. Kimse Zarar Görmeyecek

Yanlış davranışların gerekçelendirilmesinde, bir kimsenin, hiç kimsenin açıkça zarar görmedikçe etik ilkelerini ihlal edilebileceğine inanması da yanlış bir gerekçelendirme biçimidir. Özellikle, aileden birinin kayırılması, birilerine kazanç sağlayacak gizli bilgilerin açıklanması, bir kimsenin konumunu kişisel çıkar sağlamak için kullanması gibi konularda bu tür gerekçelendirmeler yapılmaktadır.

9.2.10. Herkes Aynı Şeyi Yapıyor

Herkesin yanlış yapması, yanlışlığı doğru kılar mı? Elbette ki hayır.

9.2.11. Kişisel Olarak Benim Kazancım Yoksa Uygundur

“Kişisel olarak benim çıkarım yok, önemli olan işlerin yapılması. Bu nedenle kuralları biraz esnetmekte bir sakınca yoktur.” düşüncesi de kamu görevlileri tarafından sık kullanılan bir haklılaştırma biçimidir. Başkalarının kazancı için yapılan davranışlarda kişisel kazancın olmasının, davranışların uygunluğunda tek ölçüt sayılması yanlış bir varsayımdır.

9.2.12. Hak Ettiğimi Alamıyorum

“Üstlerim benim değerimi bilmiyor, ben sömürülüyorum, o halde ben de kendi çıkarlarımı düşünmek zorundayım.” düşüncesi de etik ihlaline gerekçe olarak ileri sürülebilmektedir. Çok çalıştığını ve az kazandığını düşünen kişilerin hizmetin gerektirdiği ücret dışında çeşitli kayırıcı hizmetleri kabul etmeleri ya da bahşiş almaları konusunda başvurdukları bir gerekçelendirme biçimidir. Bu anlayış ayrıca hastalık izinlerinin kötüye kullanılması, sigorta bildirimleri, fazla mesai, özel telefon görüşmeleri ya da kurumsal kaynakların kişisel amaçlarla kullanılması gibi konularda da sık görülür.

9.2.13. Hala Tarafsız Olabilirim

Tarafsızlığınızı kaybettiyseniz, tarafsızlığınızı kaybettiğinizi görmezsiniz. Minnettarlık, arkadaşlık veya gelecekte kazanılabilecek çıkarlar yargılarınızı etkileyen hassas durumlardır. Size bir çıkar sağlayan kişi, bunun sizin yargılarınızı hiçbir şekilde etkilemeyeceğine inanır mı? Eğer kendisine yardım edecek pozisyonda olmasaydınız bu kişi size çıkar sağlamaya devam eder miydi?

9.2.14. Benden Bulmanın Düşüncesi

“Aslında cezalandırılması gerekir ama benden bulmanın” düşüncesi ile sorumluluktan kaçmak yaygın görülen bir düşünce biçimidir.

9.2.15. Yasalsa Sorun Yok Düşüncesi

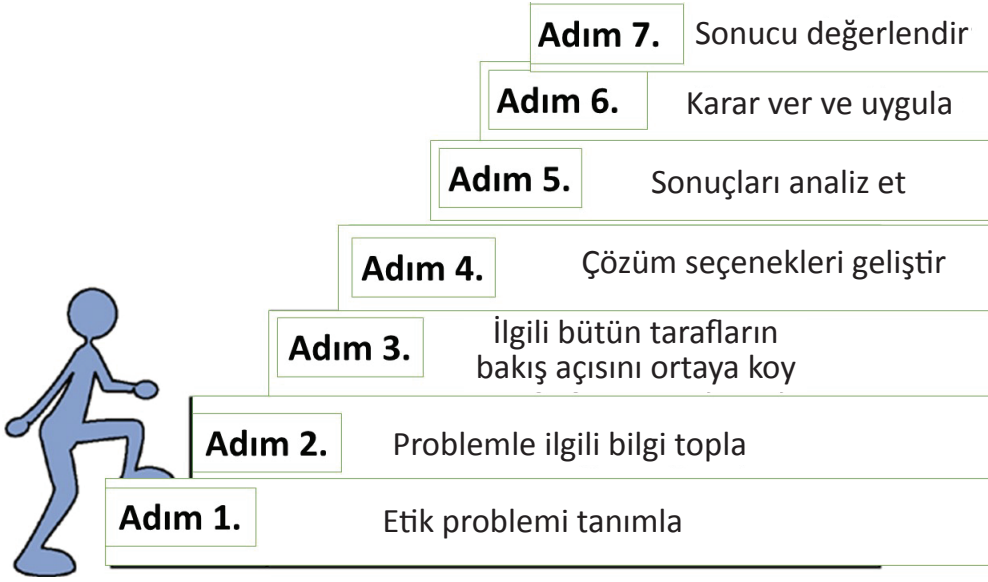
Yasaların izin verdiği bazı davranışlar etik olarak sorunlu olabilir. Örneğin sirk hayvanlarının eğlence amacıyla kullanılmasında yasal bir engel yoktur. Ancak hayvan hakları hareketinin gelişmesinden sonra bu konularda ciddi etik tartışmalar başlamıştır. Sirk hayvanlarının işkence, dayak ve açlıkla terbiye edilmesi; yunusların travmatik şekilde yakalandıktan sonra bir parça balık için taklalar atmaya zorlanması; beton havuzların içinde hastalanmaları nedeniyle ömürlerinin kısılması etik dışı bir uygulama olarak kabul edilmektedir. Ancak, halen yasal olarak gerek sirklerin gerekse de yunus parklarının açılmasının önünde şimdilik bir engel bulunmamaktadır.

BÖLÜM 10: ETİK KARAR VERME AŞAMALARI VE DAVRANIŞIN ETİK AÇIDAN YARGILANMASI

10.1. ETİK KARAR VERME AŞAMALARI

Etik açıdan savunulabilir kararlar verebilmek için, etik karar verme sürecinin izlenmesi önemlidir. Aşağıda bu şemalara yer verilmiştir.

10.1.1. Aşama 1: Etik Problemin Tanımlanması

Karşılaştığınız durumla ilgili temel etik ikilemi ve etik sorunu belirleyin. Hangi etik ilke ya da kuralların ihlal edildiğini tanımlayın. Etik ilke ve kurallara göre ne yapılması gerektiğini belirleyin. Olması gereken nedir?

10.1.2. Aşama 2: Gerçekler Ne Diyor?

Konu hakkında bildiğimiz gerçekler nelerdir? Konu hakkında bilmediğimiz gerçekler nelerdir? Durum hakkında daha fazla bilgi edinebilir miyim? Bir karar verecek kadar bilgim var mı? Daha fazla bilgi toplamalı mıyım?

Örneğin, üyelerinin sıklıkla mahkeme huzuruna gelme olasılığı bulunan, kolluk kuvvetleri, yolsuzlukla mücadele teşkilatı, gümrük ve vergi idaresi tarafından işletilen veya bunların üyelerine yönelik olan

tesisleri ziyaretleri sırasında hâkimler ve Cumhuriyet savcıları dikkatli olmalıdır. Hâkimin ve Cumhuriyet savcısının, nadiren polis tesislerinde akşam yemeğine katılma davetini kabul etmesinde bir sınırlama olmasa da, yargı mensuplarının bu gibi kulüplerin ve tesislerin düzenli veya sık kullanıcısı olması tercih edilmemektedir⁹⁸.

10.1.3. Aşama 3: Bütün Tarafların Bakış Açısını Anla

Etik bir durumda taraflar, alınacak karardan etkilenen kişileri ifade eder. Olayın taraflarının tek tek analiz edilmesi, yarar ve zarar görme ve bunu hak etme açısından değerlendirilmesi gereklidir.

10.1.4. Aşama 4: Ne Gibi Seçenekler Geliştirilebilir?

Olası eylem, strateji, alternatif ve seçeneklerin belirlenmesi gerekir. Bütün seçeneklerin etik ilkeler açısından olumlu ve olumsuz yanları gözden geçirilmelidir. Seçeneklerin değerlendirilmesinde aşağıdaki kriterler kullanılabilir:

- Hangi seçenek, en fazla yarar sağlar ve en az zarar verir? (Faydacı Yaklaşım)
- Hangi seçenek, taraf olan herkesin haklarına daha fazla saygılıdır? (Haklar Yaklaşımı)
- Hangi seçenek, insanlara eşit ve adil davranmayı sağlayabilir? (Adalet Yaklaşımı)
- Hangi seçenek, bütün toplumun en çok yararına olur? (Ortak İyi Yaklaşım)
- Hangi seçenek, beni olmak istediğim kişi gibi davranmaya yönlendiriyor? (Erdem Yaklaşımı)

10.1.5. Aşama 5: Ne Yapmam Gerekir?

Temel değerler doğrultusunda temel seçeneğin belirlenmesi, seçimle ilgili daha fazla bilgi toplanması, kararın verilmesi, kararın sonuçlarının ve sorumluluğunun değerlendirilmesi gerekir.

10.1.6. Aşama 6: Seçiminizi Nasıl Gerekçelendirebilirsiniz?

Seçiminizi destekleyecek nedenleri ortaya koyunuz. Kararınızı kamuoyuna açıkladığınızda ne hissedeceksiniz? Siz bu durumda olsaydınız ve bu karar size uygulansaydı ne düşünürdünüz?

10.1.7. Aşama 7: Kararınızın Sonuçları Ne Oldu?

Yaptığınız seçimin ya da verdiğiniz kararın uygulaması nasıl sonuçlar doğurdu? Bu etik sorunun bir daha ortaya çıkmaması için neler yapılmalı ve nelerin değişmesi gereklidir?

10.2. DAVRANIŞIN ETİK AÇIDAN YARGILANMASI

Bir kişi, belli bir konuda karar vermeden önce aşağıdaki sekiz soruya yanıt vermelidir:

1. **Bu doğru mu?** Etik değer, ilke, kural ve standartlara uygun mu?
2. **Bu adil mi?** Sana yapılıyorsa adil bulur muydun?
3. **Gazetede yayınlansaydı ne hissederdin?** Karar ya da eylemin gazetelerde yayınlanıp, kamuoyuna mal olsaydı rahatsız olur muydun?
4. **Birisi zarar göreceyse bu kim?** Bunu hak ediyor mu? Haksız bir şekilde başka birisine çıkar sağlıyor musun?
5. **Aileniz, çocuğunuz ya da akrabalarınıza bunu söyler miydiniz?**
6. **Herkes senin gibi davransaydı ne olurdu?**
7. **Bir soruşturma açılrsa kendini savunabilir misin?**
8. **Olay nasıl kokuyor?** Sezilerin bu karar ya da eylem konusunda sana ne söylüyor?

BÖLÜM 11: ETİK BİLGİSİNİ PEKİŞTİRME ETKİNLİKLERİ

11.1. ETKİNLİK 18: YARGI ETİĞİ BELLEK MATRİSİ

Amaç: Katılımcıların yargı etiği kurallarını, bağlı olduğu etik ilke ile ilişkilendirme becerisini geliştirmek.

Yönerge: Katılımcılardan aşağıdaki matrisi dikkatle okumalarını ve hangi kuralların hangi ilke ile ilgili olduğunu belirleyerek, Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri'nde yer alan kuralları temsil eden rakamları ilgili ilkenin kutucuğuna yazarak işaretlemelerini isteyiniz.

Süre: 15 dk.

	İlke		Kurallar
1	Mesleki Davranışlar	A	Görevlerini korku, kayırma ve önyargı olmaksızın tarafsız biçimde ifa ederler.
2	Bağımsızlık	B	İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi'nin 6. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında açıkça ifade edilen adil yargılama ilkesini özellikle gözetirler.
3	Tarafsızlık	C	Sosyal medya kullanımı sırasında mesleğin onurunu, bağımsızlığını ve tarafsızlığını koruyacak şekilde davranırlar.
4	Ceza Yargılama-sında Davranışlar	D	Yargıtay Cumhuriyet savcıları, tarafların ve toplumun gözünde, hâkimlerle aralarında en küçük bir danışıklılık veya görev alanlarına müdahale izlenimi doğurmayacak şekilde bağımsız davranırlar.
5	Özel Yaşamda Davranışlar	E	Mahkemeler, kolluk, kamu kurumları, personel, iş sahipleri ve avukatlarla olan görevlerini saygı ve nezaketle yerine getirirler.
		F	Kişisel veya mali çıkarlarının, ailevi, sosyal veya diğer ilişkilerinin, kendi davranışlarını uygunsuz şekilde etkilemesine izin vermezler. Özellikle, kendilerinin, ailelerinin ve onların iş ortaklarının kişisel, özel veya mali çıkarlarının ya da bağlantılarının bulunduğu davalarda savcılık yapmaktan kaçınırlar.

		G	Yargıtay Cumhuriyet savcıları, görevlerini, hukuka uygun ve bağımsız olarak yerine getirirler.
		H	Kamu adına görev yaptığı bilinciyle insan onuru ve haklarını korur ve yüceltirler.
		I	Kişisel çıkarlarının veya aile, sosyal ya da diğer ilişkilerinin mesleki davranışlarını uygunuz biçimde etkilemesine izin vermezler.
		J	Sadece somut olay hakkında güvenilir ve kabul edilebilir olduğuna makul ölçüler çerçevesinde inanılan deliller olması halinde kamu davası açarlar, aksi halde kovuşturmayaya yer olmadığına karar verirler.

11.2. ETKİNLİK 19: ETİK KARAR VERME VE ÖRNEK OLAY YAZMA

Amaç: Etik dışı davranışların tarafları nasıl etkilediği konusunda farkındalık kazandırmak ve etik karar verme süreçlerini analiz etmek.

Yönerge:

1. Katılımcıları 4 gruba ayırıp gruplarda yer alan üyelerin, Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri ile ilgili olarak birer kısa senaryo yazmalarını isteyiniz. Bu senaryoda bir etik ikilem ve karar durumu yer almalıdır.

2. Yazılan senaryoların diğer grup üyeleri ile değiştirilmesini isteyiniz.

3. Katılımcıların senaryoları okumalarını isteyiniz.

4. Ardından grup üyelerinin her bir senaryo için aşağıdaki soruları cevaplamalarını isteyiniz:

a) Bu olayda temel etik sorun nedir? İhlal edilen etik ilkeler hangileridir?

b) Bu olayda etkilenen taraflar kimlerdir?

c) Bu olayda etik bir karar vermek için ne gibi seçenekler oluşturulabilir?

d) Siz olsaydınız hangi seçeneği seçerdiniz? Nasıl davranırdınız?

e) Kararınızın etik açıdan doğruluğunu nasıl gerekçelendirirdiniz?

Süre: 30 dk.

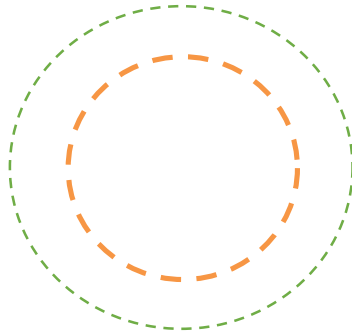
11.3. ETKİNLİK 20: RULMAN

Amaç: İki günlük eğitim sürecince katılımcıların öğrenmelerinin eğlenceli bir biçimde değerlendirilmesi, tekrar ve pekiştirme sağlanması.

Yönerge:

1. Katılımcılardan, Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri ve iki günde öğrendikleri tüm bilgileri dikkate alarak kısa cevaplı iki soru hazırlamalarını isteyiniz.
2. Daha sonra katılımcılardan ayağa kalkarak iç içe iki halka ve birbirlerinin yüzüne bakacak biçimde eşleşmelerini ve ayakta durmalarını isteyiniz.
3. Birbirlerine hazırladıkları soruları sormalarını söyleyiniz.
4. Soruların cevaplandırılmasının ardından iç gruptaki katılımcıların bir zil ya da düdük çalınmasını takip ederek her seferinde sağa doğru bir kayarak yeni katılımcılarla eşleşmesini ve birbirlerine yine sorular sormalarını isteyiniz. Bu uygulamayı ilk eşleşen kişiler tekrar karşılıklıya kadar devam ettiriniz.
5. Böylece öğrenilenlerin tekrarını ve pekiştirilmesini sağlayınız.

Süre: 15 dk.

11.4. ETKİNLİK 21: KONUŞMA HALKASI

Amaç: İki günlük yargı etiği eğitiminin değerlendirilmesini sağlamak ve katılımcılardan geri bildirim almak.

Yönerge:

1. Katılımcıların halka şeklinde oturmasını sağlayınız.

2. Konuşma sırasını belirtecek bir cisim bulunuz. Buna konuşma nesnesi denir.
3. Bu cismi sırasıyla elden ele dolaştırarak konuşma sırasını diğerine veriniz.
4. İki günlük eğitimle ilgili duygu ve düşünceleriniz nedir? Sorusunu sorunuz.
5. Konuşma nesnesini yanınızdaki katılımcıya vererek konuşmayı başlatınız.
6. Tüm grup görüşlerini açıkladıktan sonra teşekkür ederek toplantıyı bitiriniz.

Süre: 15 dk.

BÖLÜM 12: YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARI ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ İLE İLGİLİ ÖRNEK SENARYOLAR

12.1. MESLEKİ DAVRANIŞ DEĞERİNE İLİŞKİN SENARYOLAR

1. Cumhuriyet savcısı mesleki konularda gelişmeleri ve güncel mevzuatı takip etmek yerine, hemen hemen her dosyadaki hukuksal durumu diğer meslektaşlarına sormaktadır. Ardından da meslektaşının verdiği bilginin doğruluğunu araştırmadan dosyasına uygulamaktadır.

Örneğin, Cumhuriyet Savcısı (A), okuyup incelediği bir dava dosyasında karşılaştığı ve basit bir araştırma ile çözebileceği meseleyi meslektaşı (B)'ye soruyor. (B)'nin vermiş olduğu cevap yanlış olmasına rağmen sorgulamaksızın tebliğnamesine yazıyor.

Etik İlke I. Mesleki Davranışlar 1.6

2. Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A) haftalık dosyalarını aldı. İzin dilekçesi yazmadan 3 günlük şehir dışı tura gitti. Geldi, şöyle bir dosya yığınınına baktı, kalınları okumadan tebliğname yazdı, onama istedi. İnce dosyalardaki sanıkların nüfusa kayıtlı olduğu yerlere dikkat ederek kendisine yakın yöredeki sanıklara daha lehe hükümlerin uygulanmasını talep ederek tebliğname yazdı. Sonra sıkıldı. Dairenin karşısındaki lokantaya gitti. İyice karnını doyurdu. "Eline sağlık usta, sonra yine görüşürüz" diyerek hesabı ödemedi gitti. Çok sıkılmıştı. Daireye dönmedi. 25 dosyayı okumadan bıraktı. Önümüzdeki haftanın dosyaları da geldi. Dosya sayısı katlanarak arttı. Yazdığı tebliğnamelerden birini de sosyal medyada paylaştı. Bir sürü like(beğeni) aldı.

Etik İlke 1.2-1.5-1.6-1.9

3. Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A), emekliliğine 5 yıl kalmış olup sürekli değişen kanunları takip etmiyordu. Elindeki eski kanun kitabını "kanunlar değişir, adalet değişmez" söylemi ile kendisine tevdi edilen dosyalarda uyguluyor, yapılan değişiklikleri umursamıyordu.

İhlal Edilen Değer;

- Mesleki bilgi ve yeteneklerini yükseltmek için çalışmıyor, hukuki gelişmeleri takip etmiyor(1.6).

12.2. BAĞIMSIZLIK DEĞERİNE İLİŞKİN SENARYOLAR

1. Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A) incelediği ve halen masasında olan bir adam öldürme dosyası ile ilgili daha önceden tanışıklığı bulunan ve hemşerisi olan milletvekili (M) tarafından ziyaret edilir. Ziyaret sırasında (M) dosyadaki sanığın aslında olayla ilgisi bulunmadığını, tesadüfen orada bulunması nedeniyle mahkeme tarafından beraat kararı verildiğini, asıl sanığın o kişinin oğlu olup halen firari olduğunu ve dosyayı bu bilgilerle “beraat onama istemi” şeklinde yazmasını talep eder. (A), dosyayı en iyi şekilde inceleyeceğini belirterek (M)’yi gönderir. İnceleme sonucunda olay yerinde maktulü öldüren tabanca mermi boş kovanı üzerinde sanığın parmak izi bulunduğunu anlar, mahkûmiyet yönünde kararın bozulması için tebliğnamesine görüş yazar.

Etik İlke 2.1

2. Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A), “Savcı bağımsız olmaz. Amir ve devlet ne derse onu yapar. Adalet sonra gelir.” söylemlerinde bulunuyordu.

Aynı Savcı bir başka ortamda “Ben tebliğnamemde ne yazarsam ceza dairesi o şekilde karar verir. Aksi hiç olmaz.” demektedir.

İhlal Edilen Değerler;

- Hukuka uygun bağımsız görev yapmıyor(2.1).
  - Hâkimlerle aralarında danışıklılık izlenimi yaratıyor(2.2).
3. Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A), Yargıtay’ın indirimli alışveriş anlaşması yaptığı mağazadan yüklü bir alışveriş yapar. Bir süre sonra mağaza sahibi (M) bir yakınının yaralama davasında sanık olarak yargılandığını, aslında suçsuz olduğunu belirterek A’dan yardım ister. (A), (M)’yi Yargıtay’da yemeğe davet eder ve yemek sırasında “ben ilgili Yargıtay Cumhuriyet Savcısı arkadaş ile görüşürüm” der. İlgili bölümde dosyayı okuyan Yargıtay Cumhuriyet Savcısı(Y) ise (A)’nın ricasına karşılık, “dosya içeriği ne ise ona göre tebliğname yazarım, kusura bakma” şeklinde cevap verir. Bunun üzerine (A) ilgili dairedeki tetkik hâkimine konuyu aktarır. Tetkik hâkimi “bakarız abi” der. Birkaç ay sonra dosya (M)’nin yakınının aleyhine sonuçlanır. (A) tetkik hâkimini arar. “Ne yaptın ya sen bizim işi” der. Tetkik hâkimi de “Ne oldu ki? Adalet, kanun ne dediyse onu yaptık. Çok güzel bir karar çıktı.” şeklinde cevap verir.

Etik İlke 2.1-2.2

12.3. TARAFSIZLIK DEĞERİNE İLİŞKİN SENARYOLAR

1. Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A), dosya dağıtım bürosundan kendisine dağıtılan, kamuoyunda etkinliği ve gücü bilinen bir suç örgütünün dosyasını okumamak için rapor olarak dosyayı iade etmiştir. Bir başka dosyada, kamuoyunda etkin kişilerin iltifatına haiz olan sanık B'nin dosyasında hukuka aykırı şekilde sanık yararına tebliğname düzenlemiştir. Çevrede ise, kendisinin dosyalarını okurken kimseye ayrımcılık yapmadığını "korku ve kayırma bizden uzaktır" sözlerini sürekli tekrarlamaktadır. Ayrıca (A), Hukuk Fakültesi'nden arkadaşı olan bir avukatın taraf olduğu dosyayı incelerken o avukatla yemeğe gitmekte sakınca görmemekte ve avukat arkadaşı aracılığıyla bir kooperatife üye yapılması konusunda anlaşmaya varmaktadır.

İhlal Edilen Değerler;

- Görevini korku-kayırma ile yapıyor(3.1).
  - Çıkarı olan davalarda görev almayı umursamıyor(3.2).
2. Cumhuriyet Savcısı (A), X Futbol Takımının kongre üyesidir. Kulüp başkanı (K) 6 ay önce yapılan genel kurulda muhalif üyelerle arasında geçen tartışma sırasında bir muhalif üyeye hakaret ve tehdit içeren sözler söylemesi nedeniyle soruşturma geçirmiş, yargılanmış ve para cezasına mahkûm edilmiştir. Dosya temyizden incelenmek üzere Yargıtay'a gelmiştir. (K), Kongre üyesi olduğu bilinen ve basında fotoğrafları çıkan A'ya ziyarette bulunarak hükmedilen para cezasının önemsiz olduğunu, ancak daha önce verilen HAGB(Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması) kararları bulunduğunu, bunlardan dolayı cezalandırılabileceğini, bu yüzden beraat etmesi yönünde tebliğname yazmasını rica eder.

Etik İlke 3.1

3. Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A), 40 ortaklı bir arsada hissedardır. Bu arsa nedeniyle imar yolsuzluğu davasında bazı sanıkların mahkûmiyet kararı vardır. Temyiz edilince Yargıtay'a gelen dosyayı kendi bölümüne düşürmüştür. Bu durumunu idareye bildirerek dosyayı inceleyemeyeceğini, tarafları tanıdığını ve arsayla ilişkili olduğunu belirtmek yerine, bu bilgileri gizler ve dosya içeriğine uygun olmayan yazılı bir tebliğname düzenler.

Etik İlke 3.2

12.4. CEZA YARGILAMASINDA DAVRANIŞLAR DEĞERİNE İLİŞKİN SENARYOLAR

1. Duruşma nöbeti Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A)'ya tebliğ edilmesine rağmen, duruşma günü ve saatinde (A) duruşmaya gelmez. Heyet salondaki yerini alır ve (A)'yı beklemeye başlar. Yaklaşık 15 dakika sonra (A)'yı evden aratırlar. Savcı uykulu bir sesle telefonu açar, ancak konuşmakta güçlük çekmektedir. (A), hemen hazırlanıyorum, 20 dakika sonra oradayım der. Ancak yaklaşık 1 saat geçmesine rağmen duruşmaya gelemez. Yeniden cep telefonundan aranır. (A), kendisini arayan kâtime "Patladın mı kardeşim, geliyoruz, yoldayız. Zaten bana ne gerek var o duruşmada? Heyet çok istiyorsa beni hazır göstereyim" der.

İhlal Edilen İlkeler: 4.1-4.3-4.11-4.15-4.16

2. 20 kilo eroin yakalanmasına dair ceza dosyasının 5 sanık yönünden mahkûmiyet hükmünün temyizi talebi ile tevdi edilen dosyayı inceleyen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A), "Bu uyuşturucu kaçakçıları da çok olmaya başladı. Bu 5 sanık 20'şer yıl hapis cezası almış ama, ben olsam bunlara ömür boyu hapis cezası verirdim, az bile vermişler." sızlanmasıyla dosyayı incelemeye başlar. Bu arada suçun konusu olan uyuşturucuyu yakalayan kolluk görevlilerinin arama işlemini usulüne uygun yapmadığını tespit etmesine rağmen görmezden gelir, sanıklardan 4 numaralı ve 20 yıl hapis cezasına çarptırılmış olan Sanık A'nın olayla ilgisi olmadığına dair savunmalarının mahkemesince yeterince araştırılmadığını tespit ettiği halde önemsemez, 3 numaralı sanık olaya ferî fail olarak katıldığı halde bu sanığın doğum yerinin uyuşturucu üretiminin çok yapıldığı bir yer olması nedeniyle asli fail olarak kabul edilmiş olmasına göz yumar, sanıkların yerel mahkemece yapılan duruşma sırasında "Biz de insanız. Adil yargılanmak istiyoruz." diye bağırmaları nedeniyle haklarında iyi hal indirimi yapılmamasını da yeterli ve usule uygun sayar. Bu anlayışla tebliğnamesini düzenler.

Olayda ihlal edilen Ceza Yargılamasında Davranışlar Değeri Etik İlkeleri;

- Masumiyet karinesini ihlal(4.2),
- İnsan hakları ve özgürlüklerine duyarsızlık(4.3),
- Adil olmamak(4.1),
- Taraflara karşı objektif olmaya özen göstermemek(4.4),
- Gerçeği anlamak için çaba sarf etmemek(4.5)

- Kolluk görevlilerinin hukuka aykırı delil toplamasına göz yummak(4.7).
- 3. Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A) 6. Bölümde çalışmaktadır. Her hafta 40 dosya okuması için kendisine dağıtılmaktadır. Dosyalardan bir tanesi çuval içerisinde 10 klasörden oluşmakta iken diğerleri tek dosyadır. (A), kalın olan bu 10 klasörlük dosyanın incelenmesi zor olduğu için en sona bırakır. Ancak ertesi hafta yeniden 40 dosya verildiği için yeniden ince ve daha az zahmetli olan dosyalara öncelik verir. Bu durum 4 ay boyunca devam eder. Dosya tutuklu iş olduğu için sürekli olarak tahliye ve öncelik dilekçeleri gelir, ancak bu talepleri dosya içine bırakmakla yetinir.

Etik İlke 4.1

12.5. ÖZEL YAŞAMDA DAVRANIŞLAR DEĞERİNE İLİŞKİN SENARYOLAR

1. Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A), eşi ve çocuklarını alarak lüks bir lokantaya gider. Yemek sırasında işletme sahibi (İ)'yi çağırır ve Yargıtay Cumhuriyet Savcısı olduğunu belirterek tanışır. İşletme sahibi tanışmaktan memnun olduğunu söyleyip bir yakınının dosyasının Yargıtay'da olduğunu, kaç senedir beklediğini, bir türlü sonuçlanmadığını söyler. (A) da dosyayla özel olarak ilgileceğini belirtip, yemek bitiminde hesabı ister. Garson "Sizin hesabınız ödendi efendim." der. (A), eşi ve çocuklarını alarak "teşekkür edip" ayrılır.

Etik İlkeler 5.1-5.6

2. Yargıtay Cumhuriyet Savcısı (A), bir ilçe belediyesinden çok sayıda ve büyük meblağlarda ihale alan X şirketinin sahiplerinin ve yöneticilerinin yakın arkadaşıdır. Dostlukları çocukluk yıllarına kadar dayanmaktadır. X şirketinin aldığı ihaleler dolayısıyla, Belediye ile ihaleleri kaybeden diğer sektör şirketleri ve iş yaptığı taşeron şirketler arasında çok sayıda hukuki ve cezai uyuşmazlık vardır. Savcı (A), kendisinin çok dürüst olduğunu, bu ihtilaflarda hiçbir zaman taraf olmadığını ve asla dosya takibi yapmadığını çevresinde dillendirmektedir. Ancak (A), X şirketinin iftar yemeklerine, sektör temsilcilerinin katıldığı davetlere iştirak etmekte, bu şirketin yöneticileri ile taraftarı olduğu takımın maçlarına giderek, buralardaki görüntüleri sosyal medya hesabında yayınlamakta bir sakınca görmemektedir. Bu şirketin hiçbir adli işine bakmadığı için şirketin verdiği hediyeleri kabul etmekte, şirket yöneticilerinin yanında ne şekilde kullanılabileceğini hesap etmeden diğer firmaların dosyalarından edindiği özel

bilgileri alenen konuşmaktadır. X Şirketi'nin Belediye ile olan iyi ilişkileri nedeniyle iki akrabasının da Belediyede işe başlamasına vesile olmuştur. Ayrıca katıldığı toplantılarda hukuk mesleğinin ne kadar adaletsiz olduğunu ifade ederek, meslektaşlarının yeterince adil ve özenli olmadığından yakınmaktadır.

İhlal edilen değerler;

- Özel yaşamındaki davranışlarıyla dürüstlüğüne, tarafsızlığına gölge düşürmek(5.1),
- Hukuka saygısız olmak(5.2),
- Mesleğe güveni kırarak söylem ve davranışlarda bulunmak(5.3),
- Ailesine mesleğini kullanarak çıkar sağlamak(5.4),
- Mesleği nedeniyle elde ettiği bilgileri başkalarına çıkar sağlayacak şekilde paylaşmak(5.5),
- Hediye kabul etmek(5.6),
- Sosyal medyayı mesleğinin tarafsızlığını zedeleyecek şekilde kullanmak(5.7).

EKLER

1. YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARI ETİK DAVRANIŞ İLKELERİ EĞİTİMİ PROGRAMI DEĞERLENDİRME FORMU

Sayın Katılımcı,

Bu değerlendirme formunun hazırlanmasının temel amacı, uygulanan eğitim programının ne düzeyde etkili olduğunu değerlendirmektir. Vereceğiniz bilgiler bundan sonraki programların geliştirilmesinde bize katkı sağlayacaktır. Lütfen aşağıda verilen ifadelere ne düzeyde katıldığınızı ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz.

İFADELER	EVET	KISMEN	HAYIR
	☐	☐	☐
1. Eğitim programının amacı açık ve net olarak katılımcılara iletilmiştir.	☐	☐	☐
2. Eğitim programı amacına uygun bir şekilde gerçekleştirilmiştir.	☐	☐	☐
3. Eğitim programının içeriği amaçlara uygun olarak hazırlanmıştır.	☐	☐	☐
4. Programın uygulanması sırasında öğretme-öğrenme sürecine aktif olarak katılım sağlanmıştır.	☐	☐	☐
5. Programın içeriği konuyla ilgili güncel yaşamdan örneklerle desteklenmiştir.	☐	☐	☐
6. Programın uygulanması sırasında etkinlikler teknolojik araç-gereç ve materyallerle desteklenerek sunulmuştur.	☐	☐	☐

7. Programda görev alan öğretim elemanları alanlarında yeterli bilgiye sahiptir.
8. Uygulanan program beklentilerinize yanıt vermiştir.
9. Program yeni bilgi ve beceriler kazandırmıştır.
10. Program süresi planlanan etkinliklerin gerçekleştirilmesi için yeterlidir.

11. Program süresince en çok yararlandığınız etkinlikler hangileridir? (Lütfen yazınız).

12. Programda başka hangi konuların yer almasını isterdiniz? (Lütfen belirtiniz).

13. Aldığınız eğitime 100 üzerinden verdiğiniz not kaçtır? (Lütfen belirtiniz).

2. ETİK SÖZLÜK

Adalet: Hak edene hak ettiği gibi davranmaktır.

Ayrımcılık: Bireylere ya da gruplara karşı, liyakat, yetenek ya da geçmiş performansı temeline dayanmadığı halde bilerek ya da bilmeyerek, kasıtlı ya da kasıtsız olarak yapılan ve eşitliğe aykırı olan davranıştır.

Bağımsızlık: Karar, davranış, tutum ve girişimleri herhangi bir gücün etkisinde kalmadan düzenleyebilmektir. Başkalarının kontrolünden, baskısından uzak olmak ve kararlarını kendi iradesi ile vermektir.

Değer: Bir şeyin iyi kötü ölçüsü, değer yükleyerek oluşan şey. Bireyin bütün karar ve eylemlerini yönlendiren, neye niçin önem verdiklerini açıklayan tercihlerdir.

Doğruluk: Vazgeçmesi için yapılan bütün caydırıcı etkilere rağmen kişinin ahlaki, entelektüel veya sanatsal ilkelerine tutarlı bir şekilde bağlılık göstermesi demektir.

Dürüstlük: İçinde aldatma ve hile olmayan adil ve güvenilir davranışlar sergilemektir.

Ehliyet: Bir işi başarı ve ustalıkla yapabilecek mesleki yeterliliğe sahip olmaktır.

Eşitlik: Yasalar karşısında ve siyasal, toplumsal haklar bakımından yurttaşlar arasında hiçbir ayırım bulunmaması durumudur.

Etik: İnsan tutum ve davranışlarının iyi kötü-doğru yanlış açısından yargılanmasında rehber alınan ilkeler bütünüdür.

Etik ikilem: İki veya daha fazla yarışan değerın çatışma halinde olmasıdır.

Güven: Korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusudur. Bir şeyden umulan, beklenen niteliğe inanıp ona göre davranmaktır.

Hediye: Bir kişi ya da kurum tarafından karşılığında herhangi bir çıkar beklemeden, belli bir maddi varlığın başkasına gönüllü olarak transfer edilmesidir.

İlke: Eylemleri yönlendiren temel düşüncelerdir.

Kural: İlkelere uygun eylem yollarıdır.

Liyakat: Bir kimsenin, kendisine iş verilmeye uygunluk, yaraşırılık durumu.

Mobbing: Yöneticiler, astlar ya da iş arkadaşları tarafından bireysel

ya da grup halinde belli bir kişiyi hedef alan sistematik ve uzun süreli olarak yapılan, çalışmalarını engelleyip huzurunu bozan yıldırma, dışlama, gözden düşürmeye yönelik psikolojik şiddet, baskı, kuşatma, aşağılama ve tehdit içeren duygusal tacizdir.

Ödev: Yükümlülükler ve yasaklardan oluşan ve daha çok içten gelen bir sorumluluk duygusudur.

Ön yargı: Bir kişi ya da olaya ilişkin yeterli bir bilgi edinmeden, önceden, peşin bir karara varmış olma durumudur.

Özen: Bir çalışmada sürekli çaba, çalışkanlık, dikkat ve ilgi göstermektir.

Saygı: Bir insana benzersiz olarak değer verme ve onu dikkate almaktır.

Saygınlık: Kendisine değer verilmek, saygı görmektir.

Sorumluluk: Belirli bir görevin istenilen nitelik ve nicelikte yerine getirilmesidir.

Standart: Beklenen davranışların sergilenmesi, istenmeyenlerden kaçınılmasında rehberlik yapan sistemlerdir.

Şeffaflık: Kararların, kurallar ve düzenlemeler doğrultusunda alınması ve uygulanması, alınan kararlardan etkileneceklerin bilgiye erişiminin sağlanması ve bu bilginin de ulaşılabilir, anlaşılır ve somut olması ilkesidir.

Tarafsızlık: Yansız kalmak, gerçeği yansıtmak, deney, gözlem, kanıt ve somut veriler üzerinden hareket etmektir.

Yolsuzluk: Belli bir makamda ya da pozisyonundaki bir yetkilinin kişisel kazanç elde etmek ya da bir çıkar sağlamak için sahip olduğu yetkileri yasa dışı biçimde kullanmasıdır.

3. KAYNAKLAR

- Akarsu, B. (1998). Felsefe Terimleri Sözlüğü. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Altun, A. (1995). *Türkiye’de Gazetecilik ve Gazeteciler*. Ankara: Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları, No: 15.
- Aydın, E. (2001). *Tıp etiğine giriş*. Ankara: PEGEM A Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2014). Değer Kavramı ve Değer Yükleme. Prof.Dr. Haydar Taymaz Armağan Kitabı, İnyet Aydın, Kürşad Yılmaz (Ed.). Ankara: Pegem Akademi, pp.42-52.
- Aydın, İ. (2010). İnsan kaynakları yönetiminde etik. A. Yelboğa (Ed.). *Yönetimde insan kaynakları çalışmaları* (ss. 16-50.). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Aydın, İ. (2011). *Kamu ve Özel Sektörde Hizmet İçi Eğitim El Kitabı*. Ankara: PEGEM A Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2016a). *Akademik Etik*. Ankara: PEGEM –A Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2016b). *Eğitim ve Öğretimde Etik*. (8.Baskı). Ankara: PEGEM –A Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2016c). *Yönetmelik, Mesleki ve Örgütsel Etik*.(8.Baskı). Ankara: PEGEM –A Yayıncılık.
- Baş, H. (2005). Hesap verme sorumluluğu ve Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu. 20.*Türkiye Maliye Sempozyumu Türkiye’de Yeniden Mali Yapılanma*. Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü, 23-27 Mayıs 2005.s. 402.
- CCJE (2002) Op. N° 3, 19.11.2002, Strasbourg.
- Cirit, İ. (2018). Yargıtay Etik İlkeleri. Önsöz. Ankara (Yayına Hazırlayanlar: Dr. Mustafa Saldırım, Gözde Hülagü).
- Commonwealth of Virginia Judicial Ethics Advisory Committee, Opinion 2000-7, 11.09.2000, http://www.courts.state.va.us/agencies/jirc/opinions/2000/00_7.html (erişim:17.12.2017).
- Doğan, Erdal: *Hitit Hukuku*, İstanbul 2012.
- European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – The Prosecution Service Adopted by the Venice Commission at its 85th Plenary Session (Venice, 17-18 December 2010).
- Forrest, B. (1995). Integrity. Rorth, J.K. (Ed.). *International encyclopedia of ethics*. London: Salem Press.
- İnceoğlu, S.(2008). *Yargıcın Davranış İlkeleri*, İstanbul.
- İstanbul Bildirgesi ve İstanbul Bildirgesi Taslak Uygulama Tedbirleri. Ankara 2018.(Editörler:Dr. Mustafa Saldırım, Gözde Hülagü, Gözde Ata, Nazlı Ersoy).

- Karşılaştırmalı Hukukta Yargı Etiği İlkeleri, (Editör: Mustafa Saldırım), Ankara 2017.
- Kılınç, A.(2016). Osmanlı Devletinde Kadının Uyması Gereken Etik İlkeler. (Uluslararası Yargı Etiği Sempozyumu, s.121-187).
- Kuçuradi, I. (2007). Etiğe yaklaşımlar, etikte yaklaşımlar ve bir evrensel etik düşüncesi. II. *Ulusal Uygulamalı Etik Kongresi Bildiriler Kitabı*, Ankara ODTÜ Felsefe Bölümü.
- Medel Declaration of Principles Concerning The Public Prosecutor. 1996. Napoli.
- Opinion No. 3 (2002) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) to the Attention of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the Principles and Rules Governing Judges' Professional Conduct in Particular Ethics, Incompatible Behaviour and Impartiality), 19 Nov. 2002, para. 29, http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/ccje/textes/Avis_en.asp (erişim:17.12.2016).
- Opinion 9(2014) of the Consultative Council of European Prosecutors (CCPE) to the Committee of Ministers of the Council of Europe on the European Norm and Principles Concerning Prosecutors (Rome Charter).
- Opinion No.12 (2009) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) and Opinion No.4 (2009) of the Consultative Council of European Prosecutors (CCPE) to the Attention of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the Relations Between Judges and Prosecutors in a Democratic Society.
- Özlem, D. (2010). *Etik: Ahlak felsefesi*.İstanbul: Say Yayınları.
- W.,Purdy, L. (Ed.). *Bioethics, Justice& Healthcare*. USA: WadsworthThomson Learning.
- Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to Member States On Judges: Independence, Efficiency and Responsibilities.
- Saldırım, M.(2018). Yargıtay Etik İlkeleri ve Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi Çerçevesinde Yargı Yetkisinin Güncel Sorunlarının Değerlendirilmesi. Strasburg. (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 2018 Adli Yıl Açılış Semineri Yargıtay Başkanlığı Sunumu).
- Saldırım, M.(2018). Hacettepe Hukuk Fakültesi Mesleki Deontoloji Ders Notları. Ankara.
- Saldırım, M.(2017). Yargıtay ve Etik. (Yargıtay Etik Şeffaflık ve Güven Projesi Etik İlkeler Çalıştayı, Antalya 12-16 Mayıs 2017, Editör: Mustafa Saldırım, Gözde Hülagü s.134-138).

- Saldırım, M.: Yargıtay Etik Şeffaflık ve Güven Projesi'nin Tanıtımı (Yargıtay Etik Şeffaflık ve Güven Projesi Açılış Sempozyumu, Ankara, 13-14 Nisan 2017, Editör: Mustafa Saldırım, Gözde Hülagü, s.14-20).
- Saldırım, M. (2005). Özel Hukukta Cumhuriyet Savcılarının Görevleri. Ankara.
- Schoorman, F.D. & Mayer, R. & Davis, J. (2007). "An Integrative Model of Organizational Trust: Past, Present and Future", Academy of Management Review. 32:2, 344-354.
- Steinberg, S. S., Austern, D. T. (1996). Hükümet, Ahlak ve Yöneticiler. (Çeviren: Turgay Ergun). Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Yayınları.
- Şahbaz, İ./Saldırım, M.(2017) Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağına İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi ve Birleşmiş Milletler Yargı Etiği Standartları ile Karşılaştırılması, Ankara.
- Tanrıver, S. (2001). Bilirkişinin etik, hukuki ve cezai açılarından sorumluluğu. Bilirkişilik Sempozyumu. Samsun Türkiye Barolar Birliği, 9-10.
- Tepe, H. (2017). Kurum Kültürü ile Etik İlişkisi (Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi Etik İlkeler Çalıştay, Mayıs 2017. Antalya, Editör: Mustafa Saldırım, Gözde Hülagü).s.102-115.
- The Rule of Law Checklist. Venice Commission of the Council of Europe. Strasbourg. 2016. (The Rule of Law Checklist).
- The United Nations Convention against Corruption, Implementation Guide an Evaluate Framework for Article 11, New York 2015.
- Thomas. J.B. Judicial Ethics in Australia. Sydney. Law Book Company. 1988.
- Timuçin, A. (2000). Felsefe Sözlüğü. İstanbul: Bulut yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti Yargıtay Başkanlığı Yargıtay Etik İlkeleri Kitapçığı. Yayına Hazırlayanlar: Mustafa Saldırım, Gözde Hülagü. <https://www.yargitay.gov.tr/sayfa/etik-ilkeler/1139> 10 Şubat 2018 tarihinde erişildi.
- UNDP accountability system Accountability framework and oversight policy. Second regular session 2008 8 to 12 September 2008, New York Item 10 of the provisional agenda Internal audit and oversight, s. 3. <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/corporate/Transparency/UNDP%20Accountability%20framework.pdf>.
- Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi Etik İlkeler Çalıştay Kitabı. (Ed: Mustafa Saldırım, Gözde Hülagü). Antalya: 12-16 Mayıs 2018.

4. BİYOGRAFİLER

Prof. Dr. İnayet AYDIN

1985 Yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümünden mezun oldu. 1988 yılında A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans eğitimini tamamladı. 1988 Yılında A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümüne Araştırma Görevlisi olarak atandı. 1993 yılında “ Eğitim Yönetiminde Stres Kaynakları” konulu tezi ile Doktor unvanını kazandı, aynı bölüme Yardımcı Doçent olarak atandı. 1996 yılında 8 ay süre ile YÖK/ Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında kazandığı bursla Amerika Birleşik Devletleri- OHIO “University of Cincinnati’de doktora sonrası araştırmacı olarak çalıştı. 1997’de Doçent, 2003’te Profesör olarak atandı. 2012 yılından bu yana Ankara Üniversitesi Hizmet İçi Eğitim Koordinatörü olarak görev yapmaktadır. Yüzlerce kamu ve özel sektör kurumunda hizmet içi eğitim ve yönetim seminerlerinde programcı, koordinatör ve öğretici olarak görev aldı; ihtiyaç saptama ve değerlendirme çalışmalarını gerçekleştirdi. Etik Eğitimi ve Yönetici Eğitimi seminerleri vermektedir. Yönetimsel Mesleki ve Örgütsel Etik, Eğitim ve Öğretimde Etik, Kamu ve Özel Kesimde Hizmet İçi Eğitim, Akademik Etik gibi 10 kitabı bulunmaktadır. Türkçe ve yabancı dergilerde yayımlanmış çok sayıda makalesi ve kitap bölümü yazarlıkları bulunmaktadır. Lisans ve lisansüstü düzeylerde dersler vermektedir. Avrupa Konseyi ve Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu işbirliğinde yürütülen “Ethics for the Prevention of Corruption in Turkey-(TYEC1)” ve “ Project on Consolidating Ethics in the Public Sector in Turkey(TYEC 2)” projeleri ile Avrupa Birliği ve Hâkimler Savcılar Kurulu işbirliğinde yürütülen “Project of Strengthening Judicial Ethics in Turkey” projelerinde danışman ve uzman olarak görev aldı.

Dr. Mustafa SALDIRIM

Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler projeleri ile uluslararası ilişkiler, kanunlar, yargı reformu ve stratejik plandan sorumlu Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısıdır (2014-...). Sırasıyla, Cumhuriyet Savcılığı (1995-2002), Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünde hükümlü eğitiminden sorumlu tetkik hâkimliği (2002-2007) ve Yargıtay 19.HD. tetkik hâkimliği (2007-2014) görevlerinde bulunmuştur.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde "Medeni Usûl ve İcra İf-lâs Hukuku Anabilim Dalında" yüksek lisans (1998) ve doktora (2004) yapmıştır. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü'nde birer yıllık "Tahkim" ve "Ticaret Hukuku", Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin ise "Avrupa Birliği ve Uluslararası İlişkiler" programlarını tamamlamıştır. Singapore Mediation Centre'de(SMC'de) arabuluculuk eğitimi almış ve arabuluculuk kurumlarını incelemiş, Türkiye'de de "Arabuluculuk Eğitim Programı"nı tamamlamış ve sınavlarını geçerek arabuluculuk yapmaya hak kazanmıştır. Ayrıca, Yargıtay Başkanlığı Türkiye Uluslararası Uyuşmazlık Çözüm Merkezi'nden sorumludur. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Sisteminin Desteklenmesi Projesi kapsamında, Kasım ve Aralık 2017 tarihlerinde Avrupa Konseyi'nin İnfaz (Execution) bölümünde 2 ay araştırma yapmış ve AİHM kararlarının infazına ilişkin uygulamayı ve AK Bakanlar Konseyi çalışmalarını gözlemlemiştir.

"Hâkimin Hukuki Sorumluluğuna İlişkin Yargıtay Büyük Genel Kurulu ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararları (2010-2014), Ankara 2014.", "Terör Suçları, İnsanlığa Karşı Suçlar ve Soykırım Suçları Konusunda Karşılaştırmalı Bir İnceleme (AİHM Yargıtay Sunumu, Ocak 2016)", "Geri Gönderme Yasağı Konusunda Karşılaştırmalı Bir İnceleme (AİHM Yargıtay Sunumu, Ocak 2017)", Yargıtay Yargı Etiği İlkelere Taslağına İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi ve Birleşmiş Milletler

Yargı Etiği Standartları ile Karşılaştırılması, (Doç. Dr. İbrahim Şahbaz ile ortak kitap) 2017", "Yargıtay Etik İlkeleri ve Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi Çerçevesinde Yargı Yetkisinin Güncel Sorunlarının Değerlendirilmesi (AIHM Yargıtay Sunumu, Ocak 2018)", "Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Borçlar Kanunu (2013)", "Açıklamalı ve İçtihatlı Hukuk Mahkemeleri Kanunu (2011)", "İhtiyati Haciz (2011)", "Hükümlü ve Tutuklu Eğitiminin Temelleri (2011)", "Cumhuriyet Savcısının Denetim Görevi (2007)", ve "Özel Hukukta Cumhuriyet Savcısının Görevleri (2005)" adlı kitapları ve çeşitli hukuk dergilerinde yayımlanmış Türkçe ve İngilizce 29 makalesi vardır. Çeşitli paneller ile ulusal ve uluslararası toplantılarda çok sayıda bildiri sunmuş, etik ile ilgili 7 Kitapta editörlük yapmıştır. Ayrıca Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulunda Sekreteryaya görevini sürdürmekte olup, aynı zamanda Yargıtay Personel Etik Komisyonu üyesidir.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Adalet Komisyonu çalışmalarına Yargıtay'ı temsilen katılmıştır. 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı'nın (Kanunlaşan metnin 70. maddesi ile sınırlı olarak) Bilim Komisyonu çalışmasında görev almıştır. Uluslararası ve ulusal projelerde kıdemli yönetici olarak da görevleri vardır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

